

ara lleida

Revista del Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida
Número 59 - Any 2025

AUTÈNTICA

Conreem, fem créixer, transformem, cuinem,
servim i **gaudim dels aliments del territori amb...**

 ust
de**Lleida**

gustdelleida.cat

PER UN TURISME SINGULAR, SOSTENIBLE I ENRIQUIDOR

"Viatjar prolonga la teva vida, l'omple de cares i paisatges, de cants d'altres veus i d'horitzons que ignoraves". Una reflexió del gran viatger i periodista Javier Reverte que queda ben reflectida en la singular destinació turística del Pirineu i les Terres de Lleida. Una destinació, a més, sostenible i regenerativa, que vetlla per les necessitats del visitant i, alhora, per les de la gent que hi viu.

En aquesta revista us oferim algunes de les propostes que defineixen aquesta filosofia, enriquidora per al visitant i dinamitzadora del territori. Així, la protecció de la natura té uns bons exponents en el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici o en el turisme ornitològic, que palesa la diversitat biològica del territori.

Una diversitat que queda ben patent en els paisatges: si el Parc Nacional és un exponent emblemàtic de la geogràfica del Pirineu, l'estany d'Ivars i Vila-sana i els canals d'Urgell demostren que la plana també ens brinda paratges captivadors.

Aquesta natura generosa és el marc ideal per desenvolupar tot tipus d'activitats de turisme actiu i de moturisme, dos àmbits que també tenen el seu espai en la revista. I al costat d'aquestes propostes adrenalítiques, trobem suggeriments turístics força relaxants com els miradors panoràmics.

Sense oblidar una gastronomia que combina tradició i innovació i que, en aquest cas, ve de la mà de les festes i fires del territori que giren al voltant d'elaboracions seculars i de productes de proximitat amb Gust de Lleida.

I, per descomptat, parlem d'un turisme pensat per a tothom, que a Lleida ofereix moltes propostes (experiències, monuments i equipaments) adaptades i accessibles.

Us convidem doncs a gaudir d'una aventura turística diferent, font d'experiències captivadores per al visitant i de prosperitat per a la gent del territori.

Joan Talarn i Gilabert
President de la Diputació de Lleida i del Patronat de Turisme

POR UN TURISMO ENRIQUECEDOR

La demarcación de Lleida ha apostado por un turismo sostenible y regenerativo, y esta revista refleja algunas de las propuestas que definen esta filosofía, enriquecedora para el visitante y dinamizadora del territorio. Así, el Parque Nacional de Aigüestortes i Estany de Sant Maurici es un ejemplo de la protección de la naturaleza, con un turismo ornitológico que pone de manifiesto nuestra diversidad biológica. Una diversidad que queda patente en los paisajes, desde el citado Parque Nacional al lago de Ivars i Vila-sana. Esta naturaleza generosa es el marco ideal para el turismo activo y el moturismo, ámbitos que tienen también su espacio en la revista junto a otros más relajantes como los miradores panorámicos. Tampoco podemos olvidar las fiestas y ferias locales que giran en torno a nuestra deliciosa gastronomía. Y, por supuesto, hablamos de un turismo pensado para todos: Lleida ofrece una variedad de propuestas accesibles, como experiencias, monumentos y equipamientos adaptados. Os invitamos pues, a disfrutar de una aventura turística diferente, fuente de experiencias cautivadoras para el visitante y de prosperidad para el territorio.

TOWARDS ENRICHING TOURISM

Lleida as a region is committed to sustainable and regenerative tourism, and this publication reflects some of the proposals that define this philosophy, enriching for visitors and beneficial for the territory. Aigüestortes i Estany de Sant Maurici National Park is an example of how we work to protect nature, a place whose ornithological tourism is a testament to our biological diversity. It is a diversity that can be seen in the landscapes, from the aforementioned National Park to the Ivars Vila-sana Lake. This resplendent nature is the ideal setting for active tourism and motorcycling, activities that are also featured in these pages, along with other more relaxing experiences such as panoramic viewpoints. Nor can we forget the local festivals and fairs that revolve around our delicious gastronomy. And, of course, we are talking about tourism designed for everyone: Lleida offers a variety of accessible proposals, from experiences to monuments and adapted equipment. We invite you to embark on a different tourist adventure, a source of captivating experiences for the visitor and prosperity for the territory.

POUR UN TOURISME ENRICHISSANT

La région de Lleida s'est engagée dans le tourisme durable et régénérateur, et ce magazine reflète certaines des propositions qui définissent cette philosophie, enrichissante pour le visiteur et énergisante pour le territoire. Ainsi, le Parc national d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici est un exemple de protection de la nature, avec un tourisme ornithologique qui met en valeur notre diversité biologique. Cette diversité se retrouve dans les paysages, du parc national susmentionné au lac d'Ivars Vila-sana. Cette nature généreuse est le cadre idéal pour le tourisme actif et de moto, domaines qui ont également leur place dans la revue, ainsi que d'autres activités plus relaxantes comme les points de vue panoramiques. N'oublions pas non plus les festivals et les foires locales qui tournent autour de notre délicieuse gastronomie. Et bien sûr, nous parlons de tourisme pour tous : Lleida offre une variété de propositions accessibles, telles que des expériences, des monuments et des installations adaptés. Nous vous invitons à vivre une aventure touristique différente, source d'expériences captivantes pour le visiteur et de prospérité pour le territoire.

PER UN TORISME ENRIQUIDOR

Era demarcacion de Lhèida a jogat era carta d'un torisme sostenible e regeneratiu, e aquesta revista debat quauques ues des prepauses que definissen aquesta filosofia, enriquidora entath visitaire e dinamizadora deth territòri. Atau, eth Parc Nacionau d'Aigüestòrttes e Estanh de Sant Maurici ei un exemple dera proteccion dera natura, damb un torisme ornitologic que manifeste era nòsta diuersitat biologica. Ua diuersitat que ven evidentata enes paisatges, a compdar deth citat Parc Nacionau en lac d'Ivars Vila-sana. Aquesta natura generosa ei er encastre ideau entath torisme actiu e eth motorisme, encastres qu'an tanben eth sòn espaci ena revista ath costat de d'auti mèns relaxants coma es guardaders panoràmics. Tanpòc podem desbrembar es hèstes e hèires locals que viren ath torn dera nòsta deliciosa gastronomia. E, plan segur, parlam d'un torisme pensat entà toti: Lhèida aufris ua varietat de prepauses accessibles, coma experiències, monuments e equipaments adaptadi. Vos convidam donques, a gaudir d'ua aventura toristica diferenta, hònt d'experiències pivelantes entath visitaire e de prosperitat entath territòri.

06

NÉIXER I CRÉIXER
amb el Parc Nacional d'Aigües-
tortes i Estany de Sant Maurici

32

EL PLA D'URGELL,
paradís per al turista tranquil

20

LLEIDA SOBRE DUES RODES,
deu anys de moturisme

46

**LA GRAN FESTA DE
LA GASTRONOMIA**

DIRECCIÓ I EDICIÓ:

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

DIRECCIÓ DE CONTINGUTS:

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

COORDINACIÓ:

Sílvia Solano i Sebastià Tamarit

FOTOGRAFIA:

Els seus autors i arxius del Patronat de
Turisme de la Diputació de Lleida

FOTOGRAFIA DE PORTADA:

Enogastronomia a Sant Llorenç de
Montgai (la Noguera)
Foto: Jordi V. Pou

FOTOGRAFIA DE CONTRAPORTADA:

Estany d'Ivars i Vila-sana (el Pla d'Urgell)
Foto: Sergi Reboreda

TEXTOS:

Els seus autors

TRADUCCIONS I CORRECCIÓ:

TYS 96, SL

Foto: Oriol Clavera

58

L'EIX PIRINEUS-SECANS-EBRE,
una destinació privilegiada
per al turisme ornitològic

80

LLEIDA,
una destinació per
a tothom

68

TURISME ACTIU:
una aventura colossal
a tocar de casa

88

MIRADORS COMARCALS:
la bellesa de Lleida vista
en alçada

Foto: Jordi V. Pou

98

OFICINES DE TURISME

Foto: Iolanda Sebé

MAQUETACIÓ:
estudi NiX

IMPRESSIÓ:
Impremta Pagès

DIPÒSIT LEGAL: L.768-1991

@ de les fotografies, les il·lustracions i els textos:
els autors. És prohibida la reproducció total o parcial dels
continguts d'aquesta publicació sense l'autorització de
l'editor i de l'autor.

Si vols rebre la revista Ara Lleida
en-línia ho pots sol·licitar a:
www.aralleida.cat/revista

Foto: deFoto

NÉIXER I CRÉIXER

**amb el Parc Nacional
d'Aigüestortes
i Estany de Sant
Maurici**

El Parc, que enguany celebra el setanta aniversari de la seva creació, afronta els reptes de futur amb la mateixa il·lusió que hi han posat aquests anys la gent de l'Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà o la Val d'Aran, que l'han cuidat i han vetllat per la seva conservació perquè en puguem gaudir molts anys més.

Text: Marta Lluvich

Fotos: diversos autors

“Els parcs seran pocs o no seran”. Amb aquesta afirmació, Pedro Pidal, promotor de la creació d'una llei per protegir i conservar la natura, va defensar al Senat la importància de tenir una llei de parcs nacionals. Va ser l'any 1916 quan el diari de sessions de les Corts publicava la llei signada pel rei Alfons XIII. Va ser una fita històrica i una iniciativa pionera mundialment.

Foto: Gómez Vidal. Fons IEL

Visita del Generalísimo Franco al Parc Nacional l'any 1955. A la foto inferior, un dels turistes que aquells anys van immortalitzar la bellesa de l'indret.

Foto: Gómez Vidal. Fons IEL

El primer parc nacional que es va crear va ser el de Covadonga (1918), i uns quaranta anys més tard, el 1955, va arribar l'aprovació del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, amb més de 200 estanys, els cims dels Encantats, els característics meandres d'alta muntanya, barrancs, cascades, torberes, tarteres, agrestos pics, frondosos boscos de pi negre, avet, pi roig, bedoll i faig i fauna d'origen alpí o boreal, com a principals senyals d'identitat.

Pidal, per aprovar la llei, va afirmar: “Si un castell, una torre o un edifici poden ser declarats monuments nacionals, per què una muntanya excepcionalment bonica no ha de ser declarada parc nacional per poder salvar-la?”. I això és el que va fer la proclamació de la llei, salvaguardar un espai que, en el cas d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, descriu a la perfecció els Pirineus: muntanyes d'entre 1.300 i 3.000 metres, amb el pic de Comaloformo com a punt més elevat (3.029,2 metres), crestes i agulles rocoses que formen un paisatge agrest i espectacular, i boscos caducifolis que dissenyen el paisatge a mesura que es va canviant d'alçària.

Les cròniques de viatges dels primers muntanyencs al segle XIX i l'elaboració dels primers mapes van fer redescobrir aquest indret. De passar poc més d'una desena de persones per alguns paratges del Parc Nacional a l'hivern fa setanta anys, s'ha passat a 588.249 visitants l'any

2024, un 45 % més que fa deu anys. La majoria es queden a Sant Maurici, des d'on es contemplen els Encantats, una massa petrià de roca calcària formada per dos cims bessons; o al planell d'Aigüestortes, un indret totalment pla, de boscos, prats i aigua, on hi ha un itinerari circular de passarel·les de fusta, adaptades per a cadires de rodes i per a persones amb diversitat funcional. Un espai que ha rebut en la darrera dècada diverses certificacions: el 2018 va rebre el segell de Reserva i Destinació Turística Starlight de la UNESCO, mentre que el 2019 va ser declarat Zona d'Especial Protecció de la Qualitat Acústica (ZEPQA) i va esdevenir l'extensió més gran de Catalunya amb aquest reconeixement.

Enguany es compleixen 70 anys de la creació del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, concretament el 21 d'octubre, data de l'any 1955 en què es publicà al BOE núm. 325 el decret de creació del Parc, un mes després que el general Franco visités El Pirineu per inaugurar-hi diverses centrals hidroelèctriques, fes una estada a la residència de la Farga, a la vall de Boí, i passés pel Portarró, de camí cap a Espò, al Pallars Sobirà.

És l'únic parc nacional de Catalunya. Originàriament, tenia 9.851 hectàrees, lluny de les 14.119 hectàrees actuals, que són fruit de l'ampliació que se'n va fer l'any 1996, i de les 26.733 hectàrees de zona perifèrica protegida. Administrativament,

Foto: Gómez Vidal. Fons IEL

Foto: Roger Rovira

Valentí Sagristà va ser guarda del refugi d'Amitges durant 37 anys.

Foto: Oriol Clavera

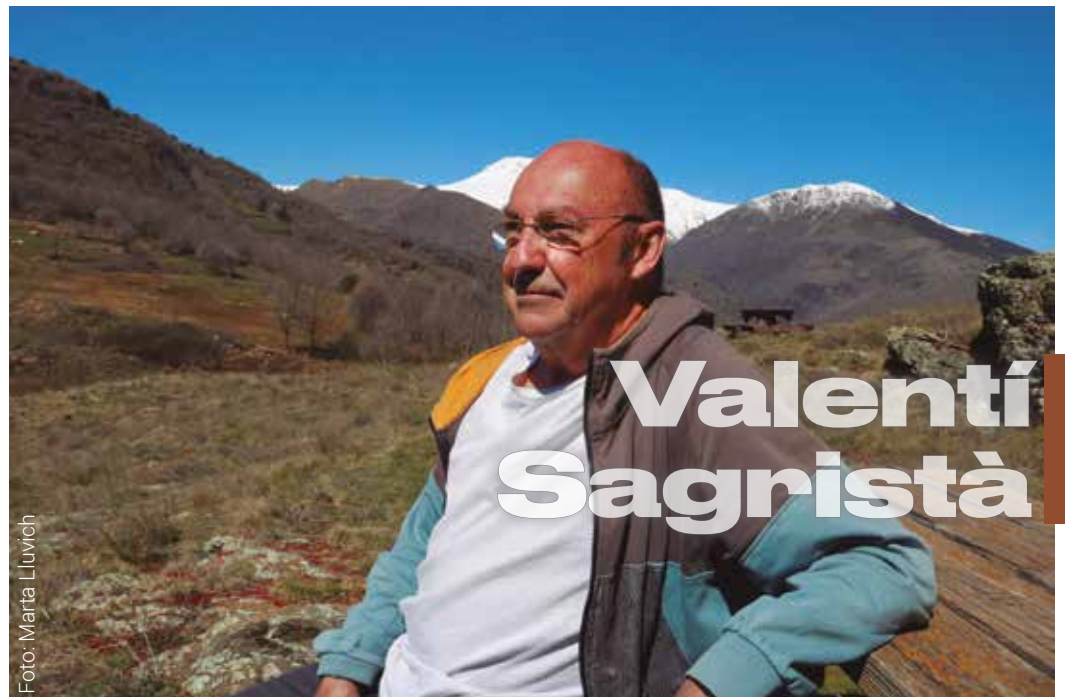

Foto: Marta Lluvích

està dividit entre les comarques de l'Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, la Val d'Aran i el Pallars Jussà, i les principals portes d'entrada al Parc estan situades a Espot (Pallars Sobirà) i a Boí (Alta Ribagorça), on hi ha les anomenades Cases del Parc.

La vida de molts veïns i veïnes d'aquestes zones ha estat influenciada pel Parc, bé perquè hi han treballat o bé perquè el fet de

tenir-lo a prop i trepitjar-lo ha estat per a ells un privilegi i un lloc d'esbarjo i desconexió. Hem parlat amb quatre persones residents en aquest espai que són a la ratlla dels 70 anys o que els compleixen enguany, perquè ens expliquin com ha influït el Parc en les seves vides.

Valentí Sagristà, guarda del refugi d'Amitges durant 37 anys, va néixer a Barcelona dos

Gaudint d'una excursió pel parc on el soroll de l'aigua i el verd de la natura són companys de camí.

mesos després de la creació del Parc. Comenta que va ser al Parc per primer cop fent una travessa des d'Espot fins a la vall de Boí passant pel Portarró, quan tenia setze anys. Més endavant, va anar-hi a fer de guarda d'un refugi a proposta de la seva companya, la Núria, que havia fet un voluntariat al Centre Excursionista de Catalunya, propietari del refugi, i s'ho va prendre com una aventura: l'oportunitat de ser a la muntanya. Aquesta aventura va acabar esdevenint més que una feina i es va convertir en un estil de vida, que l'ha arrelat al Pallars Sobirà, on continua residint.

Sagristà va arribar a la comarca l'any 1986 i recorda que va pujar de Barcelona amb l'autocar de l'Alzina Graells fins a la cruïlla de l'embassament de la Torrassa, i d'allà va anar a Espot i al refugi caminant. Ha estat fent de guarda fins al dia de la jubilació, en què ha passat el relleu al seu fill, en Roc. Explica que, a diferència d'altres refugis en què no hi ha accés rodat i les necessitats logístiques fan complicada la feina, a Amitges s'hi accedeix amb 4x4 i aquest fet

facilita la logística bona part de l'any. Indica que "vaig viure l'època en què era permès accedir al Parc amb vehicles privats i he vist com arribava gent a Amitges amb motos de trial o vehicles particulars, cosa que es va prohibir posteriorment i això va provocar moltes protestes".

Ha estat cocreador, juntament amb la resta de guardes, de la popular travessa Carros de Foc, una ruta de muntanya de recorregut circular que uneix els nou refugis de muntanya que hi ha dins del Parc, que enguany celebra el 25è aniversari. Aquesta travessa és la primera ruta a Espanya d'aquestes característiques i ha estat un model d'èxit que s'ha copiat i replicat en moltes altres zones.

Respecte als canvis que ha experimentat el Parc, Sagristà comenta que amb els anys es van anar aplicant restriccions i limitacions en les activitats que s'hi podien fer i això va comportar algun problema, sobretot amb els veïns que sempre hi havien anat a fer algunes activitats, tot i que comenta que actualment hi ha molta

consciència de les prohibicions i tothom té assumit què s'hi pot fer i què no. En relació amb el paisatge, valora que s'ha anat enjardinant, i diu que abans era més salvatge, fent referència a les passarel·les de fusta que s'han instal·lat en diversos punts per fer-lo accessible. Pel que fa a la feina de guarda, comenta que "no ha canviat gaire amb els anys en relació amb l'atenció del públic, però ara és excessiva la pressió burocràtica, que ens obliga a passar hores fent tràmits, permisos, certificats...".

En relació amb el perfil dels visitants, o estadants, dels refugis, Valentí Sagristà recorda que els primers anys que regentava el refugi pràcticament només hi pujaven amants de la muntanya experts, gent molt preparada i especialitzada que volia practicar l'escalada i l'esquí de muntanya, mentre que, en els darrers anys, hi arriba tothom, sense preparació i de vegades sense la roba adequada; més d'un cop els ha arribat en ple hivern gent amb vambes i amb els peus gelats, perquè no sabien gaire bé on anaven.

Viladevall comenta que els primers anys, sense comunicacions, no tenien idea de la gent que hi arribaria, no hi havia l'opció de fer reserves i no podien planificar res. "Recordo un any en què durant un mes de l'hivern no vam veure ni una sola persona, només un dia es va acostar el Juanito, el guarda del parc, a veure'ns", explica.

En relació amb els refugis, recorda que els primers anys les condicions eren molt precàries. El refugi no estava arreglat, no hi havia ni vàter ni dutxes, i les condicions higièniques eren molt dolentes, a diferència d'ara, que està perfectament condicionat. Ella, la primera dona que conduí un taxi a la vall de Boí, agafant el relleu del seu pare, hagué de lluitar durant els primers anys de feina amb la desconfiança dels viatgers, i recorda com moltes persones li preguntaven si ja coneixia la carretera o si es podien fiar d'ella al volant. "Actualment, que condueixi una dona s'ha normalitzat i sis dels dinou taxis els condueixen dones", assegura satisfeta.

La Mercè Viladevall és filla de qui va ser un veritable emprenedor, que passà de regentar una taverna i una botigueta a posar en marxa una fonda per als treballadors de les preses i de la carretera, i més endavant un hostel, al mateix temps que passà de transportar els turistes del Pont de Suert al balneari de Caldes amb eugues a posar un taxi quan va arribar la carretera, adaptant el negoci a les necessitats de cada moment.

Viladevall explica que avui dia els turistes arriben a la vall atrets pel romànic o pel Parc Nacional d'Aigüestortes, no com dècades enrere, que no el coneixia quasi

Foto: Val d'Aran Photos

Taxi a l'entrada al parc per Espot.

Mercè Viladevall va ser la primera dona a conduir un taxi a la vall de Boí.

Aquesta afirmació la comparteix Mercè Viladevall, d'Erill, nascuda el 1957, que va treballar quatre anys al refugi de l'estany Llong, i explica també que abans pujava al refugi únicament gent molt preparada, molts per fer travesses d'esquí a l'hivern, en grup i amb guia, la majoria estrangers, especialment francesos, mentre que en l'actualitat hi accedeix tothom.

Foto: Marta Lluvích

**Mercè
Viladevall**

Foto: Jordi Adrià

Les esglésies romàniques declarades Patrimoni de la Humanitat són un altre dels atractius de la zona, que Lluís Peroy coneix prou bé.

ningú. Ara els turistes hi fan estades més curtes i plenes d'activitats tot el dia i no són estades d'un mes sencer, com fa anys, solament per descansar. El perfil de visitant continua sent sobretot famílies o parelles que busquen destinacions tranquil·les envoltades de natura i que valoren poder-hi fer activitats amb els fills.

Respecte al Parc, li sobta que vinguin persones d'arreu del món a veure'l i fer-hi excursions, mentre que coneix veïns i veïnes nascudes a la vall que no hi han anat mai, fet que la sorprèn molt. 27 anys al volant del taxi pujant clients a Aigüestortes i baixant-los li han permès copsar les impressions que els visitants s'emporten del parc, i comenta que "he transportat gent d'arreu del món i, vinguin d'on vinguin, quan marxen tots ho fan meravellats i contents; només en èpoques d'afluència massiva reivindiquen que es millorin les cues i el temps d'espera".

En aquest sentit, Viladevall diu que normalment tothom es concentra al mateix lloc: acostuma a fer la ruta més coneguda i accessible, que és la d'Aigüestortes cap a l'estany Llong, i no s'aventura cap a altres

indrets amb menys afluència de gent, i somriu quan diu que aquesta ruta la poden fer encara que vagin amb sabates de taló, com més d'un cop ha portat algú.

El que no es queixa de l'afluència de turistes és Lluís Peroy de Capdella, nascut el 1956,

tècnic de manteniment de les centrals elèctriques de la vall Fosca i exregidor de l'Ajuntament de la Torre de Capdella, que comenta que la vall Fosca vol ser part del Parc Nacional i que estan focalitzats en aquest repte, motiu pel qual han cedit al Parc Nacional la Casa Matter, un edifici

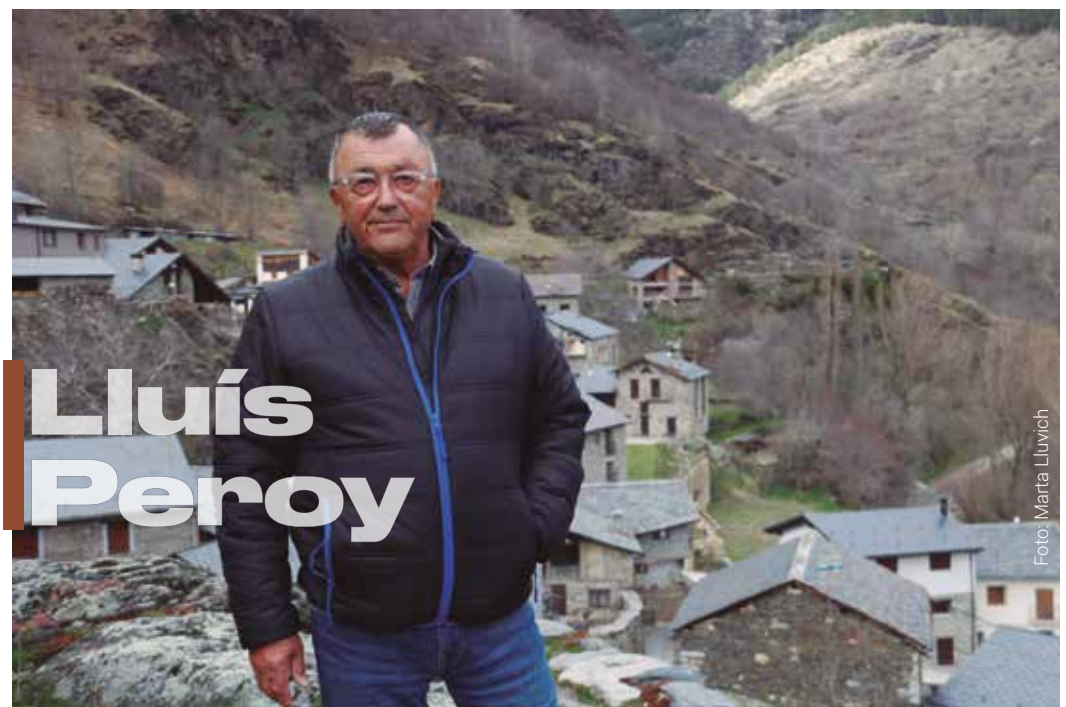

Foto: Marta Lluich

El turisme familiar és habitual al Parc Nacional, amb rutes assequibles per a tota la família.

Passarel·la de fusta adaptada, camí de l'estany de Sant Maurici, per Espot.

El refugi de Colomers és el punt d'aturada per als visitants del circ que porta el mateix nom i que inclou diferents llacs d'espectacular bellesa.

Foto: Val d'Aran Photos

Estany de Sant Maurici amb els Encantats al fons.

de 700 metres quadrats que forma part del complex de la Central Hidroelèctrica de Capdella i que originàriament havia servit com a allotjament dels directors de la central. L'immoble és propietat de l'Ajuntament de la Torre de Capdella, que ja l'ha cedit al Parc Nacional i a la Generalitat per tal que l'habilitin com a seu fixa del Parc, una seu que, a més, estigui especialitzada en l'observació del cel i la certificació Starlight.

Actualment, la vall Fosca només forma part de la zona perifèrica del Parc Nacional. Es tracta d'un espai que envolta la zona interna del Parc i que està destinada a crear un nivell de protecció gradual entre la part interna (Boí i Espot), més estrictament protegida, i l'externa. La zona perifèrica inclou els municipis de Vielha e Mijaran i Naut Aran a la Val d'Aran, Vilaller i la Vall de Boí a l'Alta Ribagorça, la Torre de Capdella al Pallars Jussà, i Espot, Alt Àneu, Esterri d'Àneu, la Guingueta d'Àneu i Sort al Pallars Sobirà.

Per a ell, el turisme i el fet que vingui gent al territori representen oportunitats perquè els joves no hagin de marxar i es puguin quedar a viure i treballar a la vall. També explica que el fet d'aparèixer a la càmera del temps de TV3 els ha donat molta visibilitat i cada cap de setmana puja molta gent a la vall Fosca a fer senderisme, aprofitant els 100 km de senders senyalitzats que hi ha.

Els seus cims preferits són el pic de l'Espada i el pic del Castell de Rus, tot

**Imma
Caubet**

Foto: Marta Lluich

i que els més coneguts i visitats són el Montsent i el Peguera. Parla del telefèric, de la quantitat de gent que l'utilitza cada any i de l'oportunitat que representa que els turistes puguin arribar a 2.200 metres sense esforç, cosa que seria molt difícil per a molta gent si no hi hagués aquest recurs. Respecte al Parc Nacional, Lluís Peroy es lamenta que "falta reforçar-ne la promoció, no apareix prou als mitjans de comunicació. Molt sovint veiem reportatges d'animals i paisatges de l'altra punta de món i no coneixem la riquesa de fauna, flora i paisatge que tenim al nostre propi país".

Del paisatge també en parla la Dra. Imma Caubet, pediatra de la Val d'Aran, que enguany compleix 70 anys, i des de fa 43 anys està en actiu exercint la seva especialitat a la vall. Ens diu que té el compromís d'acabar la seva tasca, perquè per fi té lleu: una pediatra que ha decidit com a primera opció laboral venir a treballar a la Val d'Aran, fet bastant complicat que es produeixi.

Caubet comenta que "al Parc li falten 1.000 metres d'alçària, però no té res a envejar als Alps ni a altres muntanyes conegudes i reconegudes del món". Explica que el pare

i la mare tenien arrels a la vall, però es van traslladar a viure a Barcelona l'any 1965. Cada estiu tornaven al poble i el pare, a qui li agradava molt la muntanya, els portava a fer excursions pel Parc i els transmetia l'estima per la natura. Diu que no sap què té la muntanya que ens fa sentir una emoció diferent, especial, que uneix la gent. Anaven a la zona de Colomers (Naut Aran), més pròxima a Vielha, o tot sovint a Sant Maurici i a Espot.

Explica que treballar com a especialista en una zona rural és complicat, perquè s'ha de saber una mica de tot, però que compensa el territori, el fet que puguis sortir de la consulta i plantar-te al Parc o fer diverses activitats: excursions, esquí alpí, de muntanya i de fons, raquetes, etc. Recorda com, alguna vegada, mentre feia una estada en algun refugi ho havia aprofitat per escriure algun article per a una revista mèdica i, en indicar-ho, tothom se'n sorprenia. Li agrada fer rutes pel Parc i ha fet també la travessa Carros de Foc, tot i que l'ha fet a trossets, no seguida.

Lluitadora per l'ús de l'aranès, a la consulta s'adreça als menors en aquesta llengua, que és vehicular a l'escola, per fomentar-ne l'ús social i aconseguir que sigui la seva llengua de relació. D'un viatge a Noruega, s'emportà la idea de cercar un arbre perquè els infants hi deixessin els xumets. "Al bosc de Varicauba, a l'àrea de pícnic Airau Naturau Plan Batalher, hi ha Er Auet des Chuquetes, un avet on els infants que volen deixar el xumet el poden portar i penjar-lo a l'arbre", explica satisfeta. Cada any, el mes d'agost, s'hi fa una festa i aquest projecte inclou un conte, que es va fer amb l'escola de Bossòst, en què s'explica als infants que la natura guarda els nostres tresors i nosaltres hem de conservar la natura, un dels principals objectius del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici des de fa 70 anys.

El director del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, Lluís Florit, té clar que l'objectiu principal del Parc Nacional és "encapçalar el paper dels espais naturals protegits per afrontar el futur". Un futur amb molts reptes, el principal dels quals és garantir que els valors paisatgístics i ambientals que van motivar fa 70 anys la declaració d'aquest espai com a parc nacional continuïn intactes.

Per a Lluís Florit, el parc ha d'aspirar a ser un referent de conservació i el motor de desenvolupament socioeconòmic dels

El telefèric de la Vall Fosca permet ascendir fins a 2.200 m al Parc Nacional.

Ecomuseu dels Pastors de la Vall d'Àssua.

Un magnífic representant de la fauna del Parc, el cervol.

Foto: Parc Nacional

Lluís Florit, director del Parc Nacional.

Foto: Marta Lluich

Josep M. Dalmau, president de la Junta del Patronat del Parc Nacional.

pobles i comarques del seu entorn. I per aconseguir-ho, per a aquest 2025 s'han marcat com a fites la redacció del Pla estratègic del Parc Nacional, la millora de la comunicació externa i incentivar el contacte amb el territori. El Pla estratègic és un document del qual disposaran tots els espais naturals de protecció especial de Catalunya, que vol ser el marc d'actuació en què s'englobin les diferents línies de treball, i també el conjunt d'objectius que s'hauran d'assolir els quatre anys vinents, en el qual la participació local és obligada.

Amb l'objectiu d'acostar el Parc tant a la població local com als visitants, es potenciarà la comunicació, i aquest espai protegit, creat fa 70 anys, s'adaptarà als nous temps mitjançant les xarxes socials i el butlletí *Info Parc Nacional*. Perquè el Parc Nacional no són només muntanyes, rius i estanyes. Són també històries de pastors, de ramaders, de famílies que han viscut generacions en aquestes valls. Són les festes, les tradicions, les llengües i els coneixements ancestrals que avui conviuen amb la ciència i la innovació.

Isi hi ha un sector amb el qual volen continuar comptant és amb el primari. Florit diu que "volem contribuir a potenciar el producte local i impulsar el reconeixement social de l'activitat ramadera i agrícola en l'àmbit del Parc, i difondre el seu compromís amb la conservació". A Llessui, al Pallars Sobirà, el Parc Nacional disposa de l'Ecomuseu dels Pastors de la Vall d'Àssua, dedicat a la figura del pastor, un dels oficis tradicionals amb més arrelament de la vall.

Per al president de la Junta del Patronat del Parc Nacional d'Aigüestortes i alcalde de la Torre de Capdella, Josep Maria Dalmau,

el Parc és "una joia" que cal conservar i en destaca la importància que té en l'àmbit turístic i econòmic per als municipis que el constitueixen.

Des que es va declarar parc nacional, el Parc ha tingut tres modificacions de límits. Aquestes modificacions es van dur a terme el 1988, el 1990 i el 1996, quan va adquirir les dimensions actuals. Dalmau veu com a repte principal l'ampliació de 1.196 hectàrees de parc cap a la zona de la vall Fosca. "Tres elements justifiquen el procés d'ampliació: la demanda territorial, el patrimoni natural de la zona i el reconeixement del paper dinamitzador del territori que tenen els parcs a Catalunya", sentència Dalmau.

Pel que fa als aprofitaments i les activitats econòmiques dins del Parc Nacional, són molt limitats, tot i que hi ha aprofitaments hidroelèctrics anteriors a la declaració de parc nacional. I d'aquí a quatre anys expira la llicència concedida a Endesa per a l'explotació elèctrica de la presa de Sant Maurici. Dalmau explica que s'ha creat una comissió per fer un seguiment de totes les concessions atorgades per a l'explotació de llacs i generar energia hidroelèctrica.

I havent viscut aquests primers 70 anys del Parc, podem afirmar que "el Parc serà amb la seva gent o no serà". Serà amb els guardes dels refugis que acullen els excursionistes i els informen de les travesses; serà amb els taxistes i els guies que acompanyen els visitants i els expliquen anècdotes i coneixements ancestrals; serà amb els veïns de l'Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà o la Val d'Aran que se l'estimen i sempre que poden s'hi escapen d'excursió per gaudir del paisatge,

els meandres, l'aigua que raja, les flors a la primavera o els cims nevats a l'hivern; serà amb la gent que hi treballa, el cuida i el conserva perquè en puguem gaudir molts anys més.

D'interès:

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

www.parcsnaturals.gencat.cat/ca/xarxa-de-parcs/aiguestortes/inici/index.html

Casa del Parc Nacional de Boí

C/ Graieres, 2 - 25528 Boí
973 69 61 89

Casa del Parc Nacional d'Espot

Carretera de Sant Maurici, 5
25597 Espot
973 62 40 36

Centre d'Informació d'Estany Gento

25515 La Torre de Capdella
667129105 / 973 62 40 36 / 973 69 61 89

Centre d'Informació de Llessui

Ecomuseu dels Pastors de la Vall d'Àssua
Escoles de Llessui, s/n - 25567 Llessui
973 62 17 98

Centre d'Informació de Senet

La Serradora
C/ del Port, 10 - 25553 Senet
973 69 82 32

NACER Y CRECER CON EL PARQUE NACIONAL DE AIGÜESTORTES I ESTANY DE SANT MAURICI

Este año se cumple el 70º aniversario de la creación del Parque Nacional de Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, con más de doscientos lagos, los riscos de Els Encantats, los característicos meandros de alta montaña, torrentes, cascadas, turberas, canchales, picos agrestes, frondosos bosques de pino negro, abeto, pino silvestre, abedul y haya, y fascinantes animales de origen alpino o boreal como principales señales de identidad. La proclamación de la ley de protección del Parque Nacional permitió salvaguardar un espacio que describe perfectamente los Pirineos: montañas entre 1.300 y 3.000 metros, con el pico del Comalofoño (3.029,2 m) como techo, crestas y agujas rocosas que conforman un paisaje agreste y espectaculares bosques caducifolios que diseñan el paisaje con la altura. En 2024 pasaron por el parque más de medio millón de visitantes, la mayoría de los cuales se quedan en el lago de Sant Maurici o en la altiplanicie de Aigüestortes. Este es el único Parque Nacional de Cataluña y consta de 14.119 ha, junto con 26.733 ha de zona periférica. Las principales puertas de entrada están situadas en Espot y en Boí (Alta Ribagorça), donde se ubican las llamadas Casas del Parque. Su director, Lluís Florit, considera que el espacio debe aspirar a ser un referente de conservación y el motor de desarrollo económico de los pueblos y comarcas de su entorno, y para lograrlo se ha marcado la redacción del Plan estratégico del Parque Nacional, la mejora de la comunicación externa e incentivar el contacto con el territorio.

BEING BORN AND GROWING UP WITH THE AIGÜESTORTES I ESTANY DE SANT MAURICI NATIONAL PARK

This year marks the 70th anniversary of the creation of the Aigüestortes i Estany de Sant Maurici National Park. Home of over two hundred lakes and the cliffs of Els Encantats, it is replete with characteristic high mountain meanders, torrents, waterfalls, peat bogs, canyons, rugged peaks and lush forests of black pine, spruce, Scots pine, birch and beech, not to mention fascinating animals of alpine or boreal origin, one of its hallmarks. The proclamation of the Law on the protection of the National Park made it possible to safeguard an area that perfectly describes the Pyrenees: mountains between 1,300 and 3,000 meters, with the peak of Comalofoño (3,029.2 m) topping them all, ridges and rocky spires that make up a rugged landscape, and spectacular deciduous forests that design a landscape that matches the altitude. In 2024, more than half a million visitors passed through the park, most of whom stayed at Sant Maurici Lake or on the Aigüestortes plateau. This is the only National Park in Catalonia and consists of 14,119 ha, together with 26,733 ha of peripheral area. The main entrance gates are located in Espot and Boí (Alta Ribagorça), where the so-called Cases del Parc (Park Houses) are located. Its director, Lluís Florit, believes that the area should aspire to be a benchmark for conservation and drive the economic development of the surrounding towns and counties, and to achieve this he has set the drafting of the National Park's Strategic Plan, improving external communication and encouraging contact with the territory.

NAÎTRE ET GRANDIR DANS LE PARC NATIONAL D'AIGÜESTORTES I ESTANY DE SANT MAURICI

Cette année marque le 70º anniversaire de la création du parc national d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, dont les principaux signes d'identité sont plus de deux cents lacs, les falaises d'Els Encantats, les méandres caractéristiques de la haute montagne, les torrents, les cascades, les tourbières, les rochers, les pics escarpés, les forêts luxuriantes de pins à crochets, de sapins, de pins sylvestres, de bouleaux et de hêtres, ainsi que des animaux fascinants d'origine alpine ou boréale. La proclamation de la loi protégeant le parc national a permis de sauvegarder un espace qui décrit parfaitement les Pyrénées : des montagnes entre 1 300 et 3 000 mètres, avec le pic Comalofoño (3 029,2 m) comme sommet, des crêtes et des flèches rocheuses qui forment un paysage accidenté et des forêts à feuilles caduques spectaculaires qui dessinent le paysage en fonction de l'altitude. En 2024, plus d'un demi-million de visiteurs ont traversé le parc, la plupart d'entre eux ont séjourné au lac de Sant Maurici ou sur le plateau d'Aigüestortes. Il s'agit du seul parc national de Catalogne qui s'étend sur 14 119 ha, et compte également 26 733 ha de zone périphérique. Les principales portes d'entrée sont situées à Espot et à Boí (L'Alta Ribagorça), où se trouvent les « Cases del Parc » (maisons du parc). Son directeur, Lluís Florit, estime que la zone doit aspirer à devenir une référence en matière de conservation et un moteur du développement économique des villes et des communes environnantes. Pour ce faire, il s'est donné pour mission d'élaborer le plan stratégique du parc national, d'améliorer la communication externe et d'encourager le contact avec le territoire.

NÈISHER E CRÉISHER DAMB ETH PARC NACIONAU D'AIGÜESTORTES E ESTANH DE SANT MAURICI

Enguan se complís eth 70au aniversari dera creacion deth Parc Nacionau d'Aigüestortes e Estanh de Sant Maurici, damb mès de dus cents lacs, es malhs d'Es Encantats, es caracteristics meandres de nauta montanha, barrancs, sauts d'aigua, torbères, tartèrs, tucs escalabrosi, espessibòsqui de pin nere, avet, pin arrog, bedoth e hai, e fascinants animaús d'origina aupina o boreau coma principaus senhaus d'identitat. Era proclamacion dera lei de proteccion deth Parc Nacionau permetec sauvaguardar un espaci que descriu perfectament es Pirenèus: montanhes entre 1.300 e 3.000 mètres, damb eth tuc deth Comalofoño (3.029,2 m) coma tet, crestes e agulhes rocalhoses que conformen un païsatge escalabrós e espectaculars bòsqui caducifòlis que dessenhèn eth païsatge damb era nautor. En 2024 passèren peth parc mès de miei milion de visitaires, era majoritat des quaus demoren en lac de Sant Maurici o ena planissa nauta d'Aigüestortes. Aguest ei er unic Parc Nacionau de Catalonha e cònte de 14.119 ha, amassa damb 26.733 ha de zòna periferica. Es principaus pòrtes d'entrada son plaçades en Espot e en Boí (Nauta Ribagòrça), a on se placen es nomentades Cases deth Parc. Eth sòn director, Lluís Florit, considèra qu'er espaci deu aspirar a èster un referent de conservacion e eth motor de desenvolupament economic des pòbles e comarques deth sòn entorn, e entà artenhé'c s'a mercat era redaccion deth Plan estrategic deth Parc Nacionau, era melhora dera comunicacion extèrna e estimular eth contacte damb eth territòri.

LLEIDA SOBRE DUES RODES

Text: Sergi Martí

Fotos: diversos autors

Deu anys de moturisme

Monestir de Vallbona de les Monges: el moturisme és una bona opció per conèixer el patrimoni monumental.

La natura exuberant, la magnífica xarxa de carreteres i el ric patrimoni monumental fan del Pirineu i les Terres de Lleida un escenari únic per als aficionats a la moto. El projecte Moturisme, promogut pel Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida, ha consolidat la demarcació com una de les destinacions més valorades pels amants de les dues rodes.

Sovint es diu que en aquest món hi ha dos tipus de persones, les qui gaudeixen de viatjar sobre una moto i les qui no. Ara fa deu anys arrencava a la demarcació de Lleida una proposta turística pensada per a les primeres, per a aquelles persones a qui els agrada desplaçar-se sobre dues rodes i per a les quals el trajecte és sempre tan important com la destinació o més.

Moturisme Ara Lleida, impulsat des de la Diputació de Lleida, naixia per donar resposta a tots els aficionats al món del motor i de les motos, que cada cop són més i que requereixen unes especificitats concretes per la seva forma de viatjar. Una dècada després de la seva posada en marxa, el projecte s'ha consolidat a les

Un mototurista deixa enrere Castellvell d'Olius, al Solsonès.

comarques de ponent i del Pirineu gràcies a tres pilars fonamentals que ofereix aquest territori i que aquesta proposta ha sabut canalitzar a la perfecció.

El primer és l'ampli ventall de carreteres que transcorren per aquestes contrades i els diversos tipus de paisatges que ofereixen, des de la plana fins a la muntanya, i que combinen llargues rectes amb altres trams plens de revolts que faran gaudir els pilots més intrèpids. L'altre pilar és l'oferta d'allotjaments especialitzats per als motoristes i la gran quantitat de propostes gastronòmiques repartides per tot el territori. I,

finalment, el tercer pilar el conforma el catàleg d'opcions culturals i patrimonials que poden oferir les comarques de Lleida, amb una atenció especial al Museu de la Moto de Bassella i a l'exposició sobre els germans Márquez al Museu Comarcal de Cervera, que complementen l'estada del motorista en aquest territori ple d'indrets i pobles per descobrir. La combinació d'aquestes tres potes ha permès que el projecte Moturisme s'hagi fet gran a poc a poc, que aquestes contrades s'hagin convertit en un autèntic paradís per als motoristes i que cada cop siguin una destinació més escollida per aquest col·lectiu.

Foto: Juan Sanz (Revista Motociclismo)

Foto: Defoto

Visitant el castell de les Pallargues. A sota, motoristes descansant.

Dormir bé, menjar millor

Un dels èxits d'aquesta iniciativa és que està pensada per oferir al turista que viatja en moto totes les comoditats que necessita. Per això, es va crear un segell identificatiu per als establiments que compleixin una sèrie de requisits i unes característiques mínimes pensades per als pilots, com poden ser espais per guardar els cascs o la possibilitat d'estacionar les motos en llocs segurs en cas de passar la nit o, fins i tot, un espai de taller i eines per fer reparacions bàsiques. La proposta inclou avui dia 52 allotjaments i 44 empreses de serveis orientats al turisme de les motos.

Fer llargs viatges amb moto acostuma a ser físicament més exigent que fer-ho amb un vehicle de quatre rodes i, per aquesta raó, els turistes que arriben a la demarcació amb aquests vehicles voldran trobar allotjaments que els proporcionin comoditat i la possibilitat de descansar tranquil·lament. I justament això és el que garanteix el segell Moturisme Ara

Lleida, que acredita els establiments com a especialistes a atendre les necessitats específiques d'aquest col·lectiu. Aquests allotjaments també es comprometen a facilitar informació sobre les rutes, la meteorologia o els principals atractius turístics de la zona.

I si descansar bé és fonamental per als motoristes, no ho és menys poder gaudir de bons àpats per refer-se abans de continuar amb el camí. La gastronomia és un altre dels punts forts de les comarques de Lleida, amb restaurants i establiments per a tots els gustos, però amb un protagonisme especial de la cuina feta amb productes de la terra, que, d'aquesta manera, esdevenen el principal eix vertebrador de l'oferta gastronòmica de la demarcació. L'oli de les Garrigues, el formatge de l'Alt Urgell, la mel del Montsec, la fruita del Segrià, la carn del Pirineu i el vi dels Costers del Segre, per citar-ne només alguns exemples, són alguns dels productes que el visitant podrà degustar durant la seva estada i que estan molt presents en les cartes dels restaurants de la zona.

Un dels establiments que participen en aquest projecte és l'Hotel Pessets de Sort. El seu propietari, Ramon Aytés, valora positivament el projecte Moturisme i afirma "es va impulsar per la demanda des del territori, que veia el potencial d'aquest segment, i actualment funciona molt bé en aquesta zona del Pirineu". En el seu cas, l'establiment és al peu de la carretera N-260 que travessa el Pirineu d'un extrem a l'altre i és un dels eixos més utilitzats pels motoristes. Aytés explica que bona part dels clients que hi arriben en moto són

◇ El projecte Moturisme
◇ proposa deu rutes
◇ amb distàncies d'entre
◇ 200 i 300 quilòmetres
◇ i pensades per poder
◇ fer-se en una sola
◇ jornada

El Coll de Bóixols, connexió entre el Pallars Jussà i l'Alt Urgell.

estrangers. "Venen d'Alemanya, França, Holanda i altres punts d'Europa i travessen tot el Pirineu fins a la Costa Brava. En molts casos, paren a l'anada i a la tornada", explica.

Aquest és un del mig centenar d'establiments especialitzats en aquest col·lectiu i, per tant, el motorista pot trobar en aquesta destinació diversos llocs on dormir i descansar després del llarg trajecte, una oferta gastronòmica variada i d'alta qualitat per fer un mos en condicions i, no menys important, tot regentat per professionals amb anys d'experiència i un tarannà acollidor que garanteixen una estada confortable i única per als motoristes.

10 rutes. Experiències infinites

El projecte Moturisme va néixer amb la idea de treure rendiment a totes aquelles propostes que la demarcació de Lleida pot oferir als turistes a qui els agrada recórrer territori a bord d'una moto. Amb aquest objectiu es van definir fins a deu rutes diferents, cadascuna amb les seves particularitats, però amb el nexa d'unió que totes transcorren per paisatges espectaculars i plens de contrastos. Carreteres principals o vies secundàries, llargues rectes o revolts tancats, paisatges agrícoles o zones de muntanya. Deu propostes diferents, totes amb distàncies d'entre 200 i 300 quilòmetres i pensades per poder-se fer en una sola jornada. Viatges per la plana, pel Prepirineu i pel Pirineu i d'altres que combinen els territoris per oferir recorreguts variats. Aquestes rutes són:

1. La Transpirinenca Lleidatana (Prullans – la Seu d'Urgell – Sort – la Pobla de Segur – el Pont de Suert – la Vall de Boí) és una ruta que transcorre en bona part per la carretera N-260, una de les millors vies de Catalunya i l'Estat per gaudir de la moto mentre es travessa el Pirineu lleidatà d'est a oest, sempre acompanyats d'uns paisatges espectaculars (170 quilòmetres, 3 hores).

2. La Ruta dels Ports (Bossòst – Vielha – Baqueira – Sort – la Seu d'Urgell – Prullans) proposa un trajecte per espais especials de l'Alt Pirineu i Aran amb carreteres plenes de revolts que faran les delícies de molts motoristes. Paisatges de postal al llarg de quatre comarques (205 quilòmetres, 3-4 hores).

3. La Ruta dels Llacs (Vielha – la Vall de Boí – la Vall Fosca – la Pobla de Segur – Tremp – Camarasa – Oliana) ressegueix una frontera administrativa, banyada pel riu Noguera Ribagorçana, fins a arribar

Un grup de motards davant del castell de Verdú.

Foto: Defoto

"Navegant" entre fruiters i cereals per la plana de Lleida.

a la zona d'embassaments. L'aigua és protagonista del paisatge en una ruta exigent pel Pirineu i el Prepirineu (265 quilòmetres, 4-5 hores).

4. La Ruta de les Corbes (Sort – la Seu d'Urgell – Coll de Nargó – Isona – Tremp – el Pont de Suert – la Vall de Boí – Caldes de Boí) travessa colls, congostos i ports en un trajecte exigent, però que representa una autèntica mostra del potencial moturístic de la demarcació. Perfecta per gaudir de la conducció i dels paisatges impressionants que ofereixen el Pirineu i el Prepirineu (230 quilòmetres, 4-5 hores).

5. La Ruta de l'Interior (Gósol – la Seu d'Urgell – Coll de Nargó – Sant Llorenç de Morunys – Solsona – Ponts – Balaguer – Àger) és una proposta variada i de contrastos que combina carreteres més tranquil·les amb zones de muntanya. Del Pirineu a la plana, del bosc al secà, aquest trajecte ofereix diversos paisatges que proporcionen al pilot una experiència visual completa (220 quilòmetres, 4-5 hores).

6. La Ruta del Contrast (Àger – Camarasa – Balaguer – Alfarràs – Lleida – Alcarràs – Seròs – Maials – el Cogul – les Borges Blanques – Mollerussa) és una proposta més lleugera que ofereix al motorista la possibilitat de veure el contrast paisatgístic entre el Prepirineu i la zona més agrícola de les comarques de la plana de Lleida, passant de la zona més de regadiu del Pla

d'Urgell als camps de secà de les Garrigues i el Segrià (200 quilòmetres, 3 hores).

7. La Ruta Transversal (la Seu d'Urgell – Rialp – Tremp – Ponts – Guissona – Agramunt – Ivars d'Urgell – Cervera) és un trajecte variat que comença amb les carreteres més tècniques i lentes del Pirineu per anar baixant cap a la plana amb carreteres més ràpides. L'arribada a Cervera posa el colofó a la ruta. La capital de la Segarra, lloc de naixement dels germans Márquez, és actualment un lloc

de referència i de pelegrinatge obligat per als amants de les motos (250 quilòmetres, 4-5 hores).

8. La Ruta de Nord a Sud (Lleida – Balaguer – Tremp – la Pobla de Segur – Sort – Llavorsí – Tavascan – Isil) mostra les dues parts de la demarcació de Lleida. Comença a la capital del Segrià i, després de transcórrer per carreteres més ràpides i rectes, va endinsant-se al Prepirineu per acabar en els revolts del Pirineu. Aquesta proposta ofereix un tastet dels contrastos entre la plana i la muntanya, tant en l'àmbit paisatgístic com en el social i el cultural (206 quilòmetres, 4 hores).

9. La Ruta de les Serres (Sort – la Pobla de Segur – Tremp – Isona – Coll de Nargó – Sant Llorenç de Morunys – Tuixent – la Seu d'Urgell), com el seu nom indica, ofereix un recorregut per diverses serres del Pirineu lleidatà gaudint de carreteres estretes i plenes de revolts. El paisatge és, sens dubte, un espectacle visual continuat que acompanya un trajecte molt exigent (230 quilòmetres, 4-5 hores).

10. La Ruta "Terres de Lleida" (Balaguer – Ponts – Guissona – Cervera – Tàrraga – Bellpuig – la Granadella – Maials – Lleida) fa una proposta senzilla que transcorre per les comarques de les Terres de Lleida. Carreteres còmodes i paisatges modelats per l'activitat agrícola ofereixen al motorista una visió real de la demarcació de Lleida. De totes les propostes culturals

Foto: Museu de Cervera

El Museu de Cervera dedica una sala als germans Márquez, referents mundials del motociclisme.

Foto: Josep Barbero

Davant de l'església romànica de Sant Climent de Taüll, a la Vall de Boí (l'Alta Ribagorça).

i turístiques entorn d'aquest trajecte, destaca el Museu Comarcal de Cervera amb una exposició dedicada a Marc i Àlex Márquez, referents mundials del motociclisme (230 quilòmetres, 4 hores).

Aquestes deu propostes que fa la marca Moturisme són un tastet de les possibilitats que les comarques lleidatanes poden oferir als pilots de motos. A partir d'aquí, cadascú

pot combinar-les com vulgui i crear nous recorreguts i noves rutes adaptades a les seves necessitats. Les possibilitats que ofereix aquest territori són gairebé infinites i els pobles i els indrets per descobrir són incompatibles. La varietat paisatgística a través dels 231 municipis i els prop de 800 pobles i viles que conformen el territori lleidatà, de nord a sud i d'est a oest, fan que l'experiència moturística sigui única en cada ocasió.

De Cervera a Bassella

El motorista que decideixi recórrer les carreteres lleidatanes podrà trobar també multitud de propostes d'oci, culturals i patrimonials amb les quals complementar el seu viatge. Però, sens dubte, hi ha dos punts de la geografia lleidatana que són d'aturada obligatòria per als amants del món de les motos. Bassella i Cervera han esdevingut dues destinacions fonamentals per al motociclisme i dos pilars clau dins la de la proposta de Moturisme. El primer, a la comarca de l'Alt Urgell, perquè conté el Museu de la Moto de Bassella, amb una extensa col·lecció de màquines de tots els temps. El Museu de la Moto va reobrir les portes l'any passat, després d'haver-se renovat de dalt a baix. Aquí, el visitant podrà fer un recorregut per la història del motociclisme i, al mateix temps, acostar-se al món de la competició passejant per una autèntica graella de sortida de MotoGP, entre molts altres elements relacionats amb el sector del motor. Tot un plaer visual i sensitiu per als amants de les dues rodes.

El segon és la ciutat de Cervera, perquè és la ciutat que ha vist néixer i créixer els germans Marc i Àlex Márquez, dos dels referents mundials en l'esport del motociclisme. Cervera té ADN de campió i té un espai dedicat als seus fills més

Foto: Revista Motoviatjers

La Val d'Aran ofereix carreteres singulars que fan les delícies dels motoristes.

Foto: Museu de la Moto de Bassella

El remodelat Museu de la Moto de Bassella amb una extensa col·lecció de màquines de tots els temps.

Moturisme amb encant

10 propostes per descobrir el territori sobre dues rodes

1 Transpirenaica

Lleidatana (Prullans-la Seu d'Urgell-Sort-la Pobla de Segur-el Pont de Suert-la Vall de Boí)

2 Ruta dels Ports

(Bossòst-Vielha-Baqueira-Sort-la Seu d'Urgell-Prullans)

3 Ruta dels Llacs

(Vielha-la Vall de Boí-Vall Fosca-la Pobla de Segur-Tremp-Camarasa-Oliana)

4 Ruta de les Corbes

(Sort-la Seu d'Urgell-Coll de Nargó-Isona-Tremp-el Pont de Suert-la Vall de Boí-Caldes de Boí)

5 Ruta de l'Interior

(Gósol-la Seu d'Urgell-Coll de Nargó-Sant Llorenç de Morunys-Solsona-Ponts-Balaguer-Àger)

6 Ruta del Contrast

(Àger-Camarasa-Balaguer-Alfarràs-Lleida-Alcarràs-Seròs-Maials-el Cogul-les Borges Blanques-Mollerussa)

7 Ruta Transversal

(la Seu d'Urgell-Rialp-Tremp-Ponts-Guissana-Agramunt-Ivars d'Urgell-Cervera)

8 Ruta de Nord a Sud

(Lleida-Balaguer-Tremp-la Pobla de Segur-Sort-Llavorsí-Tavascan-Isil)

9 Ruta de les Serres

(Sort-la Pobla de Segur-Tremp-Isona-Coll de Nargó-Sant Llorenç de Morunys-Tuixén-la Seu d'Urgell)

10 Ruta 'Terres de Lleida'

(Balaguer-Ponts-Guissana-Cervera-Tàrraga-Bellpuig-la Granadella-Maials-Lleida)

Foto: Museu de Cervera

El Museu de Cervera té algunes de les motos originals amb les quals Marc Márquez s'ha proclamat campió de MotoGP.

Moto, muntanya, moments: la màgia de les tres "m"

il·lustres amb una exposició dins el Museu Comarcal de la ciutat. La mostra exposa objectes dels dos campions i té com a joia de la corona algunes de les motos originals amb les quals Marc Márquez s'ha proclamat campió del món de MotoGP. Aquesta proposta museística, nascuda l'any 2012, va creixent a poc a poc, de la mateixa manera que ho fa el palmarès de títols dels dos germans, i ha esdevingut un lloc de pelegrinatge de motoristes d'arreu del món.

A partir d'aquí, la demarcació té una infinitat de propostes històriques i culturals per complementar el viatge en moto per aquestes terres. Des de la Seu Vella de Lleida fins al conjunt romànic de la Vall de Boí, passant pel Parc Astronòmic del Montsec, les pintures rupestres del Cogul o el santuari del Miracle, a Riner, per citar-ne algunes. Però això ja depèn dels gustos de cada persona i cada pilot marcarà la destinació on vol arribar, amb l'objectiu, és clar, de gaudir del trajecte.

Foto: Revista Motoviajeros

El Pirineu de Lleida, una invitació a l'aventura per als motoristes.

D'interès:

Moturisme Ara Lleida Tel. 973 24 54 08 / www.moturisme.aralleida.com

LLEIDA SOBRE DOS RUEDAS: DIEZ AÑOS DE MOTURISME

El proyecto Moturisme, promovido por el Patronato de Turismo de la Diputación de Lleida, ha consolidado la demarcación como uno de los destinos más valorados por los amantes de las motos gracias a tres pilares fundamentales: el amplio abanico de carreteras y los distintos tipos de paisajes que ofrecen, la oferta de alojamientos especializados para los motoristas y el catálogo de opciones culturales y patrimoniales que brindan las comarcas leridanas. Uno de los éxitos de esta iniciativa es que está pensada para ofrecer al turista en moto todas las comodidades que necesita, para lo que se creó un sello identificativo para los establecimientos que cumplen una serie de requisitos y características mínimas en la atención a este sector de público. La gastronomía es otro de los puntos fuertes de las comarcas de Lleida, con un protagonismo especial de la cocina hecha con los productos de la tierra. El proyecto engloba diez propuestas de recorridos diferentes pensados para hacer en una sola jornada: la Transpirenaica Leridana, la Ruta de los Puertos, la Ruta de los Lagos, la Ruta de las Curvas, la Ruta del Interior, la Ruta del Contraste, la Ruta Transversal, la Ruta de Sur a Norte, la Ruta de las Sierras y la Ruta Tierras de Lleida. Bassella, con el Museo de la Moto, y Cervera, con un espacio dedicado a los hermanos Márquez, se han convertido en dos puntos de parada obligada para los aficionados al motociclismo, además de una infinidad de propuestas históricas y culturales para complementar el viaje en moto por estas tierras.

LLEIDA ON TWO WHEELS: TEN YEARS OF MOTURISME

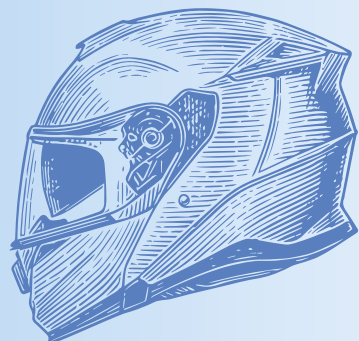

The Moturisme project, promoted by the Patronat de Turisme of the Diputació de Lleida, has consolidated the region as one of the most valued destinations for motorcycle lovers thanks to three fundamental pillars: the wide range of roads and the different types of landscapes they offer, the supply of specialised accommodation for motorcyclists and the catalogue of cultural and heritage options offered by the counties of Lleida. One of the successes of this initiative is that it is designed to offer tourists on motorcycles all the comforts they need. An identifying seal was created for establishments that meet a series of minimum requirements and characteristics in catering to this sector of the public. Gastronomy is another of the strong points of Lleida's counties, where cuisine made with local products is particularly prominent. The project includes ten proposals for different routes designed to be done in a single day: the Transpirenaica Leridana, the Ports Route, the Lakes Route, the Curves Route, the Inland Route, the Contrasting Landscapes Route, the Transversal Route, the South-to-North Route, the Mountain Ranges Route and the Lands of Lleida Route. Bassella, with the Motorcycle Museum, and Cervera, with a space dedicated to the Márquez brothers, have become two must-stop points for motorcycle enthusiasts, in addition to an infinity of historical and cultural proposals to complement a motorcycle trip through these areas.

LLEIDA EN DEUX ROUES : DIX ANS DE MOTURISME

Le projet Moturisme, promu par le Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida, a consolidé la région comme l'une des destinations les plus prisées par les amateurs de motos, grâce à trois piliers fondamentaux : le large éventail de routes et les différents types de paysages qu'elles offrent, la gamme d'hébergements spécialisés pour les motards et le catalogue d'options culturelles et patrimoniales offertes par les régions de Lleida. L'une des réussites de cette initiative est qu'elle est conçue pour offrir aux touristes à moto tout le confort dont ils ont besoin. Un label d'identification a été créé pour les établissements qui répondent à une série d'exigences et de caractéristiques minimales en matière d'accueil de ce secteur du public. La gastronomie est un autre des points forts des régions de Lleida, avec un accent particulier sur la cuisine élaborée à partir de produits locaux. Le projet comprend dix propositions d'itinéraires différents conçus pour être effectués en une seule journée : la route transpyrénéenne de Lleida, la route des ports de montagnes, la route des lacs, la route des virages, la route de l'arrière-pays, la route des contrastes, la route transversale, la route du sud au nord, la route des montagnes et la route Terres de Lleida. Bassella, avec le Musée de la moto, et Cervera, avec un espace dédié aux frères Márquez, sont devenus deux étapes obligatoires pour les passionnés de moto, ainsi qu'une infinité de propositions historiques et culturelles pour compléter le voyage à moto à travers ces terres.

LHÈIDA SUS DUES ARRÒDES: DÈTZ ANS DE MOTORISME

Eth projècte Motorisme, promoigut per Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida, a consolidat era demarcacion coma ua des destinacions mès estimades pes amators des mòtos mercès a tres pilars fundamentaus: er ample ventalh de carretères e es diuèrses sòrtes de païsatges qu'aufrissen, era auferda de lotjaments especializadi entàs motoristes e eth catalòg d'opcions culturaus e patrimoniaus qu'aufrissen es comarques ilerdenques. Ua des capitades d'aguesta iniciativa ei qu'ei pensada entà aufrir ath torista en mòto totes es comoditats qu'a de besonh; entad açò se creèc un labèl identificatiu entàs establiments que complissen ua seria de condicions e caracteristiques minimas ena atencion ad aquest sector de public. Era gastronomia ei un aute des punts fòrts des comarques de Lhèida, damb un protagonisme especiau dera codina hèta damb es productes dera tèrra. Eth projècte englobè dètz prepauses de diuèrsi recorrruts pensadi entà hèr en ua soleta jornada: era Transpirenenca Lheidatana, era Rota des Pòrts, era Rota des Lacs, era Rota des Corbes, era Rota der Interior, era Rota deth Contrast, era Rota Transversau, era Rota de Sud a Nòrd, era Rota des Sèrres e era Rota Tèrres de Lhèida. Bassella, damb eth Musèu dera Mòto, e Cervera, damb un espaci dedicat as frairs Márquez, an devengut dus punts d'arrèst obligat entàs amators deth motociclisme, ath delà d'ua infinitat de prepauses istoriques e culturaus entà completar eth viatge en mòto per aquestes tèrres.

EL PLA D'URGELL

Estany d'Ivars i Vila-sana, la joia de la corona de la comarca.

Paradís per al turista tranquil

Text: Helena Culleré

Fotos: Santi Iglesias

El Pla d'Urgell és alhora vell i jove. Si parlem dels setze municipis de la plana que el 1988 van aconseguir ser comarca administrativa, és una creació de les més joves de Catalunya. Si ens referim al país, hem de recular fins a mitjan segle XIX, quan un territori poc abrupte de 70.000 hectàrees, acostumat a la sequera, va haver d'aprendre a fer anar l'aigua per regar. Sobretot, va aconseguir, un segle després, la reversió del gran canal d'Urgell de l'Estat als seus pagesos, el país regant. I, si parlem del Mascançà, anirem encara més enrere per trobar l'origen mil·lenari de l'actual Pla d'Urgell, allò que va ser anomenat el Clot del Dimoni, on no hi havia “ni aigua per beure, ni un arbre per fer ombra”, afirma la dita.

El Pla d'Urgell acull benèvolament el visitant amb la seva geometria de grocs i verds, gràcies a l'aigua dels canals.

Avui, aquell Mascançà és terra de contrastos. Fa més d'un segle i mig, els colors de la plana van canviar irreversiblement gràcies a l'aigua del canal: del marró esquerdat de la canícula seca a la mescla pictòrica del cereal i la fruita, que, a vista d'ocell, ordenen el territori amb una geometria implacable. El blanc del gel segueix dominant els hiverns crus i els ocres i grans regnen a la tornada de la tardor. És terra plana, amb un sostre comarcal que no arriba als 350 metres. I, sobretot, és terra autèntica, feta a si mateixa, acollidora, sense floritures, on el patrimoni més preuat és la pròpia història i la genuïtat dels vilatans.

Si voleu adrenalina, aquesta no és la vostra comarca. Si voleu, en canvi, alimentar els cinc sentits, heu arribat a bon port: el Pla d'Urgell busca el turista tranquil.

La descoberta pot començar precisament allà on s'expliquen els orígens del Pla. “Quan els viatgers abandonaven els darrers

estrepes segarrencs per adreçar-se a la plana, per arribar, per ventura, a Lleida, entraven en aquell desagradable paisatge infinit, ressec, que en la consciència de molts era, quan l'anyada esdevenia favorable, un graner de considerable importància”. Josep Vallverdú presenta, amb aquestes paraules, el Mascançà al turista en l'espai creat a Vallverd d'Urgell per explicar com va començar tot i què es va fer del Clot del Dimoni. “Als anys noranta, la falta d'alumnes va fer tancar les escoles de Vallverd”, explica Toni Costa, regidor del poble per a l'Ajuntament d'Ivars d'Urgell. Més enllà del dol per un servei que no tornaria, l'Ajuntament va aprofitar l'entrebanc i va rehabilitar l'edifici per crear, entre d'altres, un centre d'interpretació de la plana que va començar milers d'anys enrere i va acabar amb l'inici de les obres del canal d'Urgell, la tardor del 1853. El descobriment d'aquesta obra hidràulica, que cohesionava els vilatans pel damunt de qualsevol altra cosa, va arribar una mica més tard a

Centre d'interpretació de la plana a Vallverd i ruta Maria Mercè Marçal, a Ivars d'Urgell (foto inferior).

Mollerussa. A l'espai dedicat al Clot del Dimoni, encara s'hi fa un joc d'enigmes en forma d'escape room proposat pels joves de Vallverd que acomiada els visitants.

Les xiquetes del meu poble / seuen en cadira baixa / i amb un davantalonet / i un drap tan llarg com un dia / sense pa-amb-xicolata, / si feien punt de cama, / si punt de cadeneta / o punt d'escapolari, / i cantaen allò / de "montañas nevadas". Pocs quilòmetres al sud-est de Vallverd, la poesia impregna alguns carrers del centre d'Ivars. Són versos de Maria Mercè Marçal, reproduïts en tretze tòtems repartits pel poble on la poetessa "tres voltes rebel" va viure-hi la infància i l'adolescència. Formen part d'una ruta al voltant de la seva vida i obra. El primer escrit comença així: "En un poble de la comarca que avui s'anomena el Pla d'Urgell hi ha la masia que van construir els meus avis paterns". El tòtem s'ubica a peu d'aquesta seva primera casa. La ruta és ocasionalment guiada i no és l'única

sorpresa que depara un passeig per la vila. Desenes de murals de gran format pintats a les façanes sorprenen els visitants a cada cruïlla. És l'Enciclopèdia Mural, que té una ruta pròpia i també és oberta a visites amb guia. Es tracta de més de mig centenar de pintures, entre Ivars i Vallverd, que recorden la propera Penelles i estan signades per l'artista local Swen Schmitz, que reproduïxen alguns elements de la rica fauna que habita ara a redós de l'estany d'Ivars i Vila-sana.

La joia de la corona

El paratge natural recuperat fa vint anys és ara per ara el racó més visitat de la comarca. Al voltant de 75.000 persones fan cap cada any a l'estany del Pla, un projecte autèntic, genuí del *país regant*, del poble que el 1951 va patir un espoli de mans d'interessos vinculats al franquisme. A diferència del que va passar el 1919, quan la mobilització veïnal va impedir un primer intent de dessecar la llacuna, a mitjan segle xx, la dictadura va fer callar qualsevol veu discrepant i empresaris guiats per motius especulatius van buidar l'estany. Durant dècades, des de finals del segle XIX, havia estat lloc de trobada, seu social dels urgellencs, destinació dels caçadors il·lustres i cau d'una economia que era la base de la gastronomia local: la cuina d'aprofitament. La fama de l'arròs amb anguiles i pollastre viatjava en carro i tren fins més enllà de la Panadella. Cap al 1995, un moviment so-

◇ L'estany d'Ivars i Vila-sana és
◇ el paratge natural més visitat
◇ de la comarca, amb desenes
◇ d'espècies ornitològiques

Foto: Patronat de Turisme

◇ L'Espai Cultural dels Canals d'Urgell, a Mollerussa, explica l'obra hidràulica més gran de Catalunya

cial encapçalat per l'alcalde Ramon Maria Guiu va aconseguir que deu anys després se n'iniciés el reompliment. La història de l'assecament del vell estany és la d'un fracàs que duu el nom d'algun aristòcrata i un capellà relacionats, primer, amb la Lliga Regionalista i, més tard, amb el franquisme.

Cal Sinén era una de les tretze masies que hi havia a la vora de l'antic llac. Avui, és el punt d'inici de la visita a l'estany recuperat. La ubicació actual de la casa data del 1910. L'anterior era en una cota més baixa, però l'aigua sovint la malmetia. El mas es va restaurar al fil de la recuperació de l'estany i es va fer a partir d'un dels components que també remetien a l'ADN de la plana: la tàpia. "No tenim pedres que ens parlin del passat com en altres comarques", diu Toni Costa quan parla del territori. En canvi, al Pla d'Urgell més actual, "tots els pobles fins als anys cinquanta del segle passat es feien de tàpia", un tipus de construcció que utilitzava material que sí que hi havia a la zona i que avui guanya valor per les seves virtuts bioclimàtiques.

Parlar de l'estany també és parlar del caminant que redescobreix les postes de sol sense obstacles, quan els colors rogencs i calents s'imposen al blau i al blanc dels núvols ben dibuixats més enllà. Això també és patrimoni comarcal. I ho són les rutes que proposa el consell per passejar, recórrer, respirar el Pla d'Urgell al natural. Són una vintena de recorreguts aconsellats per qui coneix el terreny pam a pam: la ruta dels Museus; la de la Font Vella; les de l'estany d'Ivars i Vila-sana (ornitològica, a cavall o de l'entorn); la ruta del Canal; la de la Serra; la de l'Oli i de l'Aigua; la variant del Camí de Sant Jaume i el Camí de Sant Jaume; la ruta de la Pineda; la dels Monuments; la ruta del Bullidor; els espais naturals de Ponent; la ruta del Barret Picat; el salt del Duran; els Tossals de Torregrossa; la ruta 1714 al Poal i la ruta

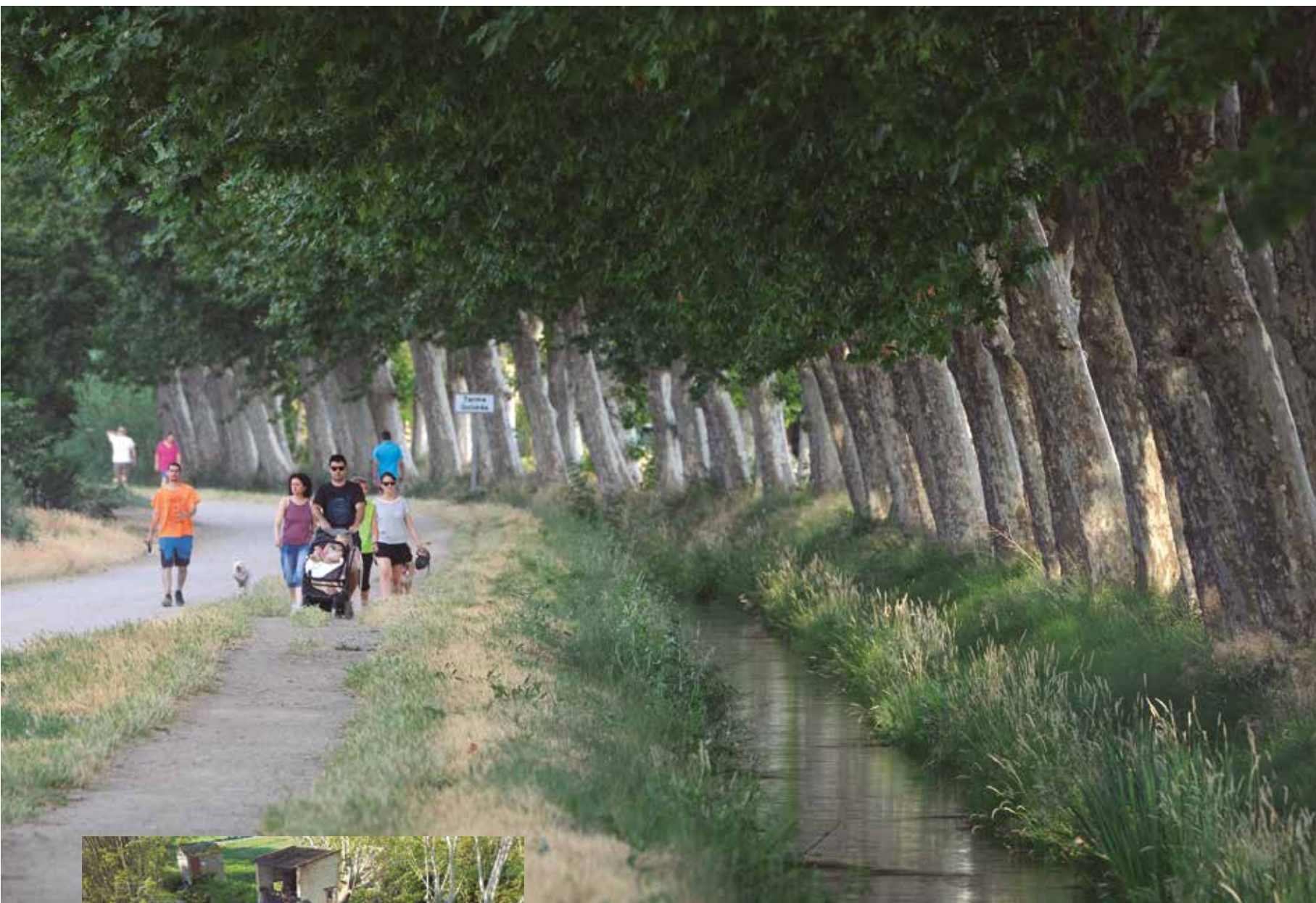
Exterior i entranyes de la Casa Canal, a Mollerussa, amb històries de la història del canal més gran de Catalunya.

CatiGat. Aquesta darrera és una proposta de cicloturisme que passa pels divuit nuclis del Pla d'Urgell i els sostres comarcals de la Fita Alta (a Sidamon) i el Tossal de l'Infern (a Miralcamp). El caminant també visita arbres monumentals com el plataner de Vila-sana, el noguer de Bellvís, els pins blancs de Mollerussa o el magnolier de Fondarella i guia el turista per camins d'alt valor com els que ressegueixen el Canal d'Urgell. Són les anomenades séquies, cadascuna amb el seu origen i final. La tercera séquia principal és la que creua la comarca.

Els canals d'Urgell

De 323 quilòmetres de canalitzacions principals (144 al primer canal) i 3.000 quilòmetres de xarxa secundària soterrada, 54 pobles en reguen i 121 en beuen. Maribel Pedrol, directora de la Fundació Canals d'Urgell, explica en una visita a l'Espai Cultural situat a Mollerussa (ECCU) l'origen, les dades, la magnitud de l'obra hidràulica més gran de Catalunya, que va convertir fa més d'un segle i mig el que alguns consideren la zona més pobre en el gran rebost del sud d'Europa.

Bucòlica imatge del canal d'Urgell (foto superior), amb salts d'aigua i... aigua a les venes de Ponent.

"La conquesta de l'oest de febre d'or nord-americana arrencava els mateixos dies que la conquesta de l'oest de febre d'or catalana: el canal d'Urgell", relatava en aquestes pàgines el periodista y escriptor Francesc Canosa, que el 2021 va escriure *Aigua a les venes. Crònica d'un miracle català universal* (Quaderns, 28). L'autor fa un paral·lelisme entre l'Oest americà salvatge i l'oest salvatge de Ponent en temps previs al canal. Desenes d'escriptors han explicat l'obra des de fa més d'un segle. Ho han fet Valeri Serra, a principis del segle xx (atribueix al canal el miracle dels pans i els peixos

Foto: Patronat de Turisme

Camins de pelegrinatge: al Pla d'Urgell conflueixen el Camí Ignasià i el de Sant Jaume

aplicat a la plana); el centenari Vallverdú i l'historiador Jaume Mateu a *El tresor dels Canals d'Urgell*; Vicenç Villatoro a *Urgell. La febre d'aigua*, o el mateix Canosa, que la descriu com un "canal humà". A l'ECCU, els visitants podran descobrir bona part d'aquella conquesta de l'oest català: "Mollerussa era una fonda. Situada al camí reial cap a Barcelona. Després, s'hi va construir el tren, perquè cap poble de la vora el va voler...". Comença la història, amb la veu de la directora de l'espai. I un circuit que duu per les entranyes de la construcció del canal més gran de Catalunya, que també són les entranyes de la Casa Canal, a Mollerussa, s'atura cada pocs metres per traslladar la curiositat al moment en què passaven les històries de la història, com la del túnel de Montclar: 6.000 treballadors i 1.200 presoners. Un d'ells llegeix en veu alta les penúries de l'obra, la certesa de la mort en aquelles condicions i la set d'aigua que tenien els operaris i també els empresaris de la societat anònima que la va construir. Somiaven blau i somiaven verd. L'enginyer Domènec Cardenal no se'n sortia. Els primers anys abans de la transformació del territori, el país no sabia regar. El procés va ser lent. Després, van arribar la Forestal d'Urgell, la Sucrera de Menàrguens i la fàbrica Trepas de Tàrraga. D'aquesta manera, la població va créixer: l'economia, el

valor de les coses, i fins i tot les persones. "Les generacions nascudes aquí entre 1875 i 1936 creixen sis centímetres", relata Canosa. Ara ja fa més de seixanta anys que la xarxa d'aigua va revertir en el país regant.

Sortint de la Casa Canal, encara a peu de l'N-II i aproximadament mig quilòmetre en direcció a l'est hi ha el Teatre L'Amistat. A més de la història que transpira, l'edifici és la seu de l'altre gran museu de Mollerussa.

Patrimoni de paper

Què tenen en comú el Petit Príncep, la reina Isabel II i Cruella de Vil? A Mollerussa, comparteixen espai. Si més no, els seus vestits. En el cas de la monarca britànica, hi ha la rèplica en paper del vestit de la seva coronació, mentre que, en un altre dels tres pisos del Museu de Vestits de Paper (MVP), un maniquí exhibeix el vestit de la reina Letizia a la seva boda. En total, noranta peces en exposició i unes 700 d'inventariades.

Mollerussa, 12 de desembre de 1964, vigília de Santa Llúcia, patrona de sastres i modistes. Eren temps de penúria, d'autarquia i de pocs recursos. Les modistes utilitzaven el paper i el Sistema

Martí de patronatge, i el que va començar com un ofici en un petit taller de la ciutat va derivar en un art. El material dels patrons es va usar per fer volar la imaginació i confeccionar vestits d'època, de fantasia i d'actualitat. Aquella nit del 1964 es va fer el primer concurs de vestits de paper, avui d'àmbit nacional. Les aprenentes, les *modistilles*, per començar, celebraven una festa de *corte y confección*, amb perruqueria inclosa durant els primers anys. Sis dècades més tard, un passeig pel MVP mostra peces difícils de creure per la seva espectacularitat i la fidelitat amb la qual reproduïen els detalls dels originals

El Museu de Vestits de Paper conté un espectacular patrimoni de fantasia. A sota, una de les coloristes desfilades anuals.

al mil·límetre. Però no hi ha engany, tot és paper: origami o *quilling*; paper dels apunts d'estudi o paper de quínieles; fil de paper. Un espai per reivindicar un ofici popular que ha perdut la seva base social i una candidatura a patrimoni de la UNESCO. La costura en paper "no es crea aquí, però a Mollerussa se li dona un escenari i se'n fa una tradició", explica Mireia Caba, directora del Museu, que vincula la trajectòria del concurs nacional amb les d'Amposta (hi comparteixen candidatura) o Portugal, amb qui han fet lligam, i també amb Gúeñes (Biscaia). "Hi ha molta tradició de vestits de paper a petita escala", constata la directora.

Representació de la llegenda de l'Anella de Cal Bufalà, a Bellvís, convertida en festa des de 1997.

De la cultura popular a la literària

El Mascançà, Maxencianum, Maskican, ja al segle XXI ha inspirat un corrent d'estudis al voltant de la plana, l'actual comarca del Pla i la seva zona d'influència, que es transcriuen cada any negre sobre blanc a la revista que duu el seu nom. A més, és un dels espais on es defensa el relat que hi havia vida, i de tant en tant producció, abans del canal d'Urgell: "La gran plana urgellenca (només) produïa tres collites mitjanes cada cinc anys", escriuen els historiadors Gallart i Lladonosa. Jaume Suau, que és el president del Centre de Recerques del Pla d'Urgell Mascançà, edita la revista. També és escriptor i poeta, primer autor del Pla a guanyar, l'any 2020, el Premi Maria Mercè Marçal. Suau destaca la remor cultural que hi ha a la comarca, no només de la mà d'autors locals, de naixement, com la mateixa Marçal o Josep Borrell, o d'adopció, com Helena Rufat, també per iniciatives com l'Hort Poètic, les Marçalades o les Jornades d'Estudis de Mascançà mateix. Ho encapçala especialment el premi literari de Mollerussa, que rep fins a 180 originals en-

tre el Novel·la Breu i el Saó de Ponent, i s'hi sumen activitats culturals com les passejades de la *Bellvís oculta*.

De llegendes, també n'està ple el Pla d'Urgell. Probablement la més sucosa, a cavall entre el mite i la realitat, és la del Parrot, un hostaler, pagès i acabat veí de Mollerussa. També va ser alcalde i cap d'una xarxa estesa de bandolers, el lladregot més influent i temut, de nom Jaume Banqué. Va morir afusellat després d'un consell de guerra a Lleida el 7 de novembre de 1846, després que tot es destapés i se li va atribuir el segrest i la mort de l'advocat i polític Francesc Perpinyà. Diu la llegenda que "lo Parrot se servia d'un laberint de passadissos subterrànics i desconeguts sota l'actual capital del Pla per executar les seves malifetes".

Mig segle després, també va néixer a Mollerussa Eugeni Ventoldrà, possiblement el primer torero lleidatà que va fer fama a la península i al qual Jaume Suau va dedicar una de les seves recerques. Existeixen més llegendes locals com la del Pou Bo, recuperada a partir de la memòria oral de Torregrossa i que s'ha convertit en un

esdeveniment cada estiu al poble. L'Anella de Cal Bufalà, a Bellvís, va servir perquè el municipi recuperés el 1997 una llegenda de 1637 i en fes una festa local: els Firals, que se celebren el mes de juliol i situen el visitant a la comarca tres anys abans de la Guerra dels Segadors. Explica la història de la família Bufalà, que tenia una prerrogativa reial que li permetia donar asil a tots els fugitius de la justícia i oferir-los un judici just si arribaven a tocar l'anella del seu picaporta.

El pla d'Urgell gastronòmic i agrari

De la cuina d'aprofitament a l'estrella Michelin. De les coques de recapte i la cassola de tros (adés hi hauríem afegit l'arròs amb anguiles de l'estany) a la poma patée en croûte. "Cuinem el paisatge", descriu Joel Castañé des de la premiada Boscana, a Bellvís, on, aquest any (coincidint amb l'any de la Regió Mundial de la Gastronomia que se celebra a Catalunya), s'han recollit receptes centenàries cuinades al Pla, a través d'un taller anomenat *Gastrosàvies*

Foto: Fira de Mollerussa

La importància del món agrari a l'entorn rural

Foto: Horta de Barbens

De la cuina d'aprofitament a l'estrella Michelin

en el marc de la Fira de Sant Josep. La poma (a Barbens se'n fa una fira) i la pera que abunden a la comarca; el vinagre de Cal Badia; la camamilla de Linyola emmarcada en un original Parc de les Olors o els formatges del Palau d'Anglesola alimenten si més no dos dels cinc sentits del turista. Castellnou de Seana té ara mateix un dels centres productors de calçots més grans de Ponent. Aquest pòsit culinari ha motivat la creació de les Delicadeses del Pla d'Urgell, una marca que engloba una quarantena de productors locals units per difondre el patrimoni gastronòmic de la comarca. Seria injust obviar, en aquest punt, que la capital, Mollerussa, és un referent en l'organització de fires nacionals i internacionals que marquen fins i tot el calendari agrari. La dita assenyala que la primavera, al Pla, comença amb la Fira de Sant Josep, pels volts del 19 de març.

Foto: La Boscana

Graffiti a Ivars d'Urgell (imatge superior). A sota, vista de Bell-lloc d'Urgell i ball de caramelles a Vilanova de Bellpuig.

Foto: Ajuntament Vilanova de Bellpuig

Altres indrets per visitar

- **Castell templer de Barbens.** Datat als segles XI i XII, es va convertir en la casa de la comanda de l'orde del Temple. Va ser rehabilitat i transformat als segles XVI i XVII. Forma part d'un casal del segle XVIII i avui acull les dependències de l'Ajuntament, que el va comprar.
- **El Tossal de les Tenalles** (Sidamon). Ubicat en un dels escassos cims de la comarca, acull una estació arqueològica excavada el 1915.

● **Bell-lloc.** Situat a la frontera amb la comarca del Segrià, hi destaquen des dels paratges de la Pineda i la font del Corroni, fins a l'església neoclàssica de Sant Miquel.

● **Vilanova de Bellpuig.** El retaule gòtic de l'església de Sant Pere és un dels tresors de la vila. A més d'altres llocs com Ca l'Apotecari o arbres d'interès local (el canal principal de l'Urgell passa pel terme i crea un admirable contrast entre els colors de reg a un costat i els de secà a l'altre),

Vilanova destaca per la tradició de les caramelles. És l'únic lloc de Lleida on es ballen i la seva celebració està a prop de complir el mig segle.

● **Golmés.** El seu principal atractiu és paisatgístic i gira al voltant del salt del Duran, una resta del patrimoni industrial de la comarca a peu de la tercera sèquia principal del Canal d'Urgell, on el paisatge hipnotitza.

D'interès: **Consell Comarcal del Pla d'Urgell** www.plaurgell.cat / 973 71 13 13

PLA D'URGELL, PARAÍSO PARA EL TURISTA TRANQUILO

El Pla d'Urgell es tierra llana, con un techo comarcal de apenas 350 metros, y auténtica, acogedora sin florituras, apta para el turista tranquilo. En Vallverd d'Urgell se ha rehabilitado la antigua escuela para acoger un centro de interpretación de la plana que comienza miles de años atrás y termina con el inicio de las obras del Canal d'Urgell, en 1853. La poesía de Maria Mercè Marçal impregna algunas calles del centro de Ivars d'Urgell a través de trece tòtems, además de la Enciclopedia Mural, decenas de murales de gran formato pintados en las fachadas por el artista local Swen Schmidt. El lago de Ivars y Vila-sana es el rincón más visitado de la comarca, y Cal Sinén constituye el punto de inicio de la visita al estanque recuperado. Hay una veintena de rutas temáticas para conocer el terreno palmo a palmo, como la ruta CatiGat, una propuesta de cicloturismo que pasa por los 18 núcleos del Pla. El Espacio Cultural de los Canales de Urgell, en Mollerussa, explica el origen, los datos y la magnitud de la mayor obra hidráulica en Cataluña. También en Mollerussa, el Teatro L'Amistat expone 90 piezas del Concurso Nacional de Vestidos de Papel, iniciado en 1964. El Pla d'Urgell abunda en leyendas populares como la de la anilla de Cal Bufalà, que da lugar a la fiesta de los Firals de Bellvís. La comarca ostenta un restaurante distinguido con una estrella Michelin, La Boscana de Bellvís, y una marca -Delicadeses del Pla- que engloba una cuarentena de productores locales unidos para difundir el patrimonio gastronómico del territorio.

EL PLA D'URGELL, PARADISE FOR THE QUIET TOURIST

El Pla d'Urgell is a flat land, with a regional ceiling of just 350 meters. It's authentic, inviting without going over the top, and suitable for the quiet tourist. In Vallverd d'Urgell, the old school has been restored to house an interpretation centre about the plain that begins thousands of years ago and ends with the beginning of the works of the Canal d'Urgell, in 1853. The poetry of Maria Mercè Marçal permeates certain streets of Ivars d'Urgell through thirteen totem poles, in addition to the Enciclopèdia Mural project, which includes dozens of large-format murals painted on the facades by local artist Swen Schmidt. Ivars Vila-sana Lake is the most visited corner of the region, and Cal Sinén is the starting point of the visit to the recovered pond. There are about twenty themed routes to get to know the terrain inch by inch, such as the CatiGat route, a cycling tourism proposal that passes through the plain's 18 towns. The Espai Cultural dels Canals d'Urgell, in Mollerussa, explains the origin, data and magnitude of the largest hydraulic work in Catalonia. Also in Mollerussa, the L'Amistat Theater exhibits 90 pieces from the National Paper Dress Contest, started in 1964. El Pla d'Urgell abounds in popular legends such as that of the ring of Cal Bufalà, which gives rise to the Firals de Bellvís festival. The region boasts a Michelin-starred restaurant called La Boscana, located in Bellvís, and a brand – Delicadeses del Pla d'Urgell – that encompasses some forty local producers united to promote the gastronomic heritage of the territory.

EL PLA D'URGELL, PARADIS DU TOURISTE TRANQUILLE

El Pla d'Urgell est un terrain plat, avec un plafond régional d'à peine 350 mètres, tout en étant authentique et accueillant sans fioritures, adapté au touriste tranquille. À Vallverd d'Urgell, l'ancienne école a été restaurée pour abriter un centre d'interprétation de la plaine qui commence il y a des milliers d'années et se termine avec le début des travaux du canal d'Urgell, en 1853. La poésie de Maria Mercè Marçal imprègne certaines rues du centre d'Ivars d'Urgell à travers treize totems, ainsi que l'Encyclopédie murale, des dizaines de peintures murales de grand format réalisées sur les façades par l'artiste local Swen Schmidt. Le lac d'Ivars Vila-sana est l'endroit le plus visité de la région, et Cal Sinén est le point de départ de la visite de l'étang récupéré. Une vingtaine d'itinéraires thématiques permettent de découvrir la plaine petit à petit, comme l'itinéraire CatiGat, une proposition cyclotouristique qui passe par les 18 villages. L'espace culturel des canaux d'Urgell, à Mollerussa, explique l'origine, les données et l'ampleur du plus grand ouvrage hydraulique de Catalogne. Toujours à Mollerussa, le théâtre L'Amistat expose 90 pièces du concours national de robes en papier, qui a débuté en 1964. El Pla d'Urgell regorge de légendes populaires comme celle de l'anneau de Cal Bufalà, qui donne lieu à la fête des Firals de Bellvís. La région compte un restaurant étoilé au guide Michelin, La Boscana de Bellvís, et une marque, Delicadeses del Pla d'Urgell, qui regroupe une quarantaine de producteurs locaux réunis pour promouvoir le patrimoine gastronomique de la région.

PLAN D'URGELH, PARADÍS ENTATH TORISTA TRANQUIL

Eth Plan d'Urgelh ei tèrra plana, damb un tet comarcau de tot escàs 350 mètres, e autèntica, acuelhiva sense floritures, bona entath torista tranquil. En Vallverd d'Urgelh s'a reabilitat era anciana escola entà acuelher un centre d'interpretacion dera plana que comença milèrs d'ans tad arrèr e fenís damb er inici des òbres deth Canau d'Urgelh, en 1853. Era poesia de Maria Mercè Marçal embugue quauquí carrèrs deth centre de Ivars d'Urgell a traues de tretze tòtems, ath delà dera Enciclopèdia Murau, detzees de muraus de gran format pintadi enes façades per artista locau Swen Schmidt. Eth lac de Ivars Vila-sana ei eth cornèr mès visitat dera comarca, e Cal Sinén constituís eth punt d'inici dera visita ar estanh recuperat. I a ua vintea de rotes tematiques entà conèisher eth terren pas a pas, coma era rota CatiGat, ua prepausa de ciclitorisme que passe pes 18 nuclèus deth Plan. Er Espaci Culturau des Canaus d'Urgelh, en Mollerussa, explica era origina, es donades e era envegadura dera mès grana òbra idraulica en Catalonha. Tanben en Mollerussa, eth Teatre L'Amistat expause 90 pèces deth Concors Nacionau de Vestits de Papèr, iniciat en 1964. Plan d'Urgelh a legendes populares en abondi coma era dera anèra de Cal Bufalà, que da lòc ara hèsta des Firals de Bellvís. Era comarca hè ufana d'un restaurant distinguit damb ua estela Michelin, La Boscana de Bellvís, e ua marca, Delicadeses del Pla d'Urgell, qu'engloba ua quarentea de productors locaus junhudi entà difóner eth patrimòni gastronomic deth territòri.

LA GRAN FESTA DE LA GASTRONOMIA

El Pirineu ofereix carns de gran qualitat: a la imatge, la Fira Pallars Terra de Corder.

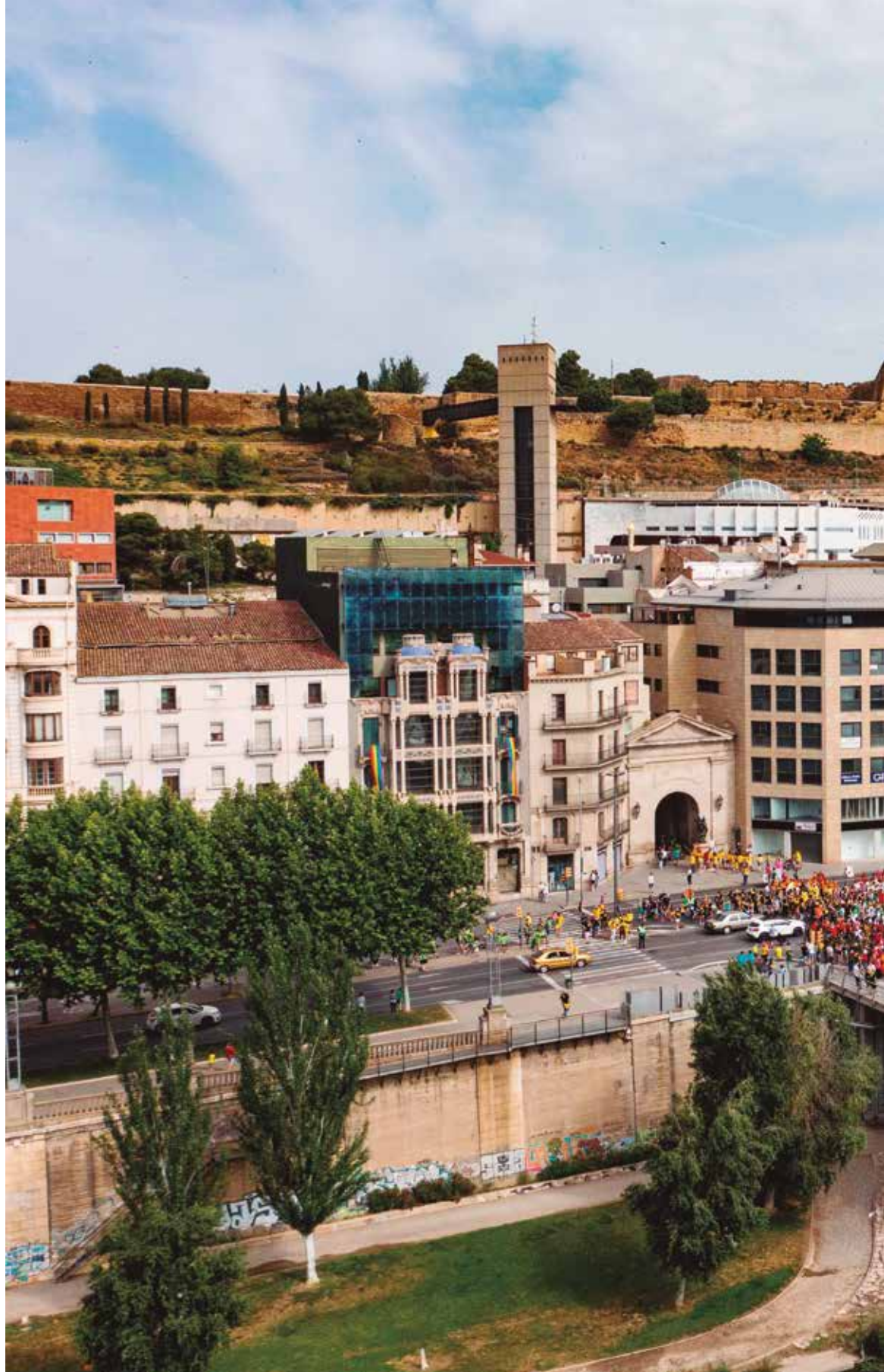
El Pirineu i les Terres de Lleida se sumen a la celebració de Catalunya Regió Mundial de la Gastronomia 2025

Text: Rafa Gimena
Fotos: diversos autors

La gastronomia catalana és tan variada com ho són els seus paisatges. Una riquesa que ha facilitat el seu reconeixement com a Regió Mundial de la Gastronomia 2025. Del secà al regadiu i de la plana a l'alta muntanya del Pirineu, les comarques de Lleida també són exemple d'aquesta varietat de paisatges, productes i cuines al voltant de la dieta mediterrània.

Una realitat gastronòmica que se sustenta en les produccions dels pagesos i els ramaders i es materialitza en un gran receptari, fires i manifestacions festives al voltant del gran rebost que configuren el Pirineu i les Terres de Lleida. Aquesta potència gastronòmica ve reforçada per la creació de la marca gastronòmica "Gust de Lleida", una iniciativa de la Diputació de Lleida que reivindica el producte, la indústria, la restauració i la venda de proximitat.

Tot plegat fa que el 2025 sigui un any en el qual les fires i les festes gastronòmiques del territori es reivindicaran per estar a l'altura del reconeixement internacional. Segur que qui s'apropi a les comarques de Lleida trobarà una manifestació gastronòmica mereixedora de formar part d'aquesta Regió Mundial de la Gastronomia.

El multitudinari Aplec del Caragol combina diversió amb gastronomia.

150 anys de Lo Ranxo de Ponts

Abans d'arribar la primavera amb els darrers freds de l'hivern, el dimarts de Carnestoltes, la tradició de sopes, olles i escudelles cobra vida pròpia a Ponts (la Noguera) amb l'històric Ranxo de Ponts. Una festa popular que aquest 2025 ha fet 150 anys i ha repartit més de 12.000 racions d'aquesta sopa contundent. A les sis del matí, mig cente-

nar de calderes d'aram comencen l'ebullició d'una escudella que courà durant tot el matí fins a la seva benedicció, tast per part de les autoritats presents i posterior servei popular al migdia. Un Ranxo de Ponts que, juntament amb altres festes similars agrupades a la Federació d'Escudelles, Ranxos i Sopes Històriques de Catalunya, volen fer d'aquests brous amb viandes Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la UNESCO.

Aplec del Caragol de Lleida

El caragol i la seva cuina és una de les senyes d'identitat de la ciutat i les comarques de Lleida. Així, el multitudinari Aplec del Caragol que la capital de ponent celebra cada quart cap de setmana de maig és la constatació de la importància d'aquesta menja al territori. Durant tres dies, més de 15.000 collistes agrupats

en més de 120 colles gaudeixen de tota mena de cassoles, paelles i graelles per on desfilen més de 15 tones de caragols. Caragols a la llauna, a la gormanda o a la brutesca, però també amb arròs, cassola de tros, catxipanda, samfaina o fideus... Perquè a Lleida, tradicionalment, el caragol és molt més que un ingredient i qualsevol recepta accepta un grapatet de caragols i hi fa lloc.

La festa és un reclam per a desenes de milers de visitants que gaudeixen de tot un programa d'actes de caràcter gratuït obert al públic en general. Pel que fa a la cultura popular, la Federació de Colles (Fecoll) programa actuacions castelleres, sardanes i cercaviles; les revetlles i els concerts també estan a l'abast de tothom. I fins i tot per als més petits, les penyes organitzen tot un ventall d'activitats que van de la

Un moment de la Fira del Vi de Talarn.

Foto: Tros de Sort

Lleida excel·leix pels formatges artesans de qualitat.

Foto: Carles Palacio (ajuntament d'Agramunt)

Fira del Torró i la Xocolata a la Pedra d'Agramunt.

Foto: Iolanda Sebe

Un deliciós esmorzar amb vi i productes de proximitat.

Elaboracions per a tots els gustos a l'Aplec del Caragol, que reuneix cada any 200.000 visitants.

Foto: Pau Pascual (Segre)

Foto: Anna Requena

El Ranxo de Ponts vol ser Patrimoni Immaterial de la Humanitat.

cursa de caragols a jocs infantils i espais dedicats als penyistes i els visitants més petits. Un servei de restauració que inclou el tastet de caragols, a preus populars, assegura que el visitant no marxi sense degustar els caragols de Lleida.

Fira del Vi del Pirineu

En els darrers anys, la vinya ha buscat al Pirineu com adaptar-se al canvi climàtic amb nous projectes vitivinícoles a més altitud i més latitud nord. Una quinzena de cellers del Pallars Jussà i el Pallars Sobirà (subzona Pallars de la Denominació d'Origen Costers del Segre) han fet d'aquestes comarques una referència per a la viticultura de muntanya, i Talarn organitza cada primer dissabte de juny la Fira del Vi del Pirineu, que aquest 2025 ha viscut la 13a edició. La mostra de vins, amb cellers de tot el Pirineu, se celebra a principis d'estiu amb un atractiu programa d'actes paral·lels que inclou tastos i activitats diverses. En el marc de la fira, el festival Talarn Music Experience organitza una prèvia del certamen amb el nom de Talarn Music Tasting.

Imatge de la Fira de Sant Ermengol

Foto inferior: El programa de la Festa del Vi del Pirineu inclou tastos, concerts i actes diversos.

La Fira del Vi del Pirineu sempre és una bona oportunitat per gaudir de la gastronomia pallaresa rica en productes de qualitat com l'ovella Xisqueta, la vedella bruna del Pirineu, el poltre, formatges, la truita de riu els bolets de temporada... Xolís, girella, palpís, farcit de carnaval, civets de senglar i altres carns de caça: tot un receptari que satisfà el gurmet més exigent.

I també relacionat amb l'enoturisme, la Ruta del Vi de Lleida proposa una seixantena d'experiències per a tots els gustos i edats a les Garrigues, la Noguera, el Pallars Jussà, el Segrià i l'Urgell. Entre les propostes destaquen tastos guiats de vins, passejades entre vinyes, maridatges amb productes de proximitat, excursions en bicicleta o vols en globus.

Foto: Carles Palacio (Ajuntament d'Agramunt)

Tallers de cuina, demostracions de cuita del torró i degustacions a la Fira del Torró d'Agramunt.

La Fira del Torró i la Xocolata a la Pedra d'Agramunt

Amb la Indicació Geogràfica Protegida (IGP) Torró d'Agramunt, que reconeix internacionalment la tradició i la qualitat d'aquest dolç, la localitat de l'Urgell, capital de la Ribera del Sió, s'ha fet un nom com a epicentre gastronòmic de la xocolata i el torró. El mercat de torronaires, que tradicionalment celebraven els productors per atreure visitants que es proveïen

d'aquests dolços per les festes de Nadal, ha evolucionat cap a la popular Fira del Torró i la Xocolata a la Pedra d'Agramunt, que se celebra el segon cap de setmana d'octubre.

Una fira que ha sabut fer del visitant el centre de la mostra. Així, tant els espais com el programa d'activitats són pensats perquè qui s'apropi a Agramunt durant la fira visqui el torró de manera experiencial. Visites a elaboradors, tallers de cuina,

demostracions de la cuita del torró amb degustacions, espai de *foodtrucks* (que a Agramunt en diuen *foodgonetes*), activitats per als més petits a l'espai Cuinetes, mercat de productes d'artesans i proximitat...

Tot un ventall de propostes per gaudir d'una xocolata i un torró que trenquen l'estacionalitat nadalenca i es reivindiquen com a postres durant tot l'any. Tastar-ho a Agramunt és crear un vincle per sempre amb aquesta lllaminadura.

Foto: Cadí SCCL

Un tastet de formatges de la DOP Formatge de l'Alt Urgell i la Cerdanya.

La Fira de Sant Ermengol i els Formatges del Pirineu

La Fira de Sant Ermengol de la Seu d'Urgell és hereva de la primera fira documentada a la península Ibèrica el 1048. Des del segle XI fins a l'actualitat, aquesta tradició ha consolidat una mostra que actualment se celebra el tercer cap de setmana d'octubre i que té com a principal protagonista gastronòmic el formatge. La tradició lletera i formatgera de la comarca va ser impulsada

per la centenària cooperativa del Cadí i ha estat consolidada en els darrers anys per les DOP Formatge de l'Alt Urgell i la Cerdanya i per la DOP Mantega de l'Alt Urgell i la Cerdanya, uns reconeixements de qualitat que han propiciat en els darrers anys l'aparició d'altres formatges artesans i que han facilitat que, des de fa 31 edicions, Sant Ermengol aculli també la Fira de Formatges Artesans del Pirineu.

Durant els dies d'aquesta fira del làctic quallat, el visitant gaudeix de tota mena de formatges amb més de mig centenar d'elaboradors, un concurs de formatges artesans del Pirineu, aula de tast i tota mena d'activitats al voltant d'aquest producte. Fins i tot alguns establiments de restauració promocionen el formatge local destacant-ho a les seves cartes.

Fotos: Turisme de les Garrigues

L'oli és el protagonista dels menús de la Mostra Gastronòmica de les Garrigues

L'oli i la Mostra Gastronòmica de les Garrigues

Al novembre, les comarques del secà lleidatà, les Garrigues, la Noguera, l'Urgell i el Segrià, celebren la collita de l'oli verge extra, conegut com l'or líquid de la dieta mediterrània. Entorn d'aquest producte s'articula per tot el territori el programa "Oleoturisme de Lleida. El gust de la terra", amb desenes d'experiències oleoturístiques que van des de les visites guiades a molins, activitats de collita i gastronòmiques (menús de degustació, esmorzars al camp, vermouths, tastos de productes de proximitat) fins a tallers d'elaboració de productes fets amb oli o contacontes entre oliveres, entre altres propostes. En els darrers anys, la recuperació i la consolidació de l'olivera, igual que la vinya, cada vegada més cap al

nord, ha fet del Pallars Jussà una comarca emergent en aquests conreus.

La comarca de les Garrigues, amb la inclusió d'alguns pobles del Segrià i l'Urgell considerats "Garrigues històriques", disposa des del 1975 de la Denominació d'Origen Protegida Les Garrigues. Precisament, el Consell Comarcal de les Garrigues organitza cada any una mostra gastronòmica dedicada a aquest producte gourmet, que el 2025 celebrarà la 31a edició. La mostra, en la qual habitualment participen una desena d'establiments de tota la comarca, se celebra els caps de setmana de novembre i la primera quinzena de desembre. Durant aquests dies, els restaurants configuren unes propostes culinàries amb menús de degustació en les quals els plats més tradicionals de la cuina garriguenca conviuen amb les interpretacions més modernes o d'autor.

Lleida és un territori que cal viure amb els cinc sentits. Però segurament l'àmbit sensorial més intens és el de la gastronomia i l'enologia. L'aroma dels guisats tradicionals, el tacte de la fruita, el so del vi en ser abocat, els colors dels productes de proximitat (el daurat de l'oli, el verd i el vermell dels productes de l'horta, el color crema dels formatges...) i, per descomptat, el gust de les elaboracions tradicionals i dels plats innovadors converteixen la cuina lleidatana en una proposta singular. Des dels potents plats de muntanya, en què les carns de vedella i corder, els embotits, els formatges i els bolets marquen la diferència, fins a la cuina de les comarques de la plana, amb la carn de porc, la fruita dolça, els productes de l'horta i l'oli d'oliva com a elements més emblemàtics, la demarcació ofereix al visitant una vivència única.

D'interès:

Patronat de Turisme

Tel. 973 24 54 08

www.gastronomia.aralleida.com/

Lo Ranxo de Ponts

Tel. 973 46 00 03

www.ponts.cat/turisme/festes-i-tradicions/on-comprar/lo-ranxo/lo-ranxo

Aplec del Caragol de Lleida

Tel. 973 28 14 73

www.aplec.org/

Fira del Vi del Pirineu

Tel. 973 65 08 12

www.talarn.cat/el-municipi/festes-carpeta-oculta/fira-del-vi

Fira del Torró d'Agramunt

Tel. 973 39 00 57

www.agramunt.cat/fira-del-torro-i-la-xocolata-a-la-pedra

Fira de Sant Ermengol i Formatges Artesans del Pirineu

Tel. 973 35 00 10

www.firasantermengol.cat/

Mostra Gastronòmica de les Garrigues

Tel. 973 14 26 58

www.turismegarrigues.com/ca/onmenjar/mostragastronomica/

LA GRAN FIESTA DE LA GASTRONOMÍA

La riqueza de la gastronomía catalana ha facilitado su reconocimiento como Región Mundial de la Gastronomía 2025. Este año, las ferias y fiestas gastronómicas de las comarcas de Lleida se reivindicarán para estar a la altura de este reconocimiento internacional. En febrero, el Ranxo de Ponts cumplió 150 años de historia repartiendo más de 12.000 raciones de esta sopa contundente. Durante tres días del cuarto fin de semana de mayo, Lleida vivió el multitudinario Aplec del Caragol, donde se sirvieron más de 12 toneladas de caracoles cocinados en múltiples variedades. El primer sábado de junio, Talarn celebró la 13ª edición de la Feria del Vino del Pirineo, una buena oportunidad para degustar la gastronomía pallaresa, rica en productos de alta calidad como la oveja Xisqueta o la ternera bruna del Pirineo. El segundo fin de semana de octubre, Agramunt acogerá la popular Feria del Chocolate y el Turrón. En La Seu d'Urgell, la Feria de San Ermengol es heredera de la primera feria documentada en la península ibérica, en 1048, una muestra de quesos que actualmente tiene lugar el tercer fin de semana de octubre. En noviembre, las comarcas del secano leridano –las Garrigues, el Urgell y el Segrià– celebran la cosecha del Aceite Verde Extra, en torno al cual se articula el programa “Oleoturismo de Lleida. El gusto de la tierra”, con decenas de experiencias oleoturísticas. El Consejo Comarcal de las Garrigues organiza anualmente una muestra gastronómica dedicada a este producto gourmet, que este año llegará a su 31ª edición.

A GREAT FEAST OF GASTRONOMY

The richness of Catalan gastronomy has led to its recognition as World Region of Gastronomy 2025. This year, the gastronomy fairs and festivals of Lleida's counties will aim to live up to this international recognition. In February, the Lo Ranxo festival in Ponts celebrated its 150th anniversary by serving more than 12,000 portions of this hearty soup. During three days of the fourth weekend of May, Lleida held the multitudinous Aplec del Caragol, where more than 12 tons of snails cooked in various ways were served. On the first Saturday in June, Talarn celebrated the 13th edition of the Pyrenean Wine Fair, a good opportunity to taste the gastronomy of Els Pallars, rich in high-quality products such as Xisqueta sheep or the Bruna dels Pirineus breed of cattle. The second weekend of October, Agramunt will host the popular Chocolate and Nougat Fair. In La Seu d'Urgell, the Sant Ermengol Festival is the descendent of the first documented fair on the Iberian Peninsula, in 1048, a cheese fair that currently takes place the third weekend of October. In November, the counties of the drylands of Lleida – Les Garrigues, L'Urgell and El Segrià – will celebrate the harvest of the extra green olive oil, around which the programme “Lleida Olive Oil Tourism. The taste of the land” is structured, with dozens of olive oil tourism experiences. The Les Garrigues County Council organises an annual gastronomy exhibition dedicated to this gourmet product, which this year will be held for the 31st time.

LA GRANDE FÊTE DE LA GASTRONOMIE

La richesse de la gastronomie catalane a facilité sa reconnaissance en tant que Région mondiale de la gastronomie 2025. Cette année, les foires et fêtes gastronomiques des régions de Lleida auront pour but d'être à la hauteur de cette reconnaissance internationale. En février, Lo Ranxo de Ponts a célébré son 150e anniversaire en servant plus de 12 000 portions de cette soupe copieuse. Pendant trois jours, au cours du quatrième week-end de mai, Lleida a accueilli le multitudinaire Aplec del Caragol (rassemblement autour de l'escargot), où plus de 12 tonnes d'escargots cuisinés dans de multiples variétés ont été servis. Le premier samedi de juin, Talarn a organisé la 13e édition de la Foire aux vins des Pyrénées, une bonne occasion de goûter à la gastronomie d'El Pallars, riche en produits de grande qualité comme la brebis Xisqueta ou le veau Bruna des Pyrénées. Le deuxième week-end d'octobre, Agramunt accueillera le populaire Salon du chocolat et du nougat. À La Seu d'Urgell, la Foire de Sant Ermengol est l'héritière de la première foire documentée dans la péninsule ibérique, en 1048, une foire au fromage qui a lieu actuellement le troisième week-end d'octobre. En novembre, les régions d'agriculture sèche de Lleida – Les Garrigues, L'Urgell et El Segrià – célèbrent la récolte de l'huile d'olive extra-verte, qui fait l'objet du programme « Tourisme oléicole de Lleida. Le goût de la terre », avec des dizaines d'expériences touristiques autour de l'huile d'olive. Le Conseil régional de Les Garrigues organise chaque année une exposition gastronomique consacrée à ce produit gourmet, qui connaîtra cette année sa 31e édition.

ERA HÈSTA GRANA DERA GASTRONOMIA

Era riquesa dera gastronomia catalana a facilitat era sua reconeishença coma Region Mondiau dera Gastronomia 2025. Enguan, es hèires e hèstes gastronomiques des comarques de Lhèida se revindicaràn entà èster ara nautor d'aguesta reconeishença internacionau. En hereuèr, Lo Ranxo de Ponts complic 150 ans d'istòria en tot repartir mès de 12.000 racions d'aguesta sopa contondenta. Pendent tres dies dera quatau dimenjada de mai, Lhèida viueth multitudinari Aplec del Caragol, a on se serviren mès de 12 tones de cargòlhs codinadi en multiples varietats. Eth prumèr dissabte de junh, Talarn celebrèc era 13^{au} edicion dera Hèira deth Vin deth Pirenèu, ua bona escadença entà tastar era gastronomia palharsa, rica en productes de nauta qualitat coma era oelha Xisqueta o era vedèra bruna deth Pirenèu. Era dusau dimenjada d'octobre, Agramunt acuelherà era populara Hèira deth Chicolate e eth Torrom. En La Seu d'Urgell, era Hèira de Sant Ermengòu ei eretèra dera prumèra hèira documentada ena peninsula iberica, en 1048, ua mòstra de hormatges qu'actuaument se debane ena tresau dimenjada d'octobre. En noveme, es comarques deth secan ilderenc –Garrigues, Urgelh e Segrià– celèbren era cuelheta der Òli Verd Extra, ath torn deth quau s'articule eth programa “Oleotorisme de Lhèida. Eth gost dera tèrra”, damb detzees d'experiències oleotoristiques. Eth Conselh Comarcau de Garrigues organize annaument ua mòstra gastronomica dedicada ad aguest producte gormand, qu'enguan arribarà ara 31^{au} edicion.

L'EIX PIRINEUS- SECANS-EBRE, una destinació privilegiada per al turisme ornitològic

L'eix territorial que va del Pirineu al delta de l'Ebre passant pels secans de Lleida és un autèntic paradís per a les persones aficionades a l'ornitologia. De fet, és una de les destinacions d'Europa on es pot observar més diversitat d'ocells amb menys distància. Des d'aquest any 2025 disposa d'una pàgina web pròpia i pionera que ja ha rebut el reconeixement del sector turístic.

Text: Xavi Basora

Fotos: diversos autors

Un dels espais ideals d'observació a l'alta muntanya és als voltants del santuari de Montgarri, al costat del riu Noguera Pallaresa.

Observar ocells en els seus hàbitats naturals. Simplificant, això és el que motiva les persones que practiquen el turisme ornitològic i que es desplacen arreu del món buscant aus i paisatges singulars. A Catalunya, la destinació més popular és el delta de l'Ebre, però el Pirineu i les Terres de Lleida també disposen d'un gran potencial, tenint en compte la diversitat de paisatges, l'elevat nombre d'espècies observables i la singularitat dels secans.

Foto: Iolanda Sèbe

Els secans de Lleida acullen una gran diversitat d'espècies, un veritable paradís per als ornitòlegs.

Precisament, per visibilitzar i posicionar el Pirineu i les Terres de Lleida com una destinació privilegiada des de la perspectiva ornitològica, l'abril de 2023 el Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida va organitzar la 1a edició del Birding Fòrum - Pirineu i Terres de Lleida, un esdeveniment que va comptar amb la participació d'un centenar de professionals i que va tenir una molt bona valoració en el sector.

Una de les principals conclusions a què es va arribar dins del Birding Fòrum va ser que el territori del Pirineu i les Terres de Lleida, juntament amb el de les Terres de l'Ebre, formen la destinació del sud d'Europa amb més diversitat d'ocells, per la qual cosa sorgeixen oportunitats de col·laboració entre aquests dos territoris en matèria de turisme ornitològic.

El que fa dos anys s'apuntava com una oportunitat avui ja és una realitat. El pas-

sat gener es va presentar el nou web de turisme ornitològic Birding Ebre Pirineus, un projecte col·laboratiu del Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida i el Patronat de Turisme de la Diputació de Tarragona - Terres de l'Ebre, que ha comptat amb l'assessorament de l'ornitòleg Sergi Sales i el suport de l'Institut Català d'Ornitologia i SEO-BirdLife a Catalunya.

Aquesta nova pàgina web (birdingebrepirineus.com) ha rebut fa poc temps un reconeixement del sector turístic català. Va ser el 27 de març passat, quan el projecte va ser guardonat amb un dels prestigiosos premis CETT Alimara, que enguany arribaven a la 40a edició. Concretament, el premi rebut va ser un dels dos atorgats dins la categoria *Through Experiences*, dedicada a projectes de màrqueting i comunicació d'organitzacions que generen una experiència inspiradora, emocional o motivacional en el seu públic.

Una destinació única a Europa

L'eix territorial que formen el Pirineu, els secans de Lleida i el delta de l'Ebre és una de les destinacions d'Europa on es pot observar més diversitat d'ocells amb menys distància. En concret, en un mateix viatge es poden veure fins a 250 espècies i, al llarg de l'any, la xifra arriba a les 350, incloent-hi aus estepàries, d'alta muntanya, aquàtiques i mediterrànies.

Aquest eix, explica l'ornitòleg i guia professional Sergi Sales, "ha anat guanyant prestigi en els darrers anys i diverses empreses internacionals ja ofereixen rutes i productes que visiten les tres zones". Així mateix, visitants estrangers i també ornitòlegs catalans solen explorar algun dels sectors en les seves sortides programades i també —afegeix Sales— s'hi organitzen visites per intentar observar el màxim nombre d'espècies en un temps limitat.

En el territori lleidatà, els secans són probablement els ambients que aporten un valor turístic més diferencial. "Són uns hàbitats únics —destaca Sales— amb moltes espècies estrictament associades, però també són fràgils i delicats, com ho demostra el fet que la majoria d'espècies en perill d'extinció a Catalunya es troben als secans de Lleida". Algunes d'aquestes aus singulars i amenaçades són el sisó, el gaig blau, la ganga, la xurra, el cucut reial, l'alosa becuda o l'arpella cendrosa.

Els Pirineus també tenen un atractiu turístic notable des del punt de vista ornitològic. Segons Sales, hi habiten "els darrers vestigis d'ocells de caràcter boreal, que tenen al Pirineu les poblacions situades més al sud d'Europa, però que pateixen l'amenaça creixent de l'aïllament i la fragmentació". Són espècies tan emblemàtiques com el gall fer, la perdiu blanca, el mussol pirinenc, el pardal d'ala blanca o el pela-roques, entre d'altres. "Als ornitòlegs els motiva —explica Sales— el repte d'aconseguir veure aquests ocells tan difícils de detectar, amb l'atractiu addicional de fer-ho envoltats d'un paisatge espectacular".

A la notable biodiversitat de la destinació, cal afegir-hi una diversitat de paisatges extraordinària. En aquest eix ornitològic es poden contemplar paratges de tota mena: aiguamolls costaners i d'interior, brolles

Mallerenga carbonera (*Parus major*)

Foto: Santi Iglesias

Mussol banyut (*Asio otus*)

Fotos: Antonio Puig

Cucut reial (*Clamator glandarius*)

Un bon equipament amb prismàtics i telescopis és imprescindible per observar qualsevol tipus d'espècie.

Foto: Oriol Clavera

Foto: Antonio Puig

Pela-roques (*Tichodroma muraria*)

Foto: Iolanda Sebé

Som en una de les destinacions d'Europa on es pot observar més diversitat d'ocells en menys distància.

Foto: Oriol Clavera

Mirador a la Mollera d'Escalarre.

L'observació ornitològica es complementa amb espectacles que la natura ens regala en cada racó del territori

mediterrànies, mosaics agrícoles, serres i cingleres imponents, boscos caducifolis i de coníferes, prats alpins, estanys d'alta muntanya i cims de fins a 3.000 metres.

A més dels ocells, a l'eix Ebre-Pirineus també hi viuen mamífers salvatges que són un complement ideal per als afeccionats a l'ornitologia. Espècies com el cérvol al Prepirineu, l'isard a l'alta muntanya o la cabra salvatge al massís del Port són fàcils d'observar si els visitants van ben guiats. I al Pirineu cada dia que passa hi ha més ossos, tot i que encara costen d'albirar

Cada època de l'any té un atractiu especial

Els paisatges d'aquest territori són extraordinaris i canvien mes a mes, estació rere estació. I els ocells també segueixen els ritmes de la natura. Així, hi ha espècies que hi viuen tot l'any, espècies migratòries que només apareixen en determinades èpoques, algunes que només venen a niar i d'altres que ens visiten per passar els hiverns moderats.

El pas de les estacions permet gaudir de fenòmens naturals singulars. En el cas dels ocells, destaquen alguns comportaments únics. Als secans, i durant la primavera, Sergi Sales esmenta els *leks* dels sisons, uns punts on els mascles d'aquesta espècie exhibeixen els seus encants per cridar l'atenció de les femelles. "Fan uns salts per sobre la vegetació que deixen a qualsevol embadalit", relata. Un altre espectacle, en aquest cas únic a Europa, és "observar junts els quatre voltors (el voltor comú, el voltor negre, l'aufrany i el trenca Lòs) eliminant restes d'animals morts, però repartint-se, entre cada espècie, una part concreta de la caronya per no competir entre ells", afegeix Sales.

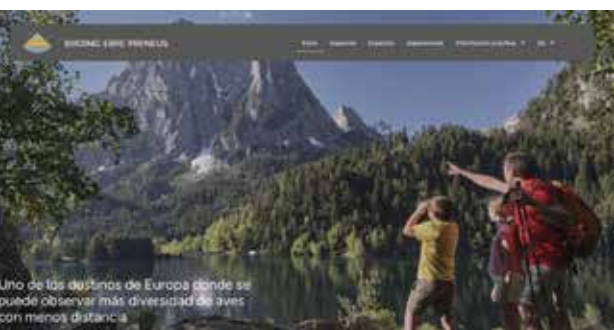
Més enllà d'aquests comportaments curiosos, altres fenòmens espectaculars associats als canvis de paisatge són la floració dels guarets (als secans) o la dels arbres fruiters, els colors dels boscos a la tardor, la quietud i bellesa dels paisatges nevats o la transformació fascinant dels

Foto: Oriol Clavera

Al pla de Beret, l'avistament d'aus es combina amb l'espectacle que la natura ens regala entre imponents muntanyes.

El nou web especialitzat en ornitologia.

Foto: Antonio Puig

Aufrany (Neophron percnopterus)

arrossars, entre d'altres.

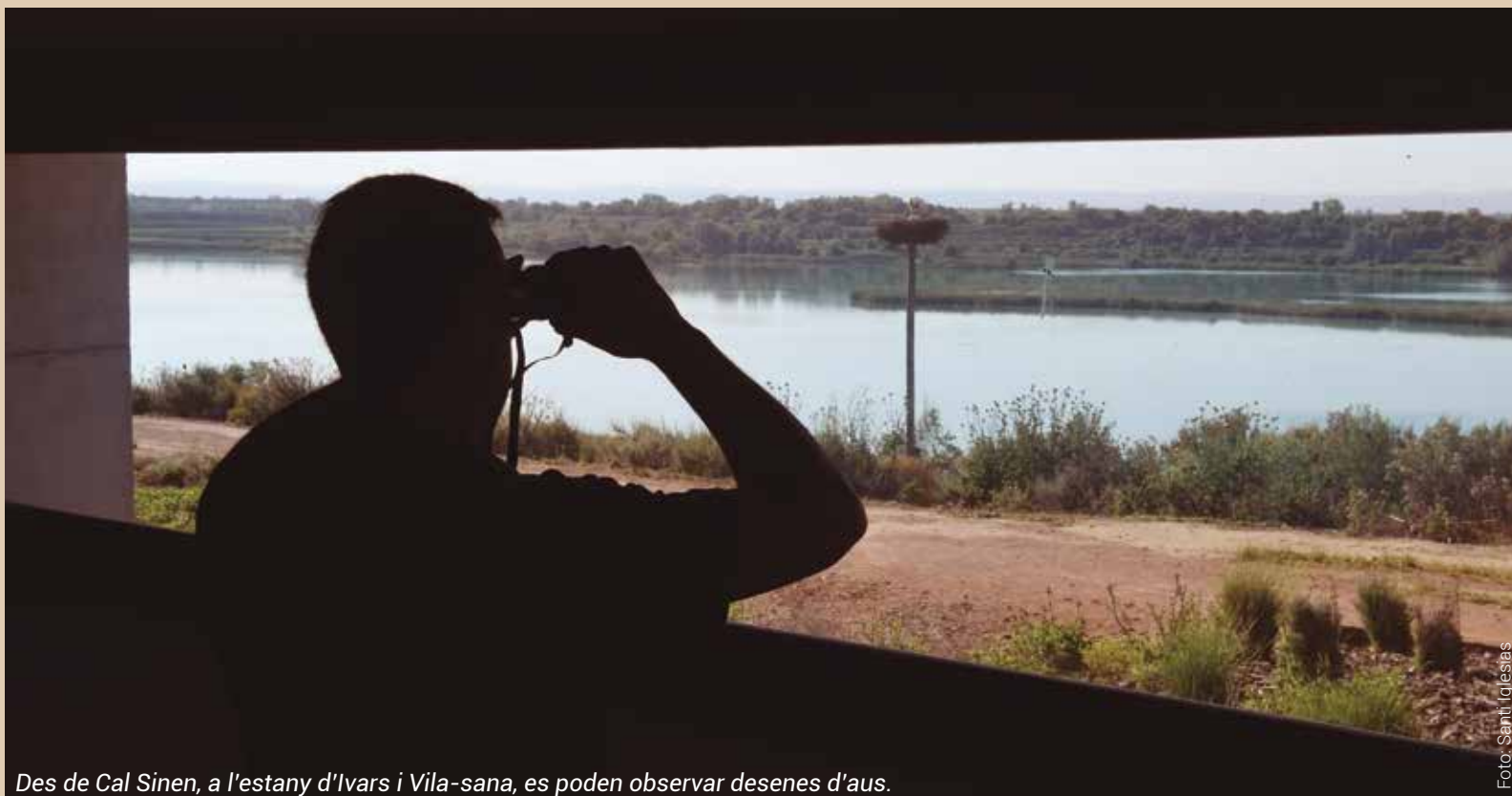
Un web amb continguts especials

A l'eix Ebre-Secans-Pirineus hi ha un gran nombre d'agències de viatge, empreses, entitats i guies professionals que coneixen a fons el territori i les espècies d'ocells que s'hi poden observar i fotografiar. Per això, el nou web inclou una secció específica d'experiències amb onze agents turístics als secans de Lleida, tretze als Pirineus i onze a Terres de l'Ebre.

Un altre apartat força útil i innovador és "Consulta l'ornitòleg", mitjançant el qual el visitant pot enviar dubtes i peticions sobre espècies i altres temes relacionats amb les aus, que seran degudament respostos per ornitòlegs professionals de l'Institut Català d'Ornitologia.

Per acabar, destaca la secció "Ocells i estacions", un bonic relat sobre les principals espècies que es poden observar en cadascuna de les quatre estacions de l'any. Hi descobrim, per exemple, que a l'hivern el cercavores o el pardal d'ala blanca s'apropen a punts humanitzats per buscar aliment; que a la primavera ja podem sentir —als secans— el mussol banyut, el siboc i els xots acabats d'arribar de l'Àfrica; que l'estiu és la millor època per observar els quatre voltors junts, o que a la tardor encara pot quedar, a la plana de Lleida, alguna grua migratòria de pas.

Amb aquest nou web, doncs, els amants dels ocells —que no paren de créixer a Catalunya i arreu del món— ja tenen un espai de referència on obtenir tota la informació turística necessària per planificar un viatge ornitològic fascinant.

Des de Cal Sinen, a l'estany d'Ivars i Vila-sana, es poden observar desenes d'aus.

Foto: Santi Iglesias

Els 15 espais "top" dels secans de Lleida i els Pirineus

L'eix Ebre-Secans-Pirineus disposa d'un gran nombre d'àrees d'interès ornitològic. Tot seguit es mostren els quinze espais escollits als sectors dels secans i dels Pirineus. Cada espai té una fitxa pròpia que inclou una breu descripció, les cinc espècies destacades, els equipaments ornitològics que s'hi troben (aguait, miradors, punts d'informació, etc.) i recursos informatius específics (webs, rutes, mapes, llistes de patrons, etc.).

• Sector dels secans

Serra Llarga – secans de la Noguera
Els Plans de Sió
Secans de Belianes-Preixana
Estany d'Ivars i Vila-sana
Mas de Melons-Alfés
Secans del Segrià i Utxesa

• Sector dels Pirineus

Riu Segre al seu pas per la Seu d'Urgell i Alàs
Parc Natural del Cadí-Moixeró: prat de Cadí
Roca de Canalda al Port del Comte
Vall de Boí
Pla de Beret - Montgarri
Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici:
Mata de València
Parc Natural de l'Alt Pirineu: bosc de Virós
La Terreta i la serra de Sant Gervàs
Boumort-Collegats

Foto: Iolanda Sebé

La majoria d'espècies en perill d'extinció a Catalunya es troben als secans de Lleida.

Foto: Oriol Clavera

El Salencar de Barruera és un indret idoni per a l'observació.

Foto: Antonio Puig

De dalt a baix: Gaig blau (*Coracias garrulus*), Sisó (*Tetrax tetrax*), Ganga (*Pterocles alchata*), Trençalòs (*Gypaetus barbatus*), Voltor comú (*Gyps fulvus*)

Foto: SEO BirdLife

Foto: Antonio Puig

Foto: Antonio Puig

Foto: Antonio Puig

Foto: Antonio Puig

Mallerenga de bigotis (*Panurus biarmicus*)

Les 10 espècies destacades

A l'eix Ebre-Secans-Pirineus s'hi troben ocells de quatre tipus d'ambients: els ocells propis d'ecosistemes aquàtics, els mediterranis, els d'ambients esteparis i els d'alta muntanya. La nova pàgina web destaca deu espècies, un rànquing que pretén mostrar la notable diversitat de la destinació i que seria fàcilment ampliable amb moltes altres aus rellevants.

Ganga (*Pterocles alchata*): de zones àrides i escassa, transporta aigua per als pollets entre les plomes del pit.

Trençalòs (*Gypaetus barbatus*): el rei dels cels pirinencs, aquest voltor barbut té colors ataronjats i s'alimenta d'ossos.

Sisó (*Tetrax tetrax*): força gros, durant l'època nupcial emet un so característic mentre executa petits salts.

Picot negre (*Dryocopus martius*): el més gran dels picots europeus. Forestal, de color negre i amb un barret vermell.

Mallerenga de bigotis (*Panurus biarmicus*): molt rara i amenaçada, viu en canyissars i té una llarga cua i un bigoti molt vistós.

Merla roquera (*Monticola saxatilis*): Estival, típica d'ambients de muntanya, poc abundant i amb un plomatge inconfusible.

D'interès:

Birding Ebre Pirineus

www.birdingebrepirineus.com
www.aralleida.cat/birding/

Gaig blau (*Coracias garrulus*): estival i escàs, té un plomatge de color blau elèctric i un vol molt peculiar i acrobàtic.

Voltor comú (*Gyps fulvus*): enorme, cria en colònies i és fàcil de veure sobrevolant serres i cingleres.

Gavina corsa (*Ichthyophaga ichthyaetus*): endèmica del Mediterrani, amb una població creixent en les darreres dècades.

Flamenc (*Phoenicopterus roseus*): d'un bonic color rosat i moviments elegants. Una espècie clàssica de les zones humides.

Foto: Antonio Puig

Picot negre (*Dryocopus martius*)

Foto: Antonio Puig

Arpella cendrosa (Circus pygargus)

El eje Pirineos-Secanos-Ebro, un destino privilegiado para el turismo ornitológico

El eje territorial que va del Pirineo al delta del Ebro pasando por los secanos de Lleida es un auténtico paraíso para los aficionados a la ornitología. Constituye uno de los destinos de Europa donde se puede observar más diversidad de pájaros con menos distancia: en un mismo viaje se pueden ver hasta 250 especies, 350 en todo el año, que incluyen aves esteparias, de alta montaña, acuáticas y mediterráneas. Los secanos de Lleida son unos hábitats únicos con muchas especies estrictamente asociadas, y que aglutinan la mayoría de especies en peligro de extinción en Cataluña. En los Pirineos habitan los últimos vestigios de pájaros de carácter boreal, con especies tan emblemáticas como el urogallo, la perdiz nival, el mochuelo boreal, el gorrión alpino o el treparriscos, entre otras. El paso de las estaciones permite disfrutar de fenómenos naturales singulares, con espectáculos como los saltos de los sisonos sobre la vegetación o la coincidencia de los cuatro buitres (leonado, negro, alimoche y quebrantahuesos) repartiéndose la carroña entre ellos. La nueva página web birdingebrepireus.com supone un espacio de referencia donde obtener toda la información turística necesaria para planificar un viaje ornitológico fascinante, con la sección de "Experiencias", que incluye once agentes turísticos en los secanos de Lleida, trece en los Pirineos y once en las Tierras del Ebro; "Consulta al ornitólogo", donde enviar dudas y peticiones relacionadas con las aves, y "Pájaros y estaciones", un hermoso relato sobre las principales especies que se pueden observar en cada estación.

The Ebro-Secans de Lleida-Pyrenees corridor, a privileged destination for birdwatching tourism

The territorial axis that runs from the Pyrenees to the Ebro delta, passing through the Secans de Lleida drylands, is a real paradise for birdwatchers. It is one of the destinations in Europe where you can see the greatest diversity of birds at the shortest distances: up to 250 species can be seen on a single trip, 350 throughout the year, including steppe, high-mountain, water and Mediterranean birds. The drylands are unique habitats with many strictly associated species and are home to the majority of endangered species in Catalonia. The Pyrenees are home to the last vestiges of boreal birds, with such emblematic species as the capercaillie, the rock ptarmigan, the boreal owl, the snowfinch and the wallcreeper, among others. The passing of the seasons makes it possible to enjoy unique natural phenomena, with spectacles such as the little bustards leaping over the vegetation, or four vultures (Eurasian griffon, cinereous, Egyptian vulture and bearded) converging to share carrion between them. The new website birdingebrepireus.com is a reference space where you can obtain all the tourist information you need to plan a fascinating birdwatching trip. The "Experiences" section features 11 tourist agents in the Secans de Lleida, 13 in the Pyrenees and 11 in Terres de l'Ebre, while "Ask an ornithologist" lets you can send bird-related doubts and queries. Check out "Birds and seasons" for a beautiful story about the main species that can be observed in each season.

L'axe Pyrénées-zones arides de Lleida-Èbre, une destination privilégiée pour le tourisme ornithologique

L'axe territorial qui va des Pyrénées au delta de l'Èbre, en passant par les zones arides de Lleida, est un véritable paradis pour les ornithologues. C'est l'une des destinations en Europe où l'on peut observer la plus grande diversité d'oiseaux sur peu de distance : jusqu'à 250 espèces peuvent être observées au cours d'un seul voyage, 350 tout au long de l'année, y compris des oiseaux des steppes, de haute montagne, aquatiques et méditerranéens. Les zones arides de Lleida sont des habitats uniques avec de nombreuses espèces strictement associées, et abritent la majorité des espèces menacées en Catalogne. Les Pyrénées abritent les derniers vestiges des oiseaux boréaux, avec des espèces emblématiques comme le grand tétras, le lagopède alpin, la chouette boréale, la niverolle alpine et le tichodrome échelette, entre autres. Le passage des saisons permet d'apprécier des spectacles tels que les sauts des outardes canepetières au-dessus de la végétation ou la coïncidence des quatre vautours (fauve, noir, percnoptère et gypaète). Le nouveau site Internet birdingebrepireus.com est un espace de référence où l'on peut obtenir toute l'information touristique nécessaire pour planifier un voyage ornithologique fascinant, avec la rubrique « Expériences », qui comprend onze agents touristiques dans les zones arides de Lleida, treize dans les Pyrénées et onze dans les Terres de l'Èbre ; celle de « Consulter l'ornithologue », où vous pouvez envoyer vos questions et demandes concernant les oiseaux, et la rubrique « Oiseaux et saisons », une belle histoire sur les principales espèces que l'on peut observer à chaque saison.

Er èish Pirenèus-Secans-Èbre, ua destinacion privilegiada entath torisme ornitologic

Er èish territoriau que va deth Pirenèu enquiath delta der Èbre en tot passar pes secans de Lhèida ei un autentic paradís entàs amators dera ornitologia. Constituís ua des destinacions d'Euròpa a on se pòt campar mès diuersitat d'audèths damb mens distància: en un madeish viatge se pòden veir enquia 250 espècies, 350 en tot er an, qu'includissen audèths estepics, de nauta montanha, aquatics e mediterrànèus. Es secans de Lhèida son uns abitats unics damb fòrça espècies estrictament associades, e qu'apleguen era majoritat d'espècies en perill d'extincion en Catalonha. Enes Pirenèus abiten es darrèri vestigis d'audèths de sòrta boreau, damb espècies tan emblematicas coma eth paom, era carrascla, eth gahús boreau, eth parrat aupin o er audèth des malhs, entre d'auti. Eth pas des sasons permet gaudir de fenomèns naturaus singulars, damb espectacles coma es sauts des perròts sauvatges sus era vegetacion o era coïncidècia des quate arriangs (fauve, nere, Maria Blanca e caparròi) en tot repartir-se era carronha entre eri. Era nuaa pagina web birdingebrepireus.com supause un espaci de referéncia a on obtier tota era informacion toristica de besonh entà planificar un viatge ornitologic pivelant, damb era seccion d'"Experiéncias", qu'includís onze agents toristics enes secans de Lhèida, tretze enes Pirenèus e onze enes Tèrres der Èbre; "Consulta ar ornitològ", a on manar dobtes e peticions relacionades damb es audèths, e "Audèths e sasons", un polit raconde sus es principaus espècies que se pòden campar en cada sason.

TURISME ACTIU: **una aventura colossal** **a tocar de casa**

Activitats aquàtiques en un marc incomparable, la Torrassa, a la Guingueta d'Àneu.

El Pirineu i les Terres de Lleida conviden el visitant a combinar la serenitat dels seus paisatges, l'espectacularitat del seu patrimoni i la singularitat de la seva gastronomia amb la possibilitat de practicar mil i una activitats de turisme actiu i esportives en totes i cadascuna de les seves comarques.

Text: Miquel Spa

Fotos: diversos autors

El bon temps irromp a les comarques de Lleida com un espectacle total que ens empeny a gaudir de la natura i els racons privilegiats de la plana i el Pirineu. Assolim els mesos centrals de l'any amb ganes renovades de descobrir el catàleg inabastable de recursos en turisme actiu de les tretze comarques de la demarcació. Tot un cofre del tresor que se'ns obre amb noves joies. Ens aventurem per una terra de sensacions salvatges que experimentem amb vivències inoblidables a través de l'esport, l'oci i la cultura ancestral d'aquestes terres que ens atreuen i que sentim tan nostres.

La nova campanya arriba en un context de consolidació del turisme a la demarcació que s'ha traduït en els primers mesos de l'any en una elevada xifra de visitants, així com un nombre considerable de pernотacions. El viatge a les Terres de Lleida ens proposa una aventura colossal a tocar de casa.

Foto: Pixion (Arxiu @valdebol)

Tir amb arc Club La Mitjana

Foto: Pixion (Arxiu @valdebol)

Tota la demarcació bull d'activitat a l'estiu: tir amb arc a Lleida i aventura infantil al Pirineu.

La campanya se'ns presenta amb grans novetats que ens conviden a descobrir la natura d'una altra manera. També com a discrets ornitòlegs: el turisme ornitològic es desplega a la demarcació i converteix la destinació en una de les més apreciades pels aficionats a l'observació d'aus, amb una varietat de més de 350 espècies. Com que també ens agrada volar, Boí Taüll, a l'Alta Ribagorça, estrena una tirolina de 200 metres que promet en el futur esdevenir una de les més llargues de l'Estat amb 1,2 quilòmetres d'adrenalina. El Pallars Jussà ens convida a completar aquesta experiència de vertigen a la via ferrada de les Arcades, que ens obre una nova panoràmica del congost de Terradets i l'embassament. En aquest entorn d'altura,

el turisme actiu es mostra amb la seva més alta distinció amb les rutes del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, un segell únic al país, que ens obre a un món per si mateix de 14.000 hectàrees amb 450 rius, torrents i estanys a tocar dels cims dels Encantats.

Continuem aquest viatge per les altures d'un Pirineu de Lleida que ens acull amb l'aventura de les aigües braves i el ràfting. Amb amics o en família baixem la Noguera Pallaresa en un trajecte trepidant al ritme del riu que travessa com una artèria el Pallars Sobirà. Amb aquesta experiència, ens especialitzem al canal del Parc Olímpic de la Seu d'Urgell, sentint-nos medallistes per un dia. No marxem de l'Alt Urgell sense

Foto: Sportec

Reptes emocionants en plena natura al Parc d'Aventura Port del Comte.

assaborir els seus in comptables racons que han quedat registrats al nou catàleg de senders de la comarca en el marc del projecte Camina Pirineus. Fer-ho en bicicleta és una manera excepcional de conèixer les comarques de Lleida: els sis centres BTT de la Seu-Alt Urgell, el Pallars Jussà, la Val d'Aran, les Valls d'Àneu – el Pallars Sobirà, el Solsonès – la Vall de Lord i el Montsec – la Noguera posen sobre el mapa una xarxa de camins marcats de més de 2.500 quilòmetres. Una aventura a cop de pedal que segueixen el track de rutes mítiques com les de Pedals de Foc, Pedals d'Occitània, Era Roda, Trinxat BTT o la Volta Cadí-Moixeró. Instal·lats en aquest Pirineu d'altura, ens cordem les botes i recorrem la Cerdanya a través de la nova Ruta dels

Miradors, un itinerari que ens condueix per les millors atalaies de la vall sota l'esguard dels cims mítics del Cadí i el Puigpedrós.

El nostre itinerari és un salt de vall en vall que ara a l'Aran ens sorprèn amb un nou catàleg de descoberta de la natura a través de les rutes amb motos elèctriques, els parcs d'aventures que engresquen els més petits i aventures d'aigua per als adults, com el descens del barranc de Bausen. Per als qui demanen una estona d'esport concentrat, la Val d'Aran ens regala també una experiència de tir amb arc que ens fa sentir nous guerrers.

Al Solsonès redescobrim el plaer de conèixer el territori amb les rutes a peu i en bicicleta, amb un ventall de 25 propostes

◇ El viatge actiu a les Terres de Lleida ens promet una experiència inoblidable d'acció contínua i paisatges infinits

per a bicicleta tot terreny i gravel amb destinacions ja convertides en llegenda pels aficionats com la vall de Lord. La comarca també ens convida a l'aventura de l'aigua amb les sortides en caiac al pantà de la Llosa del Cavall o al de Sant Ponç. En aquest entorn, els amants de les grans emocions també poden llançar-se al buit amb les activitats de salts amb elàstics.

Aigües braves i aigües tranquil·les
al Parc Olímpic del Segre: diversió
per a grans i petits!

Foto: Pixion (Arxu @valdebo)

Experiències familiars d'altura entre cims majestuosos.

Volem, pedalem i naveguem

La combinació màgica d'activitats de terra, cel i aigua la trobem també a la Noguera, amb unes valls d'Àger i de Meià que són reconegudes com de les millors zones de vol lliure al món.

En aquest cel privilegiat del Montsec vivim experiències que mai no havíem ni imaginat, amb activitats de parapent, ala delta, vols en globus, ultralleuger, vols amb paramotor i *paratrike*. Amb la visió d'ocell encara a la retina, ens refresquem en les propostes aquàtiques que trobem als embassaments de Camarasa, Canelles, Sant Llorenç de Montgai, Santa Anna i Rialb.

El catàleg de propostes ens endinsa en un món d'experiències a través de piragüisme, passejades en llanxa amb motor, surf de vela, esquí-bob, ràfting i miniràfting al Segre i barranquisme al riu Rialb. No ens ho acabem.

Continuem el nostre viatge d'aventures i emocions a les Terres de Lleida per una Segarra que se'ns presenta com un àmbit natural amb caràcter propi. Ens imaginem que som naturalistes explorant els aiguamolls de Granollers de Segarra i ens endinsem en els secrets de l'Espai Natural de Granyena en una combinació humana

de boscos, matollars i prats de conreu. Aprenem de primera mà la realitat del millor paisatge mediterrani i ens doctorem a l'Espai Natural dels Plans de Sió. Aquest espai de més de 10.000 hectàrees ens fascina amb la seva paleta de colors. Tenim al davant un mosaic immens de sembrats d'ordi i blat, boscos d'olivera i ametllers, marges de pedra seca i les seves mítiques cabanes de volta. En aquest escenari de natura en gran, la Segarra ens regala una experiència única com a exploradors amb les sortides a cavall. Al trot tranquil del turisme eqüestre contemplem meravel·lats aquests horitzons humans.

Foto: ACT

Senderisme entre aigües cristal·lines a la Cerdanya.

Foto: Edgar Aldana

Horitzons estel·lars sense límit: observació astronòmica a Tavascan.

Foto: Roc Roi

La demarcació de Lleida ha esdevingut la meca dels aficionats al ràfting.

Foto: Fullada Turisme Actiu

Una suggeridora ruta de marxa nòrdica per les Garrigues.

Foto: Guillem Briera

Ciclisme urbà amb el Turó de la Seu Vella de Lleida de fons.

La demarcació ens espera amb un ventall de turisme actiu de primer ordre que ens endinsa al territori per terra, cel i aigua

A la comarca de l'Urgell descobrim altres maneres de recórrer els seus racons de natura i conreu, sigui amb bicicleta tot terreny a Agramunt o a cavall a les Puelles i a Tàrraga. L'Urgell ens ofereix també activitats més relaxades com el Pitch & Putt de Bellpuig. A Vallbona de les Monges ens especialitzem a l'observatori de fauna i el parc d'herbes aromàtiques. Si el que busquem és el misteri, a Montclar juguem a descobrir pistes amb l'escape room del Castell. Aquesta terra ens crida a viure-la amb intensitat.

Com que ja volem saber més coses sobre les aus i la flora, ens engresquem amb el Bon Pla del Pla d'Urgell. Així que ens pengem els prismàtics i ens amaguem als punts de guaita de l'estany d'Ivars i Vilasana, un entorn privilegiat d'aigua i natura on la comarca pren tota la seva esplendor. L'estany és una superfície d'aigua de 126 hectàrees i una profunditat mitjana d'uns 2 m recuperat l'any 2005 i que ja s'ha convertit en una de les grans zones humides més destacades de la Catalunya interior i punt de parada obligada de les aus en les seves migracions. El Pla d'Urgell ens sedueix amb activitats sorprenents de descoberta d'aquesta plana màgica amb vols d'avioneta, passejades en tractor i carruatge o sortides a peu o en bicicleta per alguna de les rutes que fan d'aquesta comarca un mapa de relleus suaus a l'abast dels nostres somnis.

Vinyes i oliveres d'una terra fèrtil

El viatge a la plana de Lleida ens introdueix en el món dels sentits a partir d'aquesta terra que ja coneixem fèrtil i humanitzada. A les Garrigues juguem pels laberints de vinyes i oliveres en rutes de descoberta que ens acosten a la riquesa ancestral de la comarca. Visitem el bressol de l'oli d'oliva arbequina, coneixem els molins i el procés de producció d'aquest tresor daurat i saborós. A través d'aquestes oliveres i aquest oli que ens fa sentir a casa, trepitgem la terra coneixent-la a fons i aprenent a aixecar murs de pedra seca. Les Garrigues ens porta agafats de la mà d'una quarantena de rutes que són un llibre obert sobre la comarca: la Ruta del Canal, la de les Cabanes de Volta, la dels

Foto: Oriol Clavera

Adrenalina versus relax: activitats de barranquisme i de senderisme familiar.

Castells, la del Calç, la de Transllena, la del Vi, les de les Pintures Rupestres de la Balma dels Punts o de la Vall de la Coma o la Ruta del Camí dels Sentits. A mesura que caminem, tot va prenent un significat real.

Al voltant de la ciutat de Lleida completem un viatge que ja se'ns fa un lloc en la memòria. A la plana del Segrià juguem a sentir-nos exploradors de camins i corriols amb la Ruta Cicloturista dels Llacs, la qual també ens endinsa a cop de pedal per la Noguera i el Pallars Jussà. L'itinerari ens fa conèixer el territori des del contacte directe amb la geografia i la seva gent. Ens aturem als pobles i gaudim d'un tracte que és el que basteix el caràcter d'aquesta terra. El Segrià ens atreu amb una xarxa de camins que connecten pobles i conreus on la ruta en bicicleta es converteix en un viatge etnogràfic entre poblacions com Almatret,

Foto: Pixion (Arxiu @valleboi)

◆ Prefereixes
◆ pujar o
◆ baixar?

Salt amb elàstic a la Llosa del Cavall i escalada a la vall d'Àger.

Llardecans, Maials, Sarroca de Lleida i Torrebesses. En aquest esclat d'aigua i olors, coneixem els racons del paisatge i les seves persones sobre bicicletes elèctriques, recorrent els fruiters florits d'Aitona com entre murs màgics de colors.

Els entorns immediats de la capital ens conviden a conèixer la seva anella verda amb les vuit Rutes per l'Horta. Amb el Turó de la Seu Vella sempre de referència, gaudim pels racons de l'entorn agrari amb descobertes del parc de la Mitjana, el camí del riu, la Timoneda d'Alfés o l'horta de Grenyana.

En aquest viatge de coneixements, la Ruta del Vi de Lleida fins al Celler Raimat ens obre un món de saviesa forjada per moltes generacions i segellada amb la Denominació d'Origen Costers del Segre. La ruta per aquest Segrià d'històries humanes ens fa sentir veus antigues al jaciment arqueològic de l'alta edat mitjana de Roques de So Roig, a Alguaire.

'Trail running' i escalada

D'altra banda, els espectaculars paisatges del Pirineu i les Terres de Lleida són un marc ideal per a la pràctica del *trail running*. El Patronat de Turisme treballa des de fa anys en la promoció d'aquest esport i, en coordinació amb els consells comarcals, ha creat tretze recorreguts amb una gran varietat de distàncies i altituds. Concretament, les propostes són a Organyà, Barruera, Prullans, la Pobla de Cérvoles, Gerb, Tremp, Àreu, Linyola, Sant Guim de Freixenet, la Granja d'Escarp, Sant Llorenç de Morunys, Rocallaura i Vielha. Igualment, el Patronat col·labora amb el Lleida Trail Tour, un projecte d'Open Trail Races per a la promoció d'aquest esport. La iniciativa permet explorar la demarcació a través de les seves curses. Els participants tenen l'oportunitat de submergir-se en paisatges naturals espectaculars mentre fan una sèrie de desafiaments esportius.

Saltant a una disciplina 100 % vertical, la demarcació ofereix una àmplia gamma de llocs per a l'escalada. Els llocs clàssics per practicar-la són Terradets (el Pallars Jussà), Collegats (el Pallars Jussà i el Pallars Sobirà) i Camarasa (la Noguera), entre d'altres, mentre que Alòs de Balaguer, Tartareu i Santa Linya (la Noguera) es presenten com a llocs amb un encant singular i un paisatge salvatge que no deixen indiferent el visitant. Cal recordar que el Patronat de Turisme va editar la publicació *Escala Lleida amb Chris Sharma*, una guia que inclou dotze zones per diferents indrets del territori seleccionats per Sharma, un dels millors escaladors del món.

El viatge actiu a les Terres de Lleida ens promet una experiència inoblidable d'acció contínua i paisatges infinits. Les tretze comarques de la demarcació ens esperen amb un ventall de turisme actiu de primer ordre que ens endinsa al territori per terra, cel i aigua a través d'emocions a flor de pell. Una aventura colossal a tocar de casa.

D'interès: **Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida** Tel. 973 24 54 08 / www.esports.aralleida.com/

TURISMO ACTIVO EN LLEIDA, UNA AVENTURA COLOSAL AL LADO DE CASA

El Pirineo y las Tierras de Lleida invitan al visitante a practicar múltiples actividades de turismo activo y deportivas. El turismo ornitológico ha convertido el destino en uno de los más apreciados por los aficionados a la observación de aves. Las rutas del Parque Nacional de Aigüestortes abren un mundo natural de 14.000 hectáreas con 450 ríos, torrentes y lagos. El río Noguera Pallaresa y el canal del Parque Olímpico de La Seu d'Urgell son el marco de aventuras de aguas bravas y rafting. El proyecto Camina Pirineus cataloga los senderos practicables en el Alt Urgell. La bicicleta es una forma excepcional de conocer las comarcas leridanas, que cuentan con seis centros BTT. La Val d'Aran permite descubrir su naturaleza a través de rutas con motos eléctricas, parques de aventura y actividades acuáticas. El Solsonès ofrece propuestas ciclistas, paseos en kayak y saltos con elásticos. Los valles de la Noguera son de las mejores zonas de vuelo libre del mundo. El Urgell se puede recorrer en BTT o a caballo, y brinda actividades más relajadas como el Pitch & Putt de Bellpuig. El Pla d'Urgell ostenta el lago de Ivars, un entorno privilegiado de agua y naturaleza. Los laberintos entre olivos y viñas de las Garrigues se pueden seguir a través de una cuarentena de rutas. El Segrià posee una red de caminos que conectan pueblos y cultivos para recorrer en bici. Los paisajes de la demarcación leridana son un marco ideal para la práctica del trail running, y ofrecen asimismo una amplia gama de lugares para la escalada.

TOURISME ACTIF À LLEIDA, UNE AVENTURE COLOSSALE PRÈS DE CHEZ SOI

Les Pyrénées et les Terres de Lleida invitent les visiteurs à participer à un large éventail d'activités sportives et de tourisme actif. Le tourisme ornithologique a fait de cette destination l'une des plus populaires auprès des ornithologues. Les itinéraires du Parc national d'Aigüestortes ouvrent un monde naturel de 14 000 hectares avec 450 rivières, torrents et lacs. La rivière Noguera Pallaresa et le canal du Parc olympique de La Seu d'Urgell sont le théâtre d'aventures en eaux vives et de rafting. Le projet Camina Pirineus répertorie les sentiers praticables dans L'Alt Urgell. Le vélo est un moyen exceptionnel de connaître les régions de Lleida, qui comptent six centres de VTT. Le Val d'Aran vous permet de découvrir sa nature à travers des itinéraires de motos électriques, des parcs d'aventure et des activités nautiques. El Solsonès propose des options cyclistes, des promenades en kayak et des sauts à l'élastique. Les vallées de la Noguera comptent parmi les meilleures zones de vol libre au monde. L'Urgell peut être exploré en VTT ou à cheval, et offre des activités plus relaxantes telles que le Pitch & Putt de Bellpuig. El Pla d'Urgell s'enorgueillit du lac d'Ivars Vila-sana, un environnement privilégié d'eau et de nature. Les labyrinthes d'oliviers et de vignes de Les Garrigues peuvent être suivis sur une quarantaine d'itinéraires. El Segrià dispose d'un réseau de chemins qui relient les villages et les cultures pour les cyclistes. Les paysages de la région de Lleida constituent un cadre idéal pour la course à pied et offrent également un large éventail de sites d'escalade.

ACTIVE TOURISM IN LLEIDA, A COLOSSAL ADVENTURE NEXT TO HOME

The Pyrenees and the Lands of Lleida invite visitors to practice multiple activities of active tourism and sports. Birdwatching tourism has turned the destination into one of the most popular among birding enthusiasts. The routes of the Aigüestortes i Estany de Sant Maurici National Park open up a natural world of 14,000 hectares with 450 rivers, streams and lakes. The Noguera Pallaresa River and the channel of the Olympic Park of La Seu d'Urgell are the settings for whitewater adventures and rafting. The Camina Pirineus project catalogues the practicable trails in L'Alt Urgell. Cycling is an exceptional way of getting to know the counties of Lleida, which have six mountain bike centres. The Val d'Aran allows you to discover its nature with electric motorbike, adventure parks and water activities. El Solsonès offers cycling, kayaking and bungee jumping. The La Noguera valleys are among the best gliding flight areas in the world. L'Urgell can be covered by mountain bike or on horseback, and offers more relaxed activities such as the Pitch & Putt in Bellpuig. El Pla d'Urgell is home to Ivars Vila-sana Lake, a privileged environment of water and nature. You can wind through labyrinths of olive trees and vineyards in Les Garrigues following about forty routes. El Segrià has a network of bike paths that connect villages and agricultural fields. The landscapes of the region of Lleida are an ideal setting for trail running and also offer a wide range of places for climbing.

TORISME ACTIU EN LHÈIDA, UA AVENTURA COLOSSAU A COSTAT DE CASA

Eth Pirenèu e es Tèrres de Lhèida conviden ath visitaire a practicar multiples activitats de torisme actiu e esportiu. Eth torisme ornitologic a hèt dera destinacion ua des mès estimades pes amators dera observacion d'audèths. Es rotes deth Parc Nacionau d'Aigüestòrtès daurissen un mon naturau de 14.000 ectares damb 450 arrius, barrancs e lacs. Er arriu Noguèra Palharsa e eth canau deth Parc Olimpic de La Seu d'Urgell ei er encastre d'aventures d'aigües braves e rafting. Eth projècte Camina Pireneus catalògue es rotes de corsèra practicables en Naut Urgelh. Era bicicleta ei ua forma excepcionau de conèisher es comarques ilerdenques, que compden damb sies centres BTT. Val d'Aran permet descorbir era sua natura a traùs de rotes damb mòtos electricques, parcs d'aventura e activitats aquatiques. Solsonés aufrís prepauses ciclistes, passejades en kayak e sauts damb elastics. Es vals de Noguera son ues des melhores zònes de vòl liure deth mon. Urgelh se pòt recórrer en BTT o a shivau, e aufrís activitats mès relaxades coma eth Pitch & Putt de Bellpuig. Plan d'Urgelh hè ufana deth lac de Ivars, un entorn privilegiat d'aigua e natura. Es laberints entre olius e vinhes de Garrigues se pòden seguir a traùs d'ua quarentea de rotes. Segrià possedís un hilat de camins que connècten pòbles e coitius entà recórrer en bicicleta. Es païsatsges dera demarcacion ilerdenca son un encastre ideau entara practica deth trail running, e aufrissen tanbe ua ampla gamma de lòcs entara escalada.

LLEIDA, una destinació per a tothom

Al Pirineu i les Terres de Lleida proliferen els equipaments i els serveis per a tots els públics, des d'esportistes d'elit fins a persones amb discapacitat. I és que la demarcació lleidatana s'ha consolidat com un territori acollidor, adaptat i accessible.

Text: B. Enjuanes

Fotos: Defoto (coordinació) i altres

L'Hípica Peufort ofereix activitats per a tothom, també per a persones amb discapacitat, adaptades a les necessitats individuals i supervisades per experts.

Les comarques de Lleida, tant al Pirineu com a la plana, ofereixen experiències per a tothom: des d'itineraris accessibles en plena natura fins a allotjaments sense barreres, maridatges enogastronòmics a cegues i monuments històrics que es poden tocar en miniatura. Sumen tot un ventall de propostes perquè qualsevol visitant pugui conèixer i gaudir de la riquesa mediambiental i cultural de les nostres terres.

Fotos: Defoto

Casa Leonardo disposa d'habitacions i espais comuns accessibles, fins i tot uns horts anomenats Senterada Viu.

Itinerari adaptat al bosc de Sant Joan de l'Erm

"És com si flotessis al bosc assegut a la cadira de rodes". Així descriu el director del Parc Natural de l'Alt Pirineu, Marc Garriga, la sensació dels visitants amb mobilitat reduïda des del mirador panoràmic del bosc de Sant Joan de l'Erm, al municipi de Montferrer i Castellbò, a l'Alt Urgell. Al mirador s'hi fa cap a través d'una passera de fusta de mig quilòmetre de longitud i metre i mig d'amplada. S'hi pot anar i tornar perfectament amb cadira de rodes i inclou sobreamples cada 50 metres perquè s'hi pugui maniobrar. Al recorregut hi ha plafons interpretatius, la meitat dels quals són en braille perquè també les persones amb discapacitat visual els puguin llegir, amb informació sobre les espècies de flora i fauna de l'entorn com ara avets, pins, ratpenats de muntanya, galls fers i picots negres.

"Sembren boscos boreals. És el Canadà de Catalunya", afirma el director del Parc. I

"perquè tothom en pugui gaudir, vam pensar que era idoni fer-hi un itinerari accessible". El mirador està construït en forma de plataforma de fusta elevada. No té cap barana que tapi les vistes. Sí que hi ha un graó al davant perquè sigui segur. Permet contemplar la vall de Santa Magdalena i, al fons, el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

Aquest itinerari al bosc de Sant Joan de l'Erm és a l'entrada on més visites registren a l'any: unes 70.000, és a dir, un 20 %, de les 350.000 en total que comptabilitzen. Dels tretze accessos principals al Parc, és el més fàcil per carretera i l'entorn del refugi de La Basseta d'on surt i arriba és molt planer. "Convida molt. És ideal i té força èxit entre gent gran o persones que van a poquet a poquet, amb caminador o cadira i per a qualsevol família amb nens en cotxet", comenta el responsable del Parc. Així mateix, el refugi de La Basseta té accés i servei accessibles al bar restaurant.

Allotjaments sense obstacles a Casa Leonardo de Senterada

Si es tracta de menjar o de pernoctar, Casa Leonardo de Senterada, entre la vall Fosca i la vall de Manyanet, al Pallars Jussà, està a l'abast de tots els usuaris. És una premissa per a la propietària, Mireia Font. Fan el servei de bar restaurant del poble i d'allotjament rural amb mitja pensió.

Tots els espais comuns són accessibles. El bar disposa de bany adaptat. Les habitacions estan distribuïdes en dues plantes connectades amb ascensor. Els passadissos són amples. I de les vuit habitacions, dues estan condicionades amb banys amb dutxes arran de terra, amb la possibilitat de posar-hi una cadira especial, rentamans i mirall baixos i vàter amb barra de suport.

“La blind experience sensibilitza a través del lleure, ja que les persones que hi veuen es posen a la pell de les que no poden”

“Tots ho podem necessitar de manera permanent perquè ens fem grans o per alguna malaltia o temporalment a causa d'un accident”, afirma la propietària. Va posar en marxa el negoci el 2001, quan va reobrir el que havia estat una antiga posada del seu avi edificada el 1913. Per l'estructura i l'alçària, instal·lar-hi un ascensor era car, diu. A més, les cases rurals, afegeix, són petites (aquí sumen divuit places en total), i “no és tan rendible com als hotels, però tenia clar que era una prioritat. No busco maximitzar els ingressos, sinó que pugui venir tothom i el 2007 el vam posar”. De fet, en el turisme rural hi ha moltes famílies amb canalla i padrins. “Si la casa té aquestes facilitats, afavoreix l'estada”, conclou.

També destaca el projecte d'horts anomenat Senterada Viu. Es tracta d'un camí adaptat vora el riu Flamisell que porta cap a uns horts de 4.000 metres quadrats on hi ha sis bancals més elevats perquè les persones amb cadira de rodes puguin arribar a les verdures i fer feines de plantar, collir o treure males herbes.

Tasts a cegues al Celler Petit Duran de Sant Martí de Maldà

Si hi ha una proposta paradigmàtica concebuda per persones amb discapacitat visual i per a elles, en aquest cas, és la *blind experience*, el tast a cegues, que ofereix des del 2017 el Celler Petit Duran, de Sant Martí de Maldà, a l'Urgell.

Una de les filles de la família fundadora i que ara porta el negoci, Alba Mestres, té problemes de visió i, de fet, en va ser la impulsora. En aquesta activitat enogastronòmica de maridatge de vins amb altres productes com formatges o embotits de proximitat, els turistes es tapen els ulls. D'aquesta manera, explica l'Alba, “s'aguditzen més els sentits de l'olfacte i el tacte, amb la qual cosa es generen noves sensacions que fan que tingui molt èxit no només entre gent amb dificultat visual, sinó també amb la resta”.

Durant el maridatge s'explica la importància de l'etiquetatge inclusiu, que inclou el braille.

El Celler Petit Duran es va fundar el 1889. S'hi va interrompre la producció un temps després de la Guerra Civil. Els pares de l'Alba, Ton Mestres Duran i Sara Petit Bordes, la van reprendre el 2011. Van jugar amb els seus cognoms per donar-li el nom i van optar per elaborar vins ecològics dins la DO Costers del Segre. Ara són al capdavant del negoci l'Alba i la seva germana Núria.

La *blind experience*, afirma l'Alba, “va més enllà de l'activitat en si. És sensibilitzar a

través del lleure, ja que les persones que hi veuen es posen a la pell de les que no poden”. I a les persones cegues les deixen entrar, lògicament, amb el seu gos pigall d'assistència, cosa que aprecien força.

Durant els maridatges aprofiten per explicar la importància de l'etiquetatge inclusiu. Al Petit Duran incorporen el braille amb la informació clau del producte: varietat de raïm, tipus de vi, nom del celler i DO. També fan servir aquest sistema de lectoescriptura i lectura als fulls informatius generals del

Fotos: Defoto

El Turó de la Seu Vella de Lleida és totalment accessible.

Foto: ASPID

Persones amb discapacitat es disposen a fer piragüisme al Pallars Sobirà.

celler i el seu web és accessible amb lectors de pantalla que utilitzen les persones amb discapacitat visual.

La Seu Vella de Lleida per a unes capacitats i unes altres

A la capital lleidatana, el monument emblemàtic i figura clau de l'*skyline* de la ciutat, la Seu Vella, és un exemple de cultura i d'història a l'abast de diverses capacitats. L'antiga catedral consagrada al segle XIII i acabada al XV, combinació de romànic i gòtic, actualment disposa de rampes a la recepció, al claustre de l'església i a la resta d'espais del conjunt, cosa que facilita el recorregut a les persones amb mobilitat reduïda.

Per a les visites guiades, explica la tècnica superior en gestió del monument, Núria Piqué, des de la pandèmia els visitants es descarreguen el contingut de l'audioguia als telèfons mòbils. "Les persones amb cadira de rodes i les persones sordes poden seguir les lectures amb la vista. Ara, les persones amb discapacitats visuals, per bé que també poden utilitzar el recurs, necessiten un acompanyant que les guiï per saber on són els àudios", puntualitza.

Per a aquest col·lectiu, recomana visites concertades personalitzades, "adaptades i exclusives perquè siguin en condicions òptimes i, d'aquesta manera, en gaudeixin i en treguin més profit".

Per a aquests visitants, tenen maquetes que es poden tocar. Una maqueta genèrica recrea el turó on s'alcen les grans construccions: la Seu Vella, el castell del Rei i la fortificació militar. Una altra reproduïx l'antiga catedral partida pel mig intencionadament, perquè les persones amb discapacitat visual la puguin palpar per fora i per dins i fer-se una idea de com és. A més, els ofereixen llibres en braille en català i castellà de manera gratuïta.

Per a ells, la tècnica del Consorci del Turó de la Seu Vella advoca també per "ampliar amb més reproduccions de sepulcres o capitells, ja que els originals no es poden tocar". I per a les persones amb discapacitat intel·lectual, Piqué és partidària de no usar l'audioguia, sinó de "donar explicacions més senzilles a fi de motivar-los i que coneguin també el monument per excel·lència de Lleida".

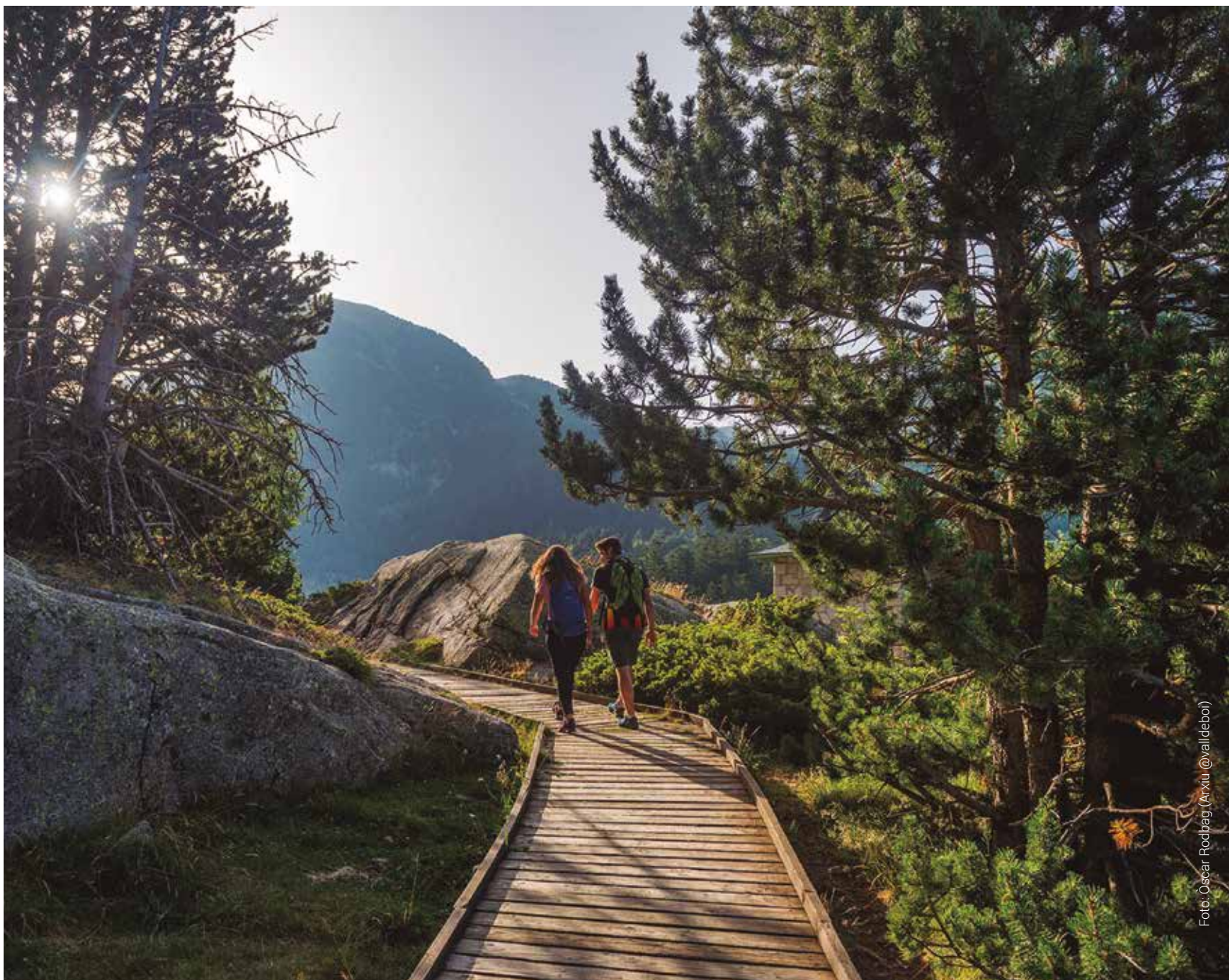

Foto: Óscar Rodriag (Arxiu @valldeboi)

Una passarel·la adaptada al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

Turisme actiu per a tothom

El món del turisme actiu i les estacions d'esquí també ofereixen propostes adaptades a diferents tipus de públic, entre els quals hi ha el de les persones amb discapacitat. Cada cop són més les empreses que ofereixen equipaments, material i serveis adaptats que permeten que hi participin persones amb mobilitat reduïda. Així, pel que fa a activitats aquàtiques, tenim per exemple l'empresa La Caseta del Pantà de Sant Ponç, al terme municipal de Clariana de Cardener, al Solsonès, que proposa passejades amb caiac per a persones amb mobilitat reduïda. Es tracta d'uns caiacs dobles —l'usuari sempre va amb un acompanyant— i amb uns estabilitzadors espe-

cial. També té una cadira amfíbia, per facilitar el bany i l'accés a l'ús de caiacs. Les instal·lacions del centre (rampa d'accés a l'aigua, bar, serveis) també estan adaptades. Per fer ús d'aquests serveis, cal trucar prèviament.

Si ens enlairem una mica trobem una altra empresa que també aposta per aquest àmbit, l'Escola de Parapent Entrenúvols. Amb seu a Àger (la Noguera), ofereix bateigs de vol per a persones amb problemes de mobilitat. Amb una cadira adaptada, acompanyat sempre d'un monitor —són aparells biplaça— i la possibilitat d'immobilitzar el cap i el tronc, els vols estan a l'abast de qualsevol persona amb discapacitat física o psíquica, fins i tot persones amb tetraplegia. Entrenúvols és l'única escola de parapent de Catalunya que ofereix aquest servei.

Foto: Patronat de Turisme

Esquí adaptat al Pirineu de Lleida.

Foto: Albert Lujarico (ACN)

Al mirador s'hi fa cap a través d'una passera de fusta de 500 metres amb plafons interpretatius, alguns dels quals en braille.

L'itinerari adaptat al bosc de Sant Joan de l'Erm finalitza amb un mirador panoràmic

I posant novament els peus a terra, o més ben dit, les potes, a l'Hípica Peufort de Sort (el Pallars Sobirà) trobem activitats eqüestres pensades per a persones amb discapacitat, infants inclosos, adaptades a les necessitats individuals i supervisades per experts. La teràpia amb cavalls (hipoteràpia) és un tractament que proporciona a persones amb discapacitat beneficis com estimulació sensorial i emocional i millora l'autoestima i la comunicació. També és positiva per a menors i adults amb problemes familiars, drogoaddicció, problemes de conducta i víctimes de maltractaments.

Programa d'accessibilitat turística PROA

Amb l'objectiu que els agents turístics de la destinació Catalunya puguin conèixer el grau d'accessibilitat de les seves instal·lacions, el sector disposa del programa d'accessibilitat turística PROA. Es tracta d'una iniciativa de la Xarxa de Turisme per a tothom liderada per l'Agència Catalana de Turisme i de la qual el Patronat de Turisme forma part. És una eina d'autodiagnosi en línia que permet analitzar fins a vint tipologies diferents d'espais turístics de manera gratuïta, per avaluar-ne i millorar-ne l'accessibilitat.

El Pirineu i les Terres de Lleida aposten, doncs, per un turisme responsable i sostenible, que combina la singularitat de l'oferta paisatgística, patrimonial i cultural de la demarcació amb uns equipaments i uns serveis acollidors i de qualitat. Aquest plantejament inclou el turisme accessible o, dit d'una altra manera, un turisme pensat per al gaudi de tothom.

D'interès:

Parc Natural de l'Alt Pirineu

Tel. 973 62 23 35
www.parcsnaturals.gencat.cat/ca/xarxa-de-parcs/alt-pirineu/inici/

Casa Leonardo

Tel. 973 66 17 87
www.casaleonardo.net/

Celler Petit Duran

Tel. 639 55 41 75 / 677 821 267
www.petitduran.com/

Turó de la Seu Vella

Tel. 973 230 653
www.turoseuvella.cat/

La Caseta del Pantà de Sant Ponç

Tel. 973 11 51 17
www.lacasetadelpanta.com/

Entrenúvols

Tel. 639 77 66 59
www.entrenuvols.com/

Hípica Peufort

Tel. 609 73 27 76
www.hipicapeufort.es/

LLEIDA, UN DESTINO PARA TODO EL MUNDO

Las comarcas de Lleida ofrecen experiencias aptas para todo el mundo, desde itinerarios adaptados en plena naturaleza hasta alojamientos sin barreras, maridajes enogastronómicos a ciegas y monumentos históricos que se pueden tocar en miniatura. En el municipio de Montferrer i Castellbò se ha habilitado un mirador sobre el bosque de Sant Joan de l'Erm accesible a través de una pasarela de madera, además de contar con plafones interpretativos, la mitad de ellos en braille. Casa Leonardo de Senterada, en la Vall Fosca, es un alojamiento al alcance de todo tipo de usuarios, con todos los espacios comunes accesibles, bar con baño adaptado y habitaciones distribuidas en dos plantas conectadas con ascensor. La bodega Petit Duran, de Sant Martí de Maldà, ofrece una cata a ciegas, la blind experience, especialmente concebida para personas con discapacidad visual. La Seu Vella de Lleida dispone de rampas en la recepción, el claustro de la iglesia y el resto de espacios del conjunto monumental para facilitar el recorrido a personas con movilidad reducida, y tiene maquetas que se pueden tocar. Cada vez son más las empresas de turismo activo que ofrecen equipamientos, material y servicios adaptados a usuarios con discapacidades, como La Caseta del Pantà de Sant Ponç en deportes náuticos; Entrenúvols, de Àger, en actividades aéreas, o la Hípica Peufort de Sort. Para que los agentes turísticos del destino Catalunya puedan conocer el grado de accesibilidad de sus instalaciones, el sector cuenta con el programa PROA, una iniciativa de la Red de Turismo para todos liderada por la Agencia Catalana de Turismo.

LLEIDA, A DESTINATION FOR EVERYONE

The counties of Lleida offer experiences suitable for everyone, from adapted routes in the middle of nature to barrier-free accommodation, blind food and wine pairings and miniature historical monuments you can touch. In the municipality of Montferrer i Castellbò there is a viewpoint over the forest of Sant Joan de l'Erm accessible by wooden walkway, as well as interpretive panels, half of them in Braille. Casa Leonardo de Senterada, in Vall Fosca, is an accommodation within reach of all types of users, with all common areas accessible, bar with adapted bathroom and rooms distributed on two floors connected by elevator. The Petit Duran winery in Sant Martí de Maldà offers a blindfolded tasting, the "blind experience", specially designed for the visually impaired. La Seu Vella de Lleida has ramps in the reception, the cloister of the church and the rest of the spaces of the monumental complex to facilitate the tour for people with reduced mobility, and has models you can touch. More and more active tourism companies are offering equipment, material and services adapted to users with disabilities, such as La Caseta del Pantà, at the Sant Ponç reservoir, for water sports, Entrenúvols, in Àger, for aerial activities, or the Hípica Peufort, in Sort, for horseback riding. In order for tourism agents in Catalonia to know facilities' degree of accessibility, the sector has developed the PROA programme, an initiative of the Tourism for All Network led by the Catalan Tourist Board (ACT).

LLEIDA, UNE DESTINATION POUR TOUS

Les régions de Lleida proposent des expériences adaptées à tous, des itinéraires adaptés en pleine nature aux hébergements sans obstacle, en passant par les accords mets et vins à l'aveugle et les monuments historiques que l'on peut toucher en miniatur. Dans la commune de Montferrer i Castellbò, un belvédère a été aménagé sur la forêt de Sant Joan de l'Erm, accessible par une passerelle en bois, ainsi que des panneaux d'interprétation, dont la moitié en braille. La Casa Leonardo de Senterada, dans la Vall Fosca, est un hébergement à la portée de tous les types d'utilisateurs, avec toutes les parties communes accessibles, un bar avec toilettes adaptées et des chambres réparties sur deux étages reliés par un ascenseur. La cave Petit Duran de Sant Martí de Maldà propose une dégustation à l'aveugle, la blind experience, spécialement conçue pour les malvoyants. La Seu Vella de Lleida dispose de rampes dans l'accueil, le cloître de l'église et le reste des espaces de l'ensemble monumental pour faciliter les déplacements des personnes à mobilité réduite, ainsi que de maquettes qui peuvent être touchées. De plus en plus d'entreprises de tourisme actif proposent des équipements, du matériel et des services adaptés aux utilisateurs handicapés, comme La Caseta del Pantà de Sant Ponç dans le domaine des sports nautiques ; Entrenúvols, à Àger, pour les activités aériennes, ou le centre équestre Peufort à Sort. Pour que les agents touristiques de Catalogne puissent connaître le degré d'accessibilité de leurs installations, le secteur dispose du programme PROA, une initiative du réseau de Tourisme pour tous dirigée par Tourisme de Catalogne.

LHÈIDA, UA DESTINACION ENTÀ TOT ETH MON

Es comarques de Lhèida aufrissen experiéncies bones entà tot eth mon, a compdar d'itineraris adaptadi en plea natura enqua lotjaments sense barrèrres, maridatges enogastronòmics a uelhs barrats e monuments istorics que se pòden tocar en miniatura. En municipi de Montferrer i Castellbò s'a abilitat un guardader sus eth bòsc de Sant Joan de l'Erm accessible a traùes d'ua passarèla de husta, ath delà de compdar damb panèus interpretatius, era mitat des quaus en braille. Casa Leonardo de Senterada, en Val Fosca, ei un lotjament a portada de tota sòrta d'usatgèrs, damb toti es espacis comuns accessibles, bar damb banh adaptat e crambes distribuïdes en dus estatges connectadi damb ascensor. Eth chai Petit Duran, de Sant Martí de Maldà, aufris un tastatge a uelhs barrats, era blind experience, especiuament concebuda entà persones damb discapacitat visuau. Era Seu Vella de Lhèida dispause de rampes ena recepcion, eth clastre dera glèisa e era rèsta d'espacis der ensem monumentau entà facilitar eth recorrut a persones damb mobilitat redusida, e a maquetes que se pòden tocar. Cada viatge son mès es enterpreses de torisme actiu qu'aufrissen equipaments, materiau e servicis adaptadi a usatgèrs damb discapacitats, coma La Caseta del Pantà de Sant Ponç en espòrts nautics; Entrenúvols, d'Àger, en activitats aerianes, o era Ipica Peufort de Sort. Entà qu'es agents toristics dera destinacion Catalonha poguen conéisher eth grad d'accessibilitat des sues installacions, eth sector compde damb eth programa PROA, ua iniciativa deth Hilat de Torisme entà toti liderat pera Agència Catalana de Torisme.

MIRADORS COMARCALS

**La bellesa de Lleida vista en
altura i amb una perspectiva
impressionant**

Text: Oriol Bosch

Fotos: diversos autors

Foto: Jordi V. Pou

Una talaia és la torre des d'on es pot observar tots els racons per lluny que estiguin i avisar dels perills que s'aproximen o explicar el que s'hi veu. La natura ens ofereix una gran quantitat de miradors que, al cap i a la fi, són llocs estratègics equiparables a les funcions d'una talaia. Avui, molts han estat popularitzats pels creadors de continguts a les xarxes socials i això ha fet que rebin milers de visites cada any.

Des del mirador de la Trava, al municipi de la Vansa i Fornols, es poden divisar la Seu d'Urgell i els cims andorrans.

I és que, certament, els miradors ens permeten comprovar a cop d'ull la bellesa de la nostra destinació. A la majoria s'hi accedeix fàcilment en cotxe, tot i que en alguns casos ens cal caminar una mica per poder gaudir del tan anhelat premi visual que suposa arribar-hi.

De nord a sud, Lleida disposa de centenars de miradors convertits en atractius turístics de visita obligada. D'una banda, al Pirineu pren protagonisme la majestuositat de les muntanyes vistes en alçària, però també ens sorprendran aquells racons amagats al fons de les valls; construccions i pobles mil·lenaris que en alguns moments ens semblaran talment com si es tractessin de menudes recreacions a escala.

En canvi, a les Terres de Lleida els miradors ens brinden l'oportunitat de poder veure la infinita extensió de la plana de Lleida, on les terres de conreu es barregen entre

municipis i carreteres que al llarg del temps han modificat el paisatge.

El viatge de talaies lleidatanes el comencem a l'ermita de Carrassumada, a Torres de Segre. La privilegiada situació en un turó permet observar vistes dels fruiters que s'escampen com un mantell en aquest punt del Segrià. A l'oest podrem apreciar el Montmaneu, sostre comarcal dibuixat com una mola cònica i solitària.

L'Urgell i la Conca de Barberà estan separades per la barrera natural de la serra del Tallat. Al capdamunt hi trobem el santuari del Tallat, a 787 metres d'altitud. Un monument que data del segle XIV, tot i que està documentat des de l'any 1058. Abandonat durant anys, el 1970 es va reconstruir i ara s'ha convertit en un punt de pelegrinatge per a molts excursionistes i ciclistes que decideixen pujar fins aquesta talaia per observar les dues comarques.

Foto: La mochila en la espalda

Tot i que s'ha de caminar una mica, paga la pena arribar al Balconet de Santa Linya. L'espectacularitat de les vistes es mereix l'esforç.

Un dels miradors on des de Ponent es poden veure millor els Pirineus és a les Garrigues, a la Granadella. Amb un cel ben clar es poden arribar a veure els grans cims de la serralada com l'Aneto, de 3.404 metres o el Mont Perdut, de 3.369 metres, i el Posets, de 3.369 metres. En canvi, si el dia es presenta més rúfol o enteranyinat, l'horitzó potser només ens quedarà delimitat per les vistes del Montsec d'Ares i el Montsec de Rúbies, les muntanyes a l'avantsala dels grans gegants que hi ha al seu darrere.

La Segarra, comarca de castells per excel·lència, disposa d'un dels miradors més destacats a la Torre de l'Ametlla, al terme de Montoliu. Són les restes que queden d'un castell originari del segle xi. La torre és l'únic que es conserva, però, amb els seus 13 metres d'alçària, s'imposa com una excel·lent plataforma per observar l'altiplà de la Catalunya central, sobretot durant la posta de sol.

Foto: Iolanda Sabé

La Torre de l'Ametlla (restes d'un castell del segle xi), a la Segarra, és un dels miradors privilegiats de la comarca.

Foto: Santi Iglesias

◇ Pujar a l'ermita de
◇ Carrassumada, a Torres
◇ de Segre, sobretot quan
◇ els arbres estan florits,
◇ és una experiència
◇ que omple de colors i
◇ bellesa la nostra retina

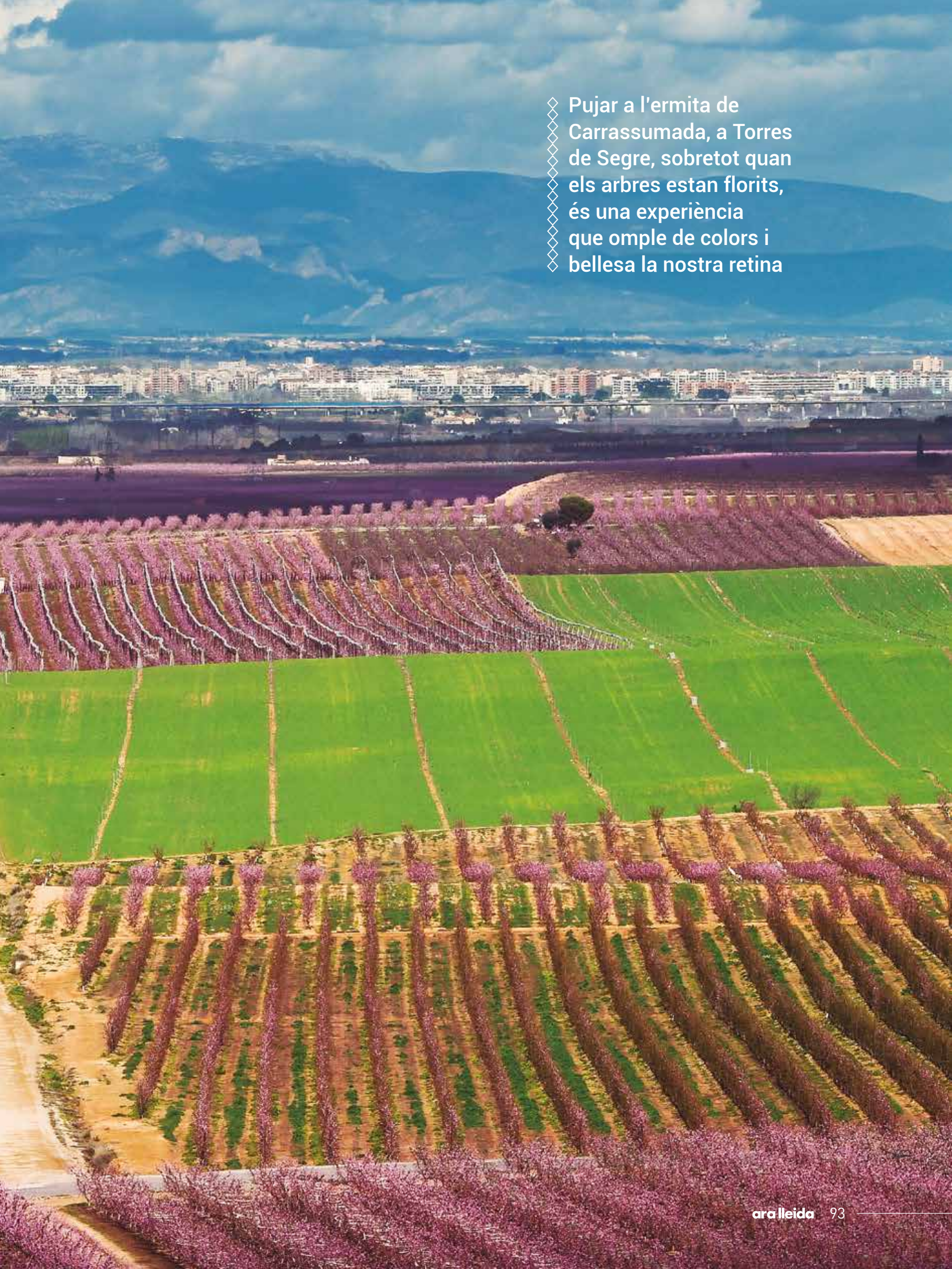

Foto: Jordi V. Pou

Mirador de la Serra del Tallat, a l'Urgell.

Foto: Port Ainé @meteoallars

L'espectacularitat del mirador del pic de l'Orri, a Port Ainé.

Foto: Jordi V. Pou

La Fita Alta és el mirador més destacat del Pla d'Urgell.

Foto: Iolanda Sebé

Des del mirador dels Pirineus, a la Granadella, es veu tota la serralada pirinenca.

Al Balconet de Santa Linya, a la Noguera, hi haurem d'accedir caminant, però hi trobarem un mirador que conjuga l'aigua de l'aiguabarreig del Segre i la Noguera Pallaresa amb els singlers vermellosos dels contraforts del Montsec, que en algun moment ens recordaran al Grand Canyon del Colorado, tot i que a petita escala, òbviament. Aquest mirador té el valor afegit que es troba a la zona Starlight per la qualitat de la foscor natural del cel nocturn.

Malgrat que el seu nom ho pugui contraindicar, al Pla d'Urgell també hi ha miradors. Un dels més coneguts és la Fita Alta, entre Sidamon i Torregrossa, que també ostenta el títol de sostre comarcal amb 286 metres d'altitud. S'hi veu tota la comarca amb Mollerussa als peus, però també altres grans poblacions com Balaguer o fins i tot Lleida amb la Seu Vella dibuixada a l'horitzó.

Al congost de Terradets, al sud del Pallars Jussà, hi ha el mirador de la Roca Regina.

Situat en un cingle de més de 721 metres d'altitud al terme de Castell de Mur, és un espai natural freqüentat per molts escaladors. La ruta es fa a peu des de l'Hotel Terradets i s'allarga durant mitja jornada. Enfila el camí del barranc del Bosc i una vegada hi som, es poden veure vistes impressionants del congost format durant milions d'anys per l'erosió de les aigües de la Noguera Pallaresa.

Amb una altura de 2.437 metres, el pic de l'Orri és la cota màxima de l'estació d'esquí de Port Ainé. Les vistes des d'aquest indret són impressionants. A pocs metres de les dues antenes de telecomunicacions visibles des de diferents punts hi trobem el mirador que conté informació tant de la fauna com dels pics que es poden veure del Pallars Sobirà. L'excursió es pot fer caminant, en bicicleta o amb quad, a l'estiu; i, a l'hivern, fent esquí de muntanya, amb raquetes de neu o pujant amb el telecadira per després baixar esquiant.

L'ermita de Sant Quirc de Durro, a la Vall de Boí, conjuga tres elements bàsics que destaquen entre els atractius de l'Alta Ribagorça. Són les vistes cap a la natura, el romànic Patrimoni de la Humanitat i la tradició de les falles. És en aquest punt, a una altitud de 1.500 metres, on trobem l'edifici del segle XII on se situa el "far" que dona el tret de sortida a les falles enceses que baixen muntanya avall fins al poble per donar la benvinguda al solstici d'estiu.

El pla de Beret, un dels llocs icònics de la Val d'Aran, amaga un balcó penjat a la muntanya amb vistes des del Mig Aran fins a Vielha. És l'Eth Guardader de Beret que projecta des dels tons foscos de les pissarres dels teulats de les cases dels pobles del Naut Aran fins a la imponent glacera de l'Aneto. Un espectacle natural indispensable que s'ha de veure almenys una vegada abans que l'imparable ascens de les temperatures que comporta el canvi climàtic ens manllevi la capa de gel que ha cobert part de la muntanya des de temps prehistòrics.

Foto: Jordi Peró

Vistes impressionants del congost de Terradets des de Roca Regina, en un cingle de més de 721 metres d'altitud.

L'Alt Urgell té el mirador de la Trava, situat en un antic camí que havia servit per transportar la sal de Cardona cap al Pirineu pel coll de Creus. Està perfectament indicat i se situa en una carretera sinuosa que arriba fins al municipi de la Vansa i Fórnsols. Hi podrem observar la Seu i els cims andorrans al darrere. Una de les peculiaritats d'aquest mirador és que s'hi pot fer una observació nocturna per identificar constel·lacions.

A 1.529 metres d'altitud se situa la Creu del Codó, al Solsonès, que ofereix unes vistes privilegiades sense pràcticament esforç, ja que s'hi pot accedir amb cotxe i caminant només un quart d'hora. Hi podrem veure algunes serralades de la part occidental del país com el Montseny o les muntanyes de Montserrat al fons. També el pantà de la Llosa del Cavall i una panoràmica de Sant Llorenç de Morunys.

Acabem el nostre recorregut a la Cerdanya, on destaca el mirador de Cap del Ras que

Foto: Jordi V. Pou

La glacera de l'Aneto es pot divisar des d'Eth Guardader de Beret, a la Val d'Aran.

Foto: Jordi V. Pou

◇ A 1.500 metres, l'ermita de Sant Quirc de Durro ens ofereix unes vistes magnífiques de la vall de Boí, un indret des d'on podem admirar paisatge, romànic i, en temps de falles, la baixada fins al poble de Durro

disposa d'un itinerari adaptat per a persones amb mobilitat reduïda que transcorre per un camí de poc més d'un quilòmetre entre prats subalpins i boscos de pi negre. La visita ofereix uns paisatges de muntanya excepcionals que culminen amb les vistes panoràmiques de la Batllia i bona part del Pirineu Central, des del puig Farinós, a l'est, fins al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, a l'oest.

Foto: Turisme Cerdanya

A la Cerdanya destaca el mirador adaptat de Cap del Ras.

D'interès:

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

www.aralleida.cat

Tel. 973 25 54 08

MIRADORES COMARCALES

El Pirineo y las Tierras de Lleida cuentan con cientos de miradores convertidos en atractivos turísticos de visita obligada. Comenzamos el viaje de atalayas leridanas en la ermita de Carrassumada, sobre una colina de Torres de Segre. En la sierra del Tallat encontramos el santuario homónimo, punto de observación del Urgell y la Conca de Barberà. Desde La Granadella se divisan los picos del Pirineo (Aneto, Monte Perdido, Posets...) en un día claro, o el Montsec en primer término si está más nublado. La Torre de l'Ametlla, en Montoliu de Segarra, es una excelente plataforma sobre el altiplano de la Cataluña Central. En la Noguera, el balconcito de Santa Linya conjuga la confluencia del Segre y el Noguera Pallaresa con los contrafuertes rojizos del Montsec. En el Pla d'Urgell, la Fita Alta permite contemplar toda la comarca desde su techo. En Terradets, al sur del Pallars Jussà, el mirador de Roca Regina es un espacio natural frecuentado por escaladores. El Pic de l'Orri, cota máxima de la estación de Port Ainé, alberga un mirador sobre los picos del Pallars Sobirà. En la Vall de Boí, la ermita de Sant Quirc de Durro ofrece vistas a la naturaleza desde el punto de partida de las fallas del solsticio de verano. En la Val d'Aran, Eth Guardader de Beret es un balcón con panorámicas del Mig Aran hasta Vielha. El Alt Urgell tiene el mirador de la Trava, desde donde observar La Seu y las montañas andorranas. En el Solsonès, la Creu del Cadí ofrece unas vistas privilegiadas casi sin esfuerzo. En la Cerdanya destaca el Cap del Ras, que brinda paisajes de montaña del Pirineo Central.

COUNTY VIEWPOINTS

The Pyrenees and the Lands of Lleida have hundreds of viewpoints that have become must-see tourist attractions. We begin our journey through Lleida's watchtowers at the chapel of Carrassumada, on a hill in Torres de Segre. In the Tallat mountain range we find the shrine of the same name, a point from which to look out over L'Urgell and La Conca de Barberà. From La Granadella you can see the peaks of the Pyrenees (Aneto, Monte Perdido, Posets...) on a clear day, or Montsec in the foreground if it is cloudy. Ametlla Tower, in Montoliu de Segarra, is an excellent platform over the high plateau of Catalunya Central. In La Noguera, from the Balconet de Santa Linya viewpoint we can see the convergence of the Segre and the Noguera Pallaresa rivers against the reddish buttresses of Montsec. From atop Fita Alta we get a view of El Pla d'Urgell in its entirety. In Terradets, in the south of El Pallars Jussà, the Roca Regina viewpoint is a natural area frequented by climbers. The Pic de l'Orri, the highest point of the Port Ainé resort, offers a viewpoint over the peaks of El Pallars Sobirà. In the Vall de Boí, the chapel of Sant Quirc de Durro offers views of nature from the very point where the summer solstice fire runs (*falles*) start off. In the Val d'Aran, Eth Guardader de Beret provides panoramic views of the Mig Aran as far as Vielha. In L'Alt Urgell is the Trava viewpoint, from where you can observe La Seu d'Urgell and the Andorran mountains. In El Solsonès, Creu del Cadí offers privileged views almost effortlessly. In La Cerdanya, Cap del Ras stands out for its view of the mountain landscapes of the Central Pyrenees.

BELVÉDÈRES RÉGIONAUX

Les Pyrénées et les Terres de Lleida comptent des centaines de belvédères qui sont devenus des attractions touristiques incontournables. Nous commençons notre voyage des tours de guet à Lleida par l'ermitage de Carrassumada, sur une colline de Torres de Segre. Dans le massif du Tallat se trouve le sanctuaire du même nom, point d'observation de L'Urgell et de La Conca de Barberà. Depuis La Granadella, on peut voir les sommets des Pyrénées (Aneto, Mont Perdu, Posets...) par temps clair, ou le Montsec au premier plan si le ciel est nuageux. La Torre de l'Ametlla, à Montoliu de Segarra, est une excellente plateforme sur le haut plateau de la Catalogne centrale. Dans La Noguera, le petit balcon de Santa Linya combine le confluent des rivières Sègre et Noguera Pallaresa avec les contreforts rougeâtres du Montsec. Dans El Pla d'Urgell, la Fita Alta offre une vue sur toute la région depuis son sommet. À Terradets, au sud d'El Pallars Jussà, le belvédère de Roca Regina est un espace naturel fréquenté par les grimpeurs. Le Pic de l'Orri, point culminant de la station de Port Ainé, offre un point de vue sur les sommets d'El Pallars Sobirà. Dans la Vall de Boí, l'ermitage de Sant Quirc de Durro offre des vues sur la nature depuis le point de départ des descentes aux flambeaux du solstice d'été. Dans le Val d'Aran, Eth Guardader de Beret est un balcon qui offre une vue panoramique sur le Mig Aran jusqu'à Vielha. L'Alt Urgell possède le belvédère Trava, d'où l'on peut observer La Seu d'Urgell et les montagnes andorranes. Dans El Solsonès, la Creu del Cadí offre des vues privilégiées presque sans effort. Dans La Cerdanya, le Cap del Ras se distingue par ses paysages montagneux des Pyrénées centrales.

GUARDADERS COMARCAUS

Eth Pirenèu e es Tèrres de Lhèida compden damb centenats de guardaders convertidi en atractius toristics de visita obligada. Començam eth viatge de tors de gúeit ilerdenques ena capèla de Carrassumada, sus un tucòu de Torres de Segre. Ena sèrra d'El Tallat trapam eth santuari omonim, punt d'observacion d'Urgelh e Conca de Barberà. De La Granadella estant s'aubiren es tucs deth Pirenèu (Aneto, Mont Perdut, Pocets...) en un dia clar, o eth Montsec en prumèr tèrme s'ei mès embromat. Era Torre de l'Ametlla, en Montoliu de Segarra, ei ua excellenta plataforma sus era planissa dera Catalonha Centrau. En Noguera, eth balconet de Santa Linya conjugue era confluència de Segre e Noguèra Palharsa damb es contrahòrts roginosi de Montsec. En Plan d'Urgelh, era Fita Alta permet enguardar tota era comarca deth sòn tet estant. En Terradets, en sud de Palhars Jusan, eth guardader de Roca Regina ei un espaci naturau freqüentat per escaladors. Eth Pic de l'Orri, nautor maximau dera estacion de Port Ainé, acuelh un guardader sus es tucs de Palhars Sobeiran. En La Vall de Boí, era capèla de Sant Quirc de Durro aufrís vistes ara natura deth punt de partença des halhes deth solstici d'ostiu estant. En Val d'Aran, Eth Guardader de Beret ei un balcon damb panoromiques de Mijaran enquia Vielha. Naut Urgelh a eth guardader de La Trava, entà campar La Seu e es montanhes andorranes. En Solsonès, era Creu del Cadí aufrís ues vistes privilegiades lèu sense esfòrç. En Cerdanya destaque eth Cap del Ras, qu'aufrís païsatge de montanha deth Pirenèu Centrau.

CONSELLS COMARCALS

Consell Comarcal de l'Alt Urgell

Pg. Joan Brudieu, 15
25700 la Seu d'Urgell
Tel. 973 35 31 12
turisme@alturgell.ddl.net
alturgell.cat

Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça

Av. de Victoriano Muñoz, 48
25520 el Pont de Suert
Tel. 973 69 03 53
consell@ccar.ddl.net
pturisme@ccar.ddl.net
altaribagorca.cat

Consell Comarcal de la Cerdanya

Pl. del Rec, 5
17520 Puigcerdà
Tel. 972 88 48 84
recepcio@cerdanya.org
cerdanya.cat

Consell Comarcal de les Garrigues

Av. Francesc Macià, 54
25400 les Borges Blanques
Tel. 973 14 26 58
consell@garrigues.cat
ccgarrigues.com

Consell Comarcal de la Noguera

Pl. de la Unió Catalanista, 1
25600 Balaguer
Tel. 973 44 89 33
turismenoguera@gmail.com
nogueraurisme.cat

Consell Comarcal del Pallars Jussà

C. Soldevila, 18 (Casa Sullà)
25620 Tremp
Tel. 973 65 01 87
turisme@pallarsjussa.cat
pallarsjussa.net

Consell Comarcal del Pallars Sobirà

Camí Cabanera, 2
25560 Sort
Tel. 973 62 10 02
turisme@pallarssobira.cat
turisme.pallarssobira.cat

Consell Comarcal del Pla d'Urgell

Camí Vell de Lleida
25260 Ivars d'Urgell
Tel. 973 71 13 13
consell@plaurgell.cat
plaurgell.cat

Consell Comarcal de la Segarra

Pg. Jaume Balmes, 3
25200 Cervera
Tel. 973 53 13 00
consell@ccsegarra.cat
ccsegarra.cat
lasegarra.org

Consell Comarcal del Segrià

C. Canyeret, 12
25007 Lleida
Tel. 973 05 48 00
turisme@segria.cat
segria.cat

Consell Comarcal del Solsonès

C. Dominics, 14
(Pl. del Consell Comarcal)
25280 Solsona
Tel. 973 48 20 03
consell@elsolsones.cat
elsolsones.cat

Consell Comarcal de l'Urgell

C. Agoders, 16
25300 Tàrraga
Tel. 973 50 07 07
turisme@urgell.cat
turismeurgell.cat
larutadelcister.info

Consell General d'Aran

Pl. d'Aran, 1-2
25530 Vielha
Tel. 973 64 18 01
conselharan.org

OFICINES DE TURISME

Agramunt

Of. Municipal de Turisme d'Agramunt

Pl. del Pou, s/n
25310 Agramunt
Tel. 973 39 10 89
turisme@agramunt.cat
agramunt.cat

Alguair

Of. Turisme Aeroport de Lleida-Alguair

Tel. 973 03 27 44

Alinyà

La Rectoria d'Alinyà

Pl. del Ball Pla
25794 Alinyà
Tel. 608 05 56 66
info@alinyamuntanya.cat
alinyamuntanya.cat

Arbeca

Espai Cèsar Martinell - Cooperativa del Camp

C. Lleida, 32
25140 Arbeca
Tel. 973 16 01 82 / 973 16 00 08
turisme@arbeca.cat
arbeca.cat

Arties

Of. Turisme de la Val d'Aran

(només oberta al juliol i a l'agost)
C. dera Mòla, s/n - 25599 Arties
o.s.torisme@aran.org
visitvaldaran.com

Balaguer

Pl. Comtes d'Urgell, 5
25600 Balaguer
Tel. 973 44 51 94 / 973 44 66 06
turisme@balaguer.cat
balaguer.cat

Baronia de Rialb, la

C. Monestir, 1
25747 Gualter, la Baronia de Rialb
Tel. 973 46 02 34
turisme@baroniarialb.cat
baroniarialb.cat

Barruera

Patronat de la Vall de Boí

Pg. Sant Feliu, 43 - 25527 Barruera
Tel. 973 69 40 00
vallboi@vallboi.com
vallboi.com

Bellpuig

Of. Municipal de Turisme de Bellpuig

Pl. Sant Roc, 23 - 25250 Bellpuig
Tel. 973 32 05 36 / 973 32 04 08
oficinaturisme@bellpuig.cat
bellpuig.cat

Punt d'Informació del

Convent de Sant Bartomeu

Ctra. Belianes, s/n
25250 Bellpuig
Tel. 973 32 02 92
bellpuig.cultura@gencat.cat
bellpuig.cat

Bellver de Cerdanya

Centre d'Informació, Interpretació i Recerca del Parc Natural del Cadí-Moixeró

C. de la Font, 5
25721 Talló (Bellver de Cerdanya)
Tel. 973 51 08 02
centredetalló@bellver.org
bellver.org

Borges Blanques, les

Cons. Com. de les Garrigues

Av. Francesc Macià, 54
25400 les Borges Blanques
Tel. 973 14 26 58
turisme@garrigues.cat
turismegarrigues.com

Oficina Comarcal i Local de

Turisme Espai Macià

Pl. Ramon Arqués, 5
25400 les Borges Blanques
Tel. 973 14 08 74
info@espaimacia.cat

Bossòst

(només oberta a la primavera i a l'estiu)

Eth Grauer, s/n - 25550 Bossòst
Tel. 973 64 72 79
torisme@bossost.es
bossost.es

Cervera

Turisme Cervera

Av. President Macià, 78
25200 Cervera
Tel. 973 53 44 42
turisme@cervera.cat
turismecervera.cat

Oficina Comarcal de Turisme

Pg. Jaume Balmes, 3
25200 Cervera
Tel. 973 53 13 00
turisme@ccsegarra.cat
lasegarra.org

Cogul, el

Punt d'Informació

"Centre d'interpretació de les pintures rupestres del Cogul"
Camí de l'Albagés, km 1
25152 el Cogul
Tel. 672 44 59 90
reservescogul.acdpc@gencat.cat
cogul.cat

Coll de Nargó

Ajuntament i Dinosfera

Pl. de l'Ajuntament
25793 Coll de Nargó
Tel. 973 38 30 48 / 636 41 76 78
culturaiturisme@collnargo.ddl.net
collnargo.ddl.net

Estany d'Ivars i Vila-sana

Punt d'Atenció Turístic

(zona aparcaments)
Tel. 973 71 13 13
estany@plaurgell.cat
estanyivarsvilasana.cat

Esterri d'Àneu

C. Major, 40 bis
25580 Esterri d'Àneu
Tel. 973 62 63 45
turisme@esterrianeu.cat
esterrianeu.cat

Gerri de la Sal

Of. Tur. del Baix Pallars

Pl. Àngel Esteve, s/n
25590 Gerri de la Sal
Tel. 630 05 61 38 / 973 66 20 40
reserves@museudegerri.cat
museudegerri.cat

Gósol (Berguedà)

Inf. Turística i Centre Picasso

Pl. Major, 1
25716 Gósol
Tel. 973 37 29 77
info@centrepicasso.art
ajuntament@gosol.ddl.net

Granadella, la

Of. Turisme de la Granadella

Pl. de la Independència, 1
25177 la Granadella
Tel. 973 09 41 01
info@culturadelolli.cat

Guissona

C. del Tint, 2
25210 Guissona
Tel. 973 55 14 14
turisme@guissona.cat
turismeguissona.cat

Ivars d'Urgell

Punt d'Atenció Turístic

Cal Sinén

(als afores d'Ivars d'Urgell)
25260 Ivars d'Urgell
Tel. 973 71 13 13
estany@plaurgell.cat
turismeplaurgell.cat

Les

(només oberta a la primavera i a l'estiu)

Av. Sant Jaume, 39
25540 Les
Tel. 973 64 73 03
torismeles@torismeles.com
torismeles.com

Llavorsí

Punt de reforç d'estiu

Ctra. Vall de Cardós, s/n
25595 Llavorsí
Tel. 973 62 20 08
ajuntament@llavorsi.ddl.net
llavorsi.ddl.net

Lleida

Of. Tur. de Catalunya a Lleida

Pl. Edil Saturnino, 1
25007 Lleida
Tel. 973 24 88 40
ot.lleida@gencat.cat

Punt d'Informació

Lleida Turisme

C. Major, 31 bis
25007 Lleida
Tel. 973 70 03 19
infoturisme@paeria.cat
turismedelleida.cat

Turó de la Seu Vella

Edifici Canonja
25002 Lleida
Tel. 973 23 84 46
ot.lleida@gencat.cat

Llessui

Centre d'Informació de Llessui Ecomuseu Els Pastors de la Vall d'Assua

Escoles de Llessui, s/n
25567 Llessui
Tel. 973 62 17 98

Mollerussa

Oficina de Turisme del Consell Comarcal del Pla d'Urgell

(planta baixa de la Casa Canal)
Av. Jaume I, 1
25260 Iva
Tel. 973 60 39 97
turisme@plaurgell.cat
turismeplaurgell.cat

Oficina de Turisme del Pla d'Urgell

(Cal Sinén)
C. Prat de la Riba, 1
25230 Mollerussa
Tel. 973 71 13 13
turisme@plaurgell.cat
plaurgell.cat

Odèn

Punt d'Atenció Turística d'Odèn

Salí de Cambrils
Tel. 621 24 43 64
infosalicambrils@gmail.com
oden.cat

Oliana

Av. Barcelona, 81
25790 Oliana
Tel. 973 47 03 39
olianaturisme@gmail.com
oliana.cat

Organyà

Pl. de les Homilies
25794 Organyà
Tel. 973 38 20 02
ajuntament@organya.cat
organya.cat

Penelles

C. del Carme, 2
Tel. 621 266 167
visitpenelles.cat

Pobla de Segur, la

Of. Tur. de la Pobla de Segur (Estació d'esports i natura del Pirineu)

Plaça del Ferrocarril
25500 la Pobla de Segur
Tel. 973 68 02 57
turisme@lapobladesegur.cat
lapobladesegur.cat

Pont de Suert, el

Patronat Comarcal de

Turisme de l'Alta Ribagorça
Av. de Victoriano Muñoz, 48
25520 el Pont de Suert
Tel. 973 69 04 02
pturisme@ccar.ddl.net
turismealtaribagorca.cat

Of. Municipal de Turisme del Pont de Suert

Av. de Victoriano Muñoz, 22
25520 el Pont de Suert
Tel. 973 69 06 40 / 973 69 00 05
turisme@elpontdesuert.cat
visitaelpontdesuert.com

Puigcerdà

Turisme Cerdanya

Ctra. N-260, km 179-180
17520 Puigcerdà (Girona)
Tel. 972 14 06 65
info@cerdanya.org
cerdanya.org

Oficina Turisme Salardú

Trauessa Balmes, 2
25598 Salardú
Tel. 973 64 51 97
o.s.turisme@aran.org
visitvaldaran.com

Santuari del Miracle (Riner)

Oficina de Turisme del Miracle

Cafeteria restaurant del Miracle
25290 el Miracle (Riner)
Tel. 973 09 09 16
reserves@elmiracle.cat
elmiracle.cat

Sant Llorenç de Morunys

Oficina de Turisme de la Vall de Lord

Ctra. de Berga, s/n
25282 Sant Llorenç de Morunys
Tel. 973 49 21 81
info@lavalldelord.com
lavalldelord.com

Seu d'Urgell, la

Of. Tur. de la Seu d'Urgell

C. Major, 8
25700 la Seu d'Urgell
Tel. 973 35 15 11 / 973 35 30 57
info@turismeseu.com
turismeseu.com

Turisme Pallars Sobirà

Camí de la Cabanera, s/n
25560 Sort
Tel. 973 62 10 02
turisme@pallarssobira.cat
turisme.pallarssobira.cat

Solsona

Of. Tur. del Solsonès

Ctra. de Bassella, 1
25280 Solsona
Tel. 973 48 23 10
turisme@turismesolsones.com
turismesolsones.com
solsonaturisme@ajsolsona.cat
solsonaturisme.com

Sort

Of. Com. de Turisme

del Pallars Sobirà
Camí de la Cabanera, s/n
25560 Sort
Tel. 973 62 10 02
turisme@pallarssobira.cat
turisme.pallarssobira.cat

Tàrraga

Of. Com. de Turisme de l'Urgell

C. Agoders, 16
25300 Tàrraga
Tel. 973 50 07 07
turisme@urgell.cat
turismeurgell.cat
larutadelcister.info

Punt d'atenció turística de Tàrraga

C. Major, 11
25300 Tàrraga
Tel. 973 31 29 60
turisme.tarrega.cat/
turisme@tarrega.cat

Tavascan

Ctra. de Tavascan, s/n
25577 Tavascan
Tel. 973 62 30 79
info@tavascan.net
tavascan.net

Torre de Capdella, la

Ajuntament de la Torre de Capdella

**Punt d'Informació
Turisme Vall Fosca**
Pl. de l'Ajuntament, 1
25515 La Torre de Capdella
Tel. 973 66 30 01
turisme@vallfosca.net
vallfosca.net

Tremp

Epicentre. Centre de Visitants del Geoparc

Pg. del Vall, 13
25620 Tremp
Tel. 973 65 34 70
oficinaturisme@pallarsjussa.cat
pallarsjussa.net

Tuixent

Ajuntament

Pl. Serra del Cadí, 1
25717 Tuixent
Tel. 973 37 00 30
museu@trementinares.org
trementinares.org

Utxesa

Punt d'Informació i d'Interpretació d'Utxesa

Av. Pearson, 2
25170 Torres de Segre
Tel. 973 79 60 05
660 612 615
medinatural@torressegre.cat
utxesa.org

Vallbona de les Monges

Of. Municipal de Turisme de Vallbona de les Monges

C. Prat de la Riba, 6
25268 Vallbona de les Monges
Tel. 973 98 25 00
turisme@vallbonadelesmonges.cat
viuvallbona.cat

Vall de Cardós

Punt de reforç d'estiu

Camí de la Reguera, s/n
25570 Ribera de Cardós
Tel. 973 62 31 22
ajuntament@vallcardos.ddl.net
vallcardos.ddl.net

Verdú

Of. Municipal de Turisme

Pl. Bisbe Comelles, 13
25340 Verdú
Tel. 973 34 72 16
turisme@verdu.cat
verdu.cat

Vielha

Foment Torisme Val d'Aran

Pl. d'Aran, 1-2
25530 Vielha
Tel. 973 64 06 88
info@visitvaldaran.com
visitvaldaran.com

Of. Torisme Vielha

C. Sarriulera, 1
25530 Vielha
Tel. 973 64 01 10
o.torisme@aran.org
visitvaldaran.com

Vilagrassa

Of. Municipal de Turisme

C. Tàrraga, 12
25330 Vilagrassa
Tel. 973 31 11 62
ajuntament@vilagrassa.cat
vilagrassa.cat

Vila-sana

Punt d'Atenció Turístic

de Vila-sana
(als afores de Vila-sana)
25245 Vila-sana
Tel. 973 71 13 13
estany@plaurgell.cat
estanyivarsvilasana.cat
turismeplaurgell.cat

PUNTS D'INFORMACIÓ DELS PARCS

Centre dels Parcs dels Pirineus

Av. Valls d'Andorra, 33
25700 la Seu d'Urgell
Tel. 973 36 09 54
pnaltpirineu@gencat.cat
parcsnaturals.gencat.cat

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

Seu administrativa Ca de Simamet
C. de les Graïeres, 2
25528 Boí (Alta Ribagorça)
Tel. 973 69 61 89
pnaiguestortes@gencat.cat
info.aiguestortes@oapn.es
parcsnaturals.gencat.cat/ca/
aiguestortes

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

C. de Sant Maurici, 5
25597 Espot (Pallars Sobirà)
Tel. 973 62 40 36

Parc Natural de l'Alt Pirineu. Seu del Parc Natural de l'Alt Pirineu

C. de la Riba, 1
25595 Llavorsí
Tel. 973 62 23 35
pnaltpirineu@gencat.cat
parcsnaturals.gencat.cat/ca/
altpirineu

Parc Natural del Cadí-Moixeró

C. la Vinya, 1
08695 Bagà
Tel. 938 24 41 51
pncadimoixero@gencat.cat
gencat.cat/parcs/cadi

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

Rambla Ferran, 18, 3r pis
25007 Lleida
Tel. 973 24 54 08
info@aralleida.cat
aralleida.cat

25 anys

**Compartint vivències
al Pirineu i les Terres de Lleida**

**club
d'amics**

Gràcies per formar-ne part!

**ara
lleida**

Diputació de Lleida
Patronat de Turisme

club.aralleida.cat